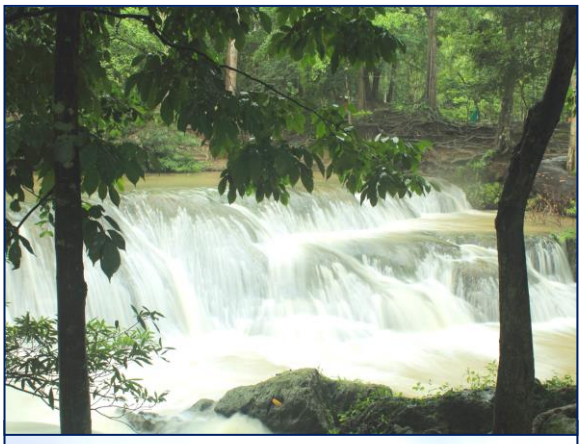
แผนส่งเสริมการท่องเที่ยว
เทศบาลตำบลมวกเหล็ก
อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี
ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๓ – ๒๕๖๕

งานประชาสัมพันธ์ เทศบาลตำบลมวกเหล็ก
โทร. ๐๓๖ – ๓๔๖๙๐๖ ต่อ ๑๑ โทรสาร.๐๓๖ – ๓๔๖๘๕๒
www.muaklek.go.th

คำนำ

การส่งเสริมการท่องเที่ยว เป็นภารกิจสำคัญที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ โดยมีหลักการทำงานที่จะต้องยึดถือไว้ว่า “การจัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนนั้นจะต้องดีขึ้นหรือไม่ต่ำกว่าเดิม มีคุณภาพ ได้มาตรฐานมีการบริหารจัดการที่มีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพและมีความรับผิดชอบต่อผู้ใช้บริการที่มากขึ้น ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยถ่ายโอนภารกิจด้านการท่องเที่ยวให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวม ๓ ภารกิจ ได้แก่ การวางแผนการท่องเที่ยว การปรับปรุงดูแล บำรุงรักษาสถานที่ท่องเที่ยว และการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ ซึ่งภารกิจดังกล่าวกำหนดถ่ายโอนให้แก่เทศบาล เมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด และกรุงเทพมหานครในประเภทกลุ่มงานเลือกทำโดยอิสระ และนอกจากนี้งานด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวยังเป็นภารกิจตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามกฎหมายด้วย

การจัดทำแผนส่งเสริมการท่องเที่ยว เทศบาลตำบลมวกเหล็ก เป็นกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชน โดยเริ่มจากการกระตุ้นจิตสำนึกและความรับผิดชอบของประชาชนในชุมชนให้มีจิตสาธารณะ แล้วร่วมกันคิด ร่วมกันจัดหา ร่วมกันเรียนรู้/วิเคราะห์ เพื่อให้รู้และเข้าใจตนเองโดยใช้กระบวนการชุมชน คือ การสำรวจข้อมูลปัญหาและศักยภาพของชุมชน การวิเคราะห์สาเหตุ/แนวทางแก้ไข แล้วกำหนดอนาคตและทิศทางการพัฒนาตนเอง/หมู่บ้านและชุมชนในลักษณะจากชุมชนโดยชุมชนและเพื่อชุมชน ซึ่งเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งและพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชน

เทศบาลตำบลมวกเหล็ก ได้รวบรวมข้อมูลสภาพทั่วไป ข้อมูลพื้นฐานภายในเขตเทศบาลฯ และข้อมูลจากแหล่งค้นคว้าอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการจัดทำแผนส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงาน ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของเทศบาลตำบลมวกเหล็ก อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

งานประชาสัมพันธ์

กองวิชาการและแผนงาน

เทศบาลตำบลมวกเหล็ก

สารบัญ

หน้า

ส่วนที่ ๑ บทนำ ๑

ประวัติความเป็นมาเทศบาลตำบลมวกเหล็ก ๑

วิสัยทัศน์ ๑

พันธกิจ ๑

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของเทศบาลตำบลมวกเหล็ก ๒

ข้อมูลพื้นฐานสำคัญ ๒

ส่วนที ๒ นโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมการท่องเที่ยวแก่องค์กรปกครอง ๑๐

ส่วนท้องถิ่นและยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวจังหวัดสระบุรี

นโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ๑๑

การวางแผนส่งเสริมการท่องเที่ยวสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๑๖

บทบาทและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต./เทศบาล) ๑๗

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ๑๗

ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของจังหวัดสระบุรี ๑๙

ส่วนที่ ๓ เรื่องเล่าเก่าขานตำนานมวกเหล็กและสถานที่ท่องเที่ยว ๒๐

ในเขตเทศบาลตำบลมวกเหล็ก

เรื่องเก่าเล่าขานตำนานมวกเหล็ก ๒๐

สถานที่แหล่งท่องเที่ยวในเขตเทศบาลตำบลมวกเหล็ก ๓๐

น้ำตกมวกเหล็ก ๓๐

ทุ่งทานตะวัน ๓๕

ส่วนที่ ๔ แผนส่งเสริมการท่องเที่ยวเทศบาลตำบลมวกเหล็ก (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๒) ๓๘ – ๕๔

ส่วนที่ ๕ การวิเคราะห์ศักยภาพและเป้าหมายการท่องเที่ยว ๕๕

นโยบายด้านการท่องเที่ยว ๕๕

สภาพทั่วไปของจังหวัดสระบุรี ๕๕

กลยุทธ์และแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลตำบลมวกเหล็ก ๕๖

ยุทธศาสตร์และแผนกลยุทธ์ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ๕๙

สรุป ๖๐

ส่วนที่ ๑

บทนำ

ประวัติความเป็นมา...เทศบาลตำบลมวกเหล็ก

เทศบาลตำบลมวกเหล็ก เดิมมีฐานะเป็นสุขาภิบาลมีชื่อว่า สุขาภิบาลมวกเหล็ก ประกาศจัดตั้งเป็นสุขาภิบาลตามกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๐๕ และได้รับการยกฐานะจากสุขาภิบาลขึ้นเป็นเทศบาล เมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๒ เทศบาลตำบลมวกเหล็ก ได้รับการยกฐานะ จาก สุขาภิบาลตาม พ.ร.บ. การเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ ๑๑๖ ตอนที่ ๙ ก ลงวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๒ เทศบาล ตำบลมวกเหล็ก มีพื้นที่ประมาณ ๔.๕ ตารางกิโลเมตร มีพื้นที่ในความรับผิดชอบอยู่ในหมู่ที่ ๑ หมู่ที่ ๙ ตำบลมิตรภาพ และหมู่ที่ ๓ ตำบลมวกเหล็ก

วิสัยทัศน์

"เมืองไร้มลพิษ วิถีดั่งเดิม ส่งเสริมด้านเศรษฐกิจ แหล่งผลิตอาหารคุณภาพเด่น มุ่งเน้นการศึกษา นำพาชุมชนให้ยั่งยืน มีความสุขบนพื้นฐาน ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง"

พันธกิจ

๑. ส่งเสริมและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและแหล่งท่องเที่ยว

๒. ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการศึกษาสาธารณสุข สวัสดิการสังคมและเสริมสร้างความปลอดภัยในชีวิต

๓. สร้างอาชีพและเพิ่มรายได้แก่ประชาชนภายในเขตเทศบาลฯ

๔. ส่งเสริมอนุรักษ์ฟื้นฟูศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น พัฒนาศักยภาพระบบบริหารงานองค์กรและประสิทธิภาพขององค์กรสู่การบริหารจัดการที่ดี

เทศบาลตำบลมวกเหล็ก เดิมมีฐานะเป็นสุขาภิบาลมีชื่อว่า สุขาภิบาลมวกเหล็ก ประกาศจัดตั้งเป็นสุขาภิบาลตามกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๐๕ และได้รับการยกฐานะจากสุขาภิบาลขึ้นเป็นเทศบาล เมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๒ เทศบาลตำบลมวกเหล็ก ได้รับการยกฐานะ จาก สุขาภิบาลตาม พ.ร.บ. การเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ ๑๑๖ ตอนที่ ๙ ก ลงวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๒ เทศบาลตำบลมวกเหล็ก

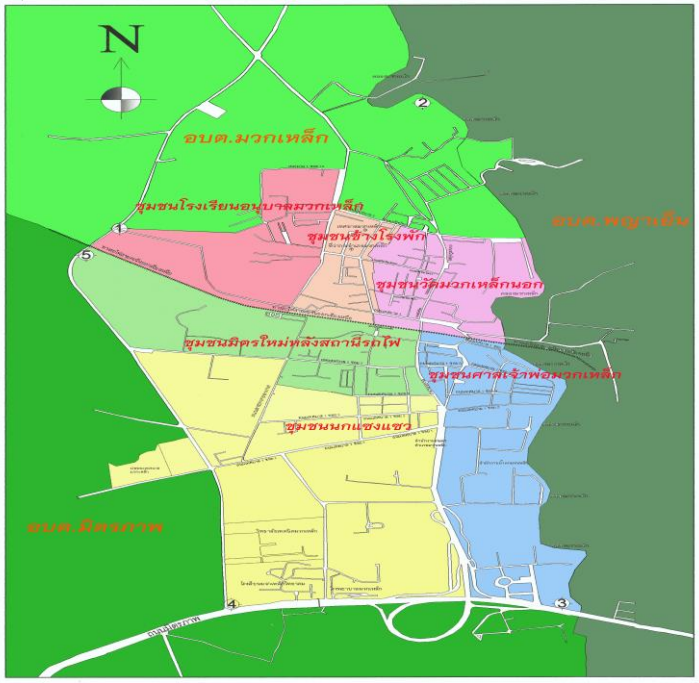
๑. ด้านกายภาพ

๑.๑ ที่ตั้งของสำนักงานเทศบาลตำบลมวกเหล็ก

สำนักงานเทศบาลตำบลมวกเหล็ก ตั้งอยู่เลขที่ ๔๔๔ หมู่ที่ ๓ ตำบลมวกเหล็ก อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของจังหวัดสระบุรี ห่างจากตัวจังหวัดสระบุรี ประมาณ ๓๘ กิโลเมตร และตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของกรุงเทพมหานคร โดยอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ ๑๔๖ กิโลเมตร

อาณาเขต

ทิศเหนือ	มีอาณาเขตติดต่อกับ อบต.มวกเหล็ก อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี
ทิศใต้	มีอาณาเขตติดต่อกับ อบต.มิตรภาพ อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี
ทิศตะวันออก	มีอาณาเขตติดต่อกับ อบต.พญาเย็น อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
ทิศตะวันตก	มีอาณาเขตติดต่อกับ อบต.มิตรภาพและอบต.มวกเหล็ก อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี

เขตพื้น เมตร

ชุมชนของเทศบาลตำบลมวกเหล็ก จำนวน ๘ ชุมชน ดังนี้

ชุมชนที่ ๑	ชุมชนโรงเรียนอนุบาลมวกเหล็ก	(หมู่ที่ ๓ ตำบลมวกเหล็ก)
ชุมชนที่ ๒	ชุมชนวัดมวกเหล็กนอก	(หมู่ที่ ๓ ตำบลมวกเหล็ก)
ชุมชนที่ ๓	ชุมชนศาลเจ้าพ่อมวกเหล็ก	(หมู่ที่ ๑ ตำบลมิตรภาพ)
ชุมชนที่ ๔	ชุมชนมิตรใหม่	(หมู่ที่ ๙ ตำบลมิตรภาพ)
ชุมชนที่ ๕	ชุมชนนกแซงแซว	(หมู่ที่ ๙ ตำบลมิตรภาพ)
ชุมชนที่ ๖	ชุมชนข้างโรงพัก	(หมู่ที่ ๓ ตำบลมวกเหล็ก)
ชุมชนที่ ๗	ชุมชนหน้าอำเภอ	(หมู่ที่ ๓ ตำบลมวกเหล็ก)
ชุมชนที่ ๘	ชุมชนตลาดมวกเหล็กพัฒนา	(หมู่ที่ ๑ ตำบลมิตรภาพ)

๑.๒ ลักษณะภูมิประเทศ

ภูมิประเภทของเทศบาลตำบลมวกเหล็ก มีลักษณะเป็นพื้นที่ราบ เนินเขา ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออก ของจังหวัดสระบุรี

๑.๓ ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะอากาศมีลักษณะอากาศเปลี่ยนแปลงไปตามฤดู ซึ่งมี ๓ ฤดู ดังนี้

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม เป็นฤดูมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ จะมี

ลมจากทิศตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นลมที่พัดจากมหาสมุทรอินเดียนำเอาไอน้ำและความชุมชื้น เข้ามายังประเทศไทย นอกจากนั้นยังมีร่องความกดอากาศต่ำพาดผ่านประเทศไทยตอนบนเกือบตลอดช่วงฤดูฝน จึงทำให้บริเวณจังหวัดสระบุรีมีฝนตกชุกทั่วไป โดยเดือนที่มีฝนตกมากที่สุดคือเดือนกันยายน

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นฤดูมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ จะมีลมเย็นและแห้งจากทิศตะวันออกเฉียงเหนือพัดผ่าน ทำให้มีอากาศเย็นทั่วไป โดยมีอากาศหนาวถึงหนาวจัดเป็นบางวันในเดือนธันวาคมและมกราคม

ฤดูร้อน เริ่มประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ ถึงประมาณเดือนพฤษภาคม ในระยะนี้เป็นช่วงปลอดมรสุม จะมีลมจากทิศใต้และตะวันออกเฉียงใต้พัดปกคลุม ทำให้มีอากาศร้อนอบอ้าวทั่วไป เดือนที่มีอากาศร้อนที่สุดคือเดือนเมษายน

๑.๔ ลักษณะของดิน

ลักษณะดินโดยทั่วไปเป็นหินปูน ดินเหนียว และดินเหนียวปนทราย

๑.๕ ลักษณะของแหล่งน้ำ

ลักษณะของแหล่งน้ำ คลองมวกเหล็ก เป็นแหล่งน้ำธรรมชาติซึ่งเป็นลำธารที่กั้นระหว่างอำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี และอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีต้นน้ำในป่าอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ซึ่งเป็นน้ำผุดจากใต้ดิน ทำให้มีน้ำไหลตลอดทั้งปี เพื่อใช้ในการอุปโภคและบริโภคของประชาชน

๑.๖ ลักษณะของไม้และป่าไม้

เทศบาลตำบลมวกเหล็ก มีสวนรุกขชาติมวกเหล็ก มีต้นไม้ พรรณไม้ยืนต้นที่สำคัญของประเทศ เช่น พรรณไม้ในวรรณคดี พรรณไม้ในพุทธประวัติ พืชสมุนไพร และพรรณไม้ที่มีคุณค่าหายากนานาชนิด

๒. ด้านการเมือง/การปกครอง

๒.๑ เขตการปกครอง

อาณาเขต

ทิศเหนือ	มีอาณาเขตติดต่อกับ อบต.มวกเหล็ก อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี
ทิศใต้	มีอาณาเขตติดต่อกับ อบต.มิตรภาพ อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี
ทิศตะวันออก	มีอาณาเขตติดต่อกับ อบต.พญาเย็น อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
ทิศตะวันตก	มีอาณาเขตติดต่อกับ อบต.มิตรภาพและอบต.มวกเหล็ก อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี

เขตพื้นที่การปกครองเทศบาลตำบลมวกเหล็ก จำนวน ๔.๕ ตารางกิโลเมตร

เขตการปกครองของเทศบาลตำบลมวกเหล็ก จำนวน ๘ ชุมชน ดังนี้

ชุมชนที่ ๑ ชุมชนโรงเรียนอนุบาลมวกเหล็ก	(หมู่ที่ ๓ ตำบลมวกเหล็ก)
ชุมชนที่ ๒ ชุมชนวัดมวกเหล็กนอก	(หมู่ที่ ๓ ตำบลมวกเหล็ก)
ชุมชนที่ ๓ ชุมชนข้างโรงพัก	(หมู่ที่ ๓ ตำบลมวกเหล็ก)

ชุมชนที่ ๔ ชุมชนศาลเจ้าพ่อมวกเหล็ก (หมู่ที่ ๑ ตำบลมิตรภาพ)
ชุมชนที่ ๕ ชุมชนมิตรใหม่ (หมู่ที่ ๙ ตำบลมิตรภาพ)
ชุมชนที่ ๖ ชุมชนนกแซงแซว (หมู่ที่ ๙ ตำบลมิตรภาพ)
ชุมชนที่ ๗ ชุมชนหน้าอำเภอ (หมู่ที่ ๓ ตำบลมวกเหล็ก)
ชุมชนที่ ๘ ชุมชนตลาดมวกเหล็กพัฒนา (หมู่ที่ ๑ ตำบลมิตรภาพ)

๒.๒ การเลือกตั้ง

เทศบาลตำบลมวกเหล็กแบ่งเขตการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลมวกเหล็ก ทั้งเขตเทศบาลเป็น ๑ เขตเลือกตั้ง สมาชิกสภาออกเป็น ๒ เขต จำนวน ๑๒ คน

๓. ประชากร

๓.๑ ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนประชากร ย้อนหลัง ๓ ปี

ข้อมูล	ปี ๒๕๖๐	ปี ๒๕๖๑	ปี ๒๕๖๒
ประชากรทั้งหมด (คน)	๗,๐๔๑	๖,๙๖๔	๗,๐๑๖
จำนวนหลังคาเรือนทั้งหมดในเขตพื้นที่รับผิดชอบ(ครัวเรือน)	๓,๖๕๗	๓,๖๘๐	๓,๗๑๖
ความหนาแน่นของประชากร (คน / ตารางกิโลเมตร)	๑,๕๖๕	๑,๕๔๘	๑,๕๕๙

๓.๒ ช่วงอายุและจำนวนประชากร ย้อนหลัง ๓ ปี

ช่วงอายุ	ปี ๒๕๖๐		ปี ๒๕๖๑		ปี ๒๕๖๒	
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง
น้อยกว่า ๒ ปี	๗๗	๖๐	๖๑	๔๓	๗๐	๕๔
๒-๓ ปี	๖๖	๗๓	๗๙	๗๗	๘๕	๗๐
๔-๑๒ ปี	๓๕๒	๓๑๙	๓๒๐	๓๐๗	๓๐๙	๓๐๒
๑๓-๑๘ ปี	๒๓๒	๒๔๕	๒๔๙	๒๓๑	๒๕๔	๒๒๒
๑๙-๒๔ ปี	๒๖๙	๒๔๙	๒๖๖	๒๔๓	๒๕๖	๒๔๓
๒๕-๕๙ ปี	๑,๗๓๖	๑,๘๘๙	๑,๖๗๒	๑,๘๘๘	๑,๖๘๑	๑,๘๗๐
๖๐ ปีขึ้นไป	๗๑๗	๗๕๗	๗๔๓	๗๘๕	๗๗๕	๘๒๕
รวม	๓,๔๔๙	๓,๕๙๒	๓,๓๙๐	๓,๕๗๔	๓,๔๓๐	๓,๕๘๖

(ข้อมูลเดือน พฤษภาคม ๒๕๖๒ / งานทะเบียนราษฎร)

๔. สภาพทางสังคม

๔.๑ การศึกษา

๑. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบลมวกเหล็ก จำนวน ๒ แห่ง

๑. ระดับปฐมวัย

- สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวน ๑ แห่ง
  คือ โรงเรียนอนุบาลมวกเหล็ก

- สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน ๒ แห่ง
  ๑. โรงเรียนรอดณรงค์ศึกษา
  ๒. โรงเรียนพีระวิทยา

๒. ระดับประถมศึกษา

- สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวน ๑ แห่ง คือ โรงเรียนอนุบาลมวกเหล็ก
- สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน ๒ แห่ง
  ๑. โรงเรียนรอดณรงค์ศึกษา
  ๒. โรงเรียนพีระวิทยา

๓. ระดับมัธยมศึกษา

- สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวน ๑ แห่ง คือ โรงเรียนมวกเหล็กวิทยา

๔. ระดับอาชีวศึกษา

- สังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา จำนวน ๑ แห่ง คือ วิทยาลัยเทคนิคมวกเหล็ก

๔.๒ ด้านสาธารณสุข

๑. สถานบริการสาธารณสุขของรัฐในเขตเทศบาลตำบลมวกเหล็ก คือ โรงพยาบาลมวกเหล็ก

๒. สถานบริการสาธารณสุขเอกชน ประกอบด้วย

- คลินิก	๓	แห่ง
- ร้านขายยา	๘	แห่ง

๓. สถานที่ออกกำลังกาย

- สนามกีฬาเอนกประสงค์	๓	แห่ง
- ลานเครื่องออกกำลังกายกลางแจ้ง	๓	แห่ง
- ศูนย์ออกกำลังกาย(ฟิตเน็ต)	๑	แห่ง
- สนามเด็กเล่น	๓	แห่ง

๔.๓ ด้านอาชญากรรม

๑. สถานีตำรวจภูธรมวกเหล็ก

๒. เทศบาลตำบลมวกเหล็กมีหน่วยงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย สังกัดสำนักปลัดเทศบาลตำบลมวกเหล็กไว้คอยให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนในเขตเทศบาล โดยมีอุปกรณ์ในการช่วยเหลือ ได้แก่

- รถยนต์บรรทุกน้ำดับเพลิงแบบเอนกประสงค์ จำนวน ๕ คัน แยกเป็น (แยกตามขนาดความจุน้ำ)
  - คันที่ ๑ ความจุน้ำ ๑๒,๐๐๐ ลบ.ม. ซื้อเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๕
  - คันที่ ๒ ความจุน้ำ ๔,๕๐๐ ลบ.ม. ซื้อเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๘
  - คันที่ ๓ ความจุน้ำ ๖,๐๐๐ ลบ.ม. ซื้อเมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๑
  - คันที่ ๔ ความจุน้ำ ๑๒,๐๐๐ ลบ.ม. ซื้อเมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๑
  - คันที่ ๕ ความจุน้ำ ๑๒,๐๐๐ ลบ.ม. ซื้อเมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๔
- เครื่องดับเพลิงชนิดหาบหาม จำนวน ๑ เครื่อง (ชำรุด)
- พนักงานดับเพลิง จำนวน ๒๘ คน

- อาสาสมัครป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จำนวน ๒๗๙ คน
- มีระบบกล้องวงจรปิดภายในเขตเทศบาล จำนวน ๖๒ จุด
  - ใช้งานได้ จำนวน ๓๓ จุด
  - ชำรุด จำนวน ๒๙ จุด

๔.๔ ยาเสพติด

ปัญหายาเสพติดในชุมชนของเทศบาล พบว่าในเขตเทศบาลมีผู้ที่ติดยาเสพติด การแก้ไขปัญหาของเทศบาล เช่น การณรงค์ประชาสัมพันธ์ การแจ้งเบาะแส การฝึกอบรมให้ความรู้ และส่งเข้ารับการบำบัดยาเสพติด

๔.๕ การสังคมสังเคราะห์

เทศบาลได้ดำเนินการด้านสงคมสังเคราะห์โดยจ่ายเบี้ยยังชีพให้กับผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ป่วยเอดส์ ประสานการทำบัตรผู้พิการ การช่วยเหลือผู้ยากจน ยากไร้ รายได้น้อย และผู้ด้อยโอกาสไร้ที่พึ่ง และช่วยเหลือปรับปรุงซ่อมแซมบ้านคนจน ผู้มีรายได้น้อย

๕. ระบบบริการพื้นฐาน

๕.๑ การคมนาคมขนส่ง

- ระบบขนส่งทางรถไฟ ๑ สถานี ได้แก่ สถานีรถไฟมวกเหล็ก
- ถนนภายในเขตเทศบาล จำนวน ๖๓ สาย แยกเป็น
  ถนนคอนกรีต ๔๒ สาย
  ถนนลาดยาง ๒๔ สาย
  ถนนลูกรัง ๓ สาย
- สะพาน ๓ แห่ง

ลำดับที่	ชื่อถนน	ประเภท			สภาพ	หมายเหตุ
		ถนนคอนกรีต	ถนนลาดยาง	ถนนลูกรัง		
๑	ถนนเทศบาล ๑ หมู่ที่ ๑ ,๙ ต.มิตรภาพ	✓	✓		ใช้งานได้	
๒	ถนนเทศบาล ๑ หมู่ที่ ๓ ต.มวกเหล็ก		✓		ใช้งานได้	
๓	ถนนเทศบาล ๑ ซอย ๑ หมู่ที่ ๙ ต.มิตรภาพ	✓			ใช้งานได้	
๔	ถนนเทศบาล ๑ ซอย ๑ แยก ๒ หมู่ที่ ๙ ต.มิตรภาพ	✓			ใช้งานได้	
๕	ถนนเทศบาล ๑ ซอย ๑ แยก ๔ หมู่ที่ ๙ ต.มิตรภาพ	✓			ใช้งานได้	
๖	ถนนเทศบาล ๑ ซอย ๑ แยก ๖ หมู่ที่ ๙ ต.มิตรภาพ		✓		ใช้งานได้	
๗	ถนนเทศบาล ๑ ซอย ๑ แยก ๘ หมู่ที่ ๙ ต.มิตรภาพ	✓			ใช้งานได้	
๘	ถนนเทศบาล ๑ ซอย ๑ แยก ๘/๑ หมู่ที่ ๙ ต.มิตรภาพ	✓			ใช้งานได้	
๙	ถนนเทศบาล ๑ ซอย ๑ แยก ๑๐ หมู่ที่ ๙ ต.มิตรภาพ			✓	ใช้งานได้	
๑๐	ถนนเทศบาล ๑ ซอย ๒ หมู่ที่ ๑ ต.มิตรภาพ	✓	✓		ใช้งานได้	
๑๑	ถนนเทศบาล ๑ ซอย ๒ แยก ๑ หมู่ที่ ๑ ต.มิตรภาพ	✓			ใช้งานได้	
๑๒	ถนนเทศบาล ๑ ซอย ๓ หมู่ที่ ๙ ต.มิตรภาพ	✓	✓		ใช้งานได้	

๑๓	ถนนเทศบาล ๑ ซอย ๓ แยก ๑ หมู่ที่ ๙ ต.มิตรภาพ	✓			ใช้งานได้	
๑๔	ถนนเทศบาล ๑ ซอย ๓ แยก ๓ หมู่ที่ ๙ ต.มิตรภาพ			✓	ใช้งานได้	
๑๕	ถนนเทศบาล ๑ ซอย ๓ แยก ๕ หมู่ที่ ๙ ต.มิตรภาพ		✓		ใช้งานได้	
๑๖	ถนนเทศบาล ๑ ซอย ๔ หมู่ที่ ๑ ต.มิตรภาพ	✓			ใช้งานได้	
ลำดับที่	**ชื่อถนน**	**ประเภท**			**สภาพ**	**หมายเหตุ**
		ถนนคอนกรีต	**ถนนลาดยาง**	**ถนนลูกรัง**		
๑๗	ถนนเทศบาล ๑ ซอย ๔ แยก ๑ หมู่ที่ ๑ ต.มิตรภาพ	✓			ใช้งานได้	
๑๘	ถนนเทศบาล ๑ ซอย ๔ แยก ๓ หมู่ที่ ๑ ต.มิตรภาพ	✓			ใช้งานได้	
๑๙	ถนนเทศบาล ๑ ซอย ๕ หมู่ที่ ๑ ต.มิตรภาพ		✓		ใช้งานได้	
๒๐	ถนนเทศบาล ๑ ซอย ๖ หมู่ที่ ๑ ต.มิตรภาพ	✓			ใช้งานได้	
๒๑	ถนนเทศบาล ๑ ซอย ๗ หมู่ที่ ๑, ๙ ต.มิตรภาพ	✓	✓		ใช้งานได้	
๒๒	ถนนเทศบาล ๑ ซอย ๗ แยก ๑ หมู่ที่ ๙ ต.มิตรภาพ	✓			ใช้งานได้	
๒๓	ถนนเทศบาล ๑ ซอย ๗ แยก ๒ หมู่ที่ ๑ ต.มิตรภาพ		✓		ใช้งานได้	
๒๔	ถนนเทศบาล ๑ ซอย ๗ แยก ๓ หมู่ที่ ๙ ต.มิตรภาพ	✓			ใช้งานได้	
๒๕	ถนนเทศบาล ๑ ซอย ๗ แยก ๔ หมู่ที่ ๙ ต.มิตรภาพ	✓			ใช้งานได้	
๒๖	ถนนเทศบาล ๑ ซอย ๗ แยก ๕ หมู่ที่ ๙ ต.มิตรภาพ	✓			ใช้งานได้	
๒๗	ถนนเทศบาล ๑ ซอย ๗ แยก ๖ หมู่ที่ ๙ ต.มิตรภาพ	✓			ใช้งานได้	
๒๘	ถนนเทศบาล ๑ ซอย ๗ แยก ๗ หมู่ที่ ๙ ต.มิตรภาพ	✓			ใช้งานได้	
๒๙	ถนนเทศบาล ๑ ซอย ๗ แยก ๙ หมู่ที่ ๙ ต.มิตรภาพ	✓			ใช้งานได้	
๓๐	ถนนเทศบาล ๑ ซอย ๘ หมู่ที่ ๑ ต.มิตรภาพ	✓	✓		ใช้งานได้	
๓๑	ถนนเทศบาล ๑ ซอย ๙ หมู่ที่ ๑ ต.มิตรภาพ		✓		ใช้งานได้	
๓๒	ถนนเทศบาล ๑ ซอย ๑๐ หมู่ที่ ๓ ต.มวกเหล็ก		✓		ใช้งานได้	
๓๓	ถนนเทศบาล ๑ ซอย ๑๑ หมู่ที่ ๑,๙ ต.มิตรภาพ	✓			ใช้งานได้	
๓๔	ถนนเทศบาล ๑ ซอย ๑๒ หมู่ที่ ๓ ต.มวกเหล็ก	✓			ใช้งานได้	
๓๕	ถนนเทศบาล ๑ ซอย ๑๓ หมู่ที่ ๓ ต.มวกเหล็ก		✓		ใช้งานได้	
๓๖	ถนนเทศบาล ๑ ซอย ๑๕ หมู่ที่ ๓ ต.มวกเหล็ก	✓			ใช้งานได้	
๓๗	ถนนเทศบาล ๑ ซอย ๑๗ หมู่ที่ ๓ ต.มวกเหล็ก	✓			ใช้งานได้	
๓๘	ถนนเทศบาล ๑ ซอย ๑๙ หมู่ที่ ๓ ต.มวกเหล็ก	✓			ใช้งานได้	
๓๙	ถนนเทศบาล ๑ ซอย ๒๑ หมู่ที่ ๓ ต.มวกเหล็ก		✓		ใช้งานได้	
๔๐	ถนนเทศบาล ๒ หมู่ที่ ๑ ต.มิตรภาพ		✓		ใช้งานได้	
๔๑	ถนนเทศบาล ๒ ซอย ๑ หมู่ที่ ๙ ต.มิตรภาพ		✓		ใช้งานได้	
๔๒	ถนนเทศบาล ๒ ซอย ๑ แยก ๓ หมู่ที่ ๙ ต.มิตรภาพ			✓	ใช้งานได้	
๔๓	ถนนเทศบาล ๒ ซอย ๑ แยก ๕ หมู่ที่ ๙ ต.มิตรภาพ	✓			ใช้งานได้	

ลำดับที่	ชื่อถนน	ประเภท			สภาพ	หมายเหตุ
		ถนนคอนกรีต	ถนนลาดยาง	ถนนลูกรัง		
๔๔	ถนนเทศบาล ๓ หมู่ที่ ๓ ต.มวกเหล็ก	✓	✓		ใช้งานได้	
๔๕	ถนนเทศบาล ๓ ซอย ๑ หมู่ที่ ๓ ต.มวกเหล็ก	✓			ใช้งานได้	
๔๖	ถนนเทศบาล ๓ ซอย ๒ หมู่ที่ ๓ ต.มวกเหล็ก		✓		ใช้งานได้	
๔๗	ถนนเทศบาล ๓ ซอย ๓ หมู่ที่ ๓ ต.มวกเหล็ก	✓			ใช้งานได้	
๔๘	ถนนเทศบาล ๓ ซอย ๓ แยก ๒ หมู่ที่ ๓ ต.มวกเหล็ก	✓			ใช้งานได้	
๔๙	ถนนเทศบาล ๓ ซอย ๓ แยก ๔ หมู่ที่ ๓ ต.มวกเหล็ก	✓			ใช้งานได้	
๕๐	ถนนเทศบาล ๓ ซอย ๓ แยก ๖ หมู่ที่ ๓ ต.มวกเหล็ก	✓			ใช้งานได้	
๕๑	ถนนเทศบาล ๓ ซอย ๕ หมู่ที่ ๓ ต.มวกเหล็ก	✓			ใช้งานได้	
๕๒	ถนนเทศบาล ๓ ซอย ๗ หมู่ที่ ๓ ต.มวกเหล็ก	✓			ใช้งานได้	
๕๓	ถนนเทศบาล ๓ ซอย ๙ หมู่ที่ ๓ ต.มวกเหล็ก		✓		ใช้งานได้	
๕๔	ถนนเทศบาล ๓ ซอย ๑๑ หมู่ที่ ๓ ต.มวกเหล็ก		✓		ใช้งานได้	
๕๕	ถนนสนิทไชย หมู่ที่ ๓ ต.มวกเหล็ก		✓		ใช้งานได้	
๕๖	ถนนสนิทไชย ซอย ๑ หมู่ที่ ๓ ต.มวกเหล็ก	✓			ใช้งานได้	
๕๗	ถนนสนิทไชย ซอย ๑ แยก ๒ หมู่ที่ ๓ ต.มวกเหล็ก	✓			ใช้งานได้	
๕๘	ถนนสนิทไชย ซอย ๑ แยก ๔ หมู่ที่ ๓ ต.มวกเหล็ก	✓			ใช้งานได้	
๕๙	ถนนสนิทไชย ซอย ๒ (๓) หมู่ที่ ๓ ต.มวกเหล็ก	✓			ใช้งานได้	
๖๐	ถนนสนิทไชย ซอย ๒ หมู่ที่ ๓ ต.มวกเหล็ก	✓			ใช้งานได้	
๖๑	ถนนสนิทไชย ซอย ๔ หมู่ที่ ๓ ต.มวกเหล็ก		✓		ใช้งานได้	
๖๒	ถนนสนิทไชย ซอย ๕ (๕) หมู่ที่ ๓ ต.มวกเหล็ก		✓		ใช้งานได้	
๖๓	ถนนอดิเรกสาร หมู่ที่ ๑ ต.มิตรภาพ		✓		ใช้งานได้	

๕.๒ การไฟฟ้า

- จำนวนครัวเรือนที่ใช้ไฟฟ้า ๓,๑๔๗ ครัวเรือน
- พื้นที่ที่ได้รับบริการไฟฟ้า ร้อยละ ๙๙ ของพื้นที่ทั้งหมด
- ไฟฟ้าสาธารณะ (ไฟฟ้าส่องสว่าง) ครอบคลุมถนนทุกสาย

๕.๓ การประปา

การประปาส่วนภูมิภาค สาขามวกเหล็ก

- แหล่งน้ำดิบที่ใช้ผลิตน้ำประปา (คลองมวกเหล็ก) ๑ แห่ง
- น้ำประปาที่ผลิต ๘,๕๙๒ ลูกบาศก์เมตร/วัน
- น้ำประปาที่ใช้ ๖,๙๑๔ ลูกบาศก์เมตร/วัน

- จำนวนครัวเรือนที่ใช้ประปา ๒,๕๔๒ ครัวเรือน

๕.๔ โทรศัพท์

- เลขหมายโทรศัพท์ในเขตเทศบาลฯ ๑,๐๐๐ เลขหมาย
- โทรศัพท์สาธารณะในเขตพื้นที่ ๑๐ ตู้
- ชุมสายโทรศัพท์ในเขตพื้นที่ ๒ ชุมสาย

(บริษัท ทีโอที จำกัด มหาชน และบริษัท ทีทีแอนด์ที จำกัด มหาชน)

- ระบบเสียงไร้สายในพื้นที่ให้บริการครอบคลุมร้อยละ ๘๐ ของพื้นที่

๕.๕ ไปรษณีย์หรือการสื่อสารหรือการขนส่ง และวัสดุ ครุภัณฑ์

ที่ทำการไปรษณีย์มวกเหล็ก จำนวน ๑ แห่ง ให้บริการ เวลา ๐๘.๓๐ – ๑๖.๓๐ น. ในวันจันทร์ – เสาร์ (วันเสาร์ครึ่งวัน) หยุดวันอาทิตย์

ขนส่งเอกชน จำนวน ๑ แห่ง ให้บริการ เวลา ๐๘.๓๐ – ๑๖.๓๐ น. ในวันจันทร์ – เสาร์ หยุดวันอาทิตย์

๖. ระบบเศรษฐกิจ

๖.๑ การท่องเที่ยว

๑. เทศบาลตำบลมวกเหล็ก มีแหล่งท่องเที่ยว ๑ แห่ง ได้แก่ น้ำตกมวกเหล็ก ซึ่งเป็นคลองที่มีแก่งหินอยู่กลางน้ำไหลเป็นเชิงชั้น ที่กั้นระหว่าง อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี และอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีต้นน้ำในป่าอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ซึ่งเป็นน้ำผุดจากใต้ดิน ทำให้มีน้ำไหลตลอดทั้งปี ไหลลงสู่แม่น้ำป่าสัก และมีพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับนานาชนิดสวยงามมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวเป็นจำนวนมาก

๒. ช่วงปลายฤดูฝนต้นฤดูหนาวประมาณเดือน ตุลาคม - มกราคมของทุกปี จัดให้มีการปลูกต้นทานตะวันเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งในเขตและนอกเขตเทศบาลเป็นประจำทุกปี

๖.๒ การพาณิชย์และกลุ่มอาชีพ

- ธนาคาร ๖ แห่ง
- สถานีบริการน้ำมัน ๑ แห่ง
- ตลาดสด ๑ แห่ง
- ตลาดโต้รุ่ง ๓ แห่ง
- ตลาดนัด ๓ แห่ง
- ร้านค้าทั่วไป ๒๑๐ ร้าน
- กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรมวกเหล็ก ๑ แห่ง

๖.๓ แรงงาน

ประชากรในเขตเทศบาลตำบลมวกเหล็ก ประกอบอาชีพค้าขายและรับจ้างเป็นส่วนมาก และบางส่วนมีการปศุสัตว์เลี้ยงโคนมและโคเนื้อ

๗. ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม

๗.๑ การนับถือศาสนา

ผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ ๙๘ และมีผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์ ร้อยละ ๒

วัด ๑ แห่ง

คริสตจักร ๑ แห่ง

ศาลเจ้าพ่อมวกเหล็ก ๑ แห่ง

๗.๒ ประเพณีและงานประจำปี

เทศบาลตำบลมวกเหล็กมีขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และการละเล่นพื้นเมืองที่สำคัญที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาแต่โบราณถึงปัจจุบัน ได้แก่

- ตักบาตรวันขึ้นปีใหม่ เดือนมกราคม
  กิจกรรมโดยสังเขป ทำบุญตักบาตรข้าวสารอาหารแห้ง
- สงกรานต์ เดือนเมษายน
  กิจกรรมโดยสังเขป สรงน้ำพระ , รดน้ำขอพรผู้สูงอายุ
- เข้าพรรษา เดือนกรกฎาคม
  กิจกรรมโดยสังเขป แห่เทียนพรรษา
- ลอยกระทง เดือนพฤศจิกายน
  กิจกรรมโดยสังเขป ประกวดนางนพมาศ , หนูน้อยนพมาศ, ประกวดกระทง

๗.๓ สินค้าพื้นเมืองและของที่ระลึก

โดยมีสินค้าที่สร้างชื่อเสียง ได้แก่ นมสด เนื้อ หมูหวานเค็ม ขนมกะหรี่ปั๊บ องุ่นสด และน้ำองุ่น

๘. ทรัพยากรธรรมชาติ

๘.๑ น้ำ ทรัพยากรน้ำ แหล่งน้ำดิบที่สำคัญสำหรับผลิตน้ำประปาของเทศบาลตำบลมวกเหล็ก คือ คลองมวกเหล็ก ซึ่งนอกจากจะใช้อุปโภค–บริโภค แล้วยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของเทศบาลตำบลมวกเหล็กด้วย

๘.๒ ป่าไม้ ทรัพยากรป่าไม้ในเขตเทศบาลตำบลมวกเหล็กมีพื้นที่ป่าไม้อยู่ในสวนรุกขชาติ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวและอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ประชาชนหรือนักท่องเที่ยวได้ไปพักผ่อนหย่อนใจ

๘.๓ คุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

ในพื้นที่ของเทศบาลส่วนมากเป็นที่อยู่อาศัย ร้านค้า สถานประกอบการ ตามลำดับ และมีพื้นที่เพียงเล็กน้อยที่เป็นพื้นที่สาธารณะ ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ ก็ได้แก่ คลองมวกเหล็ก ปัญหาคือการปล่อยน้ำเสียลงสู่คลองมวกเหล็ก ปัญหาด้านขยะ เมื่อชุมชนแออัดขยะก็มากขึ้น

การกำจัดขยะ

เดิมเทศบาลตำบลมวกเหล็ก มีสถานที่กำจัดขยะตั้งอยู่ที่ตำบลมิตรภาพ โดยได้รับการบริจาคที่ดินให้แก่เทศบาลตำบลมวกเหล็ก จำนวน ๒๐ ไร่ สถานที่ตั้งอยู่ห่างจากเทศบาลฯระยะทาง ๕ กิโลเมตร เทศบาลฯดำเนินการกำจัดขยะที่เก็บขนได้ จำนวน ๑๐ ตัน/วัน โดยวิธีขุดหลุมรองรับ เทกองบนพื้นและฝังกลบ โดยมีรถยนต์ที่ใช้จัดเก็บขยะ แยกตามขนาดความจุของขยะ ๖ และ ๑๕ ลูกบาศก์เมตร รวม ๒ คัน

ในปัจจุบันเทศบาลตำบลมวกเหล็ก ได้จัดทำบันทึกข้อตกลงการใช้ใช้บริการการกำจัดขยะมูลฝอย ของบริษัท ทีพีไอ โพลีน (มหาชน) จำกัด ที่มีระบบกำจัดขยะที่ได้มาตรฐาน อีกทั้งยังเกิดประโยชน์ในการใช้ขยะ มูลฝอยนำไปเป็นวัตถุดิบในการผลิตพลังงานทดแทน ขยะบางส่วนที่ไม่สามารถนำไปกำจัดที่บริษัท TPI ได้ เช่น ใบไม้ กิ่งไม้ วัสดุก่อสร้าง ได้นำไปกำจัดสถานที่กำจัดขยะของเทศบาลตำบลมวกเหล็ก

๙. อื่นๆ

๙.๑ การบริหารราชการ

ปัจจุบันเทศบาลตำบลมวกเหล็ก แบ่งส่วนการบริหารราชการ ดังนี้

๑. สำนักปลัดเทศบาล
๒. กองคลัง
๓. กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม
๔. กองช่าง

๕. กองการศึกษา

๖. กองวิชาการและแผนงาน

๗. กองสวัสดิการสังคม

๙.๒ ฐานะการคลังท้องถิ่น

จากการบริหารรายรับ-รายจ่ายในปีงบประมาณที่ผ่านมาเปรียบเทียบฐานะการคลังย้อนหลัง ๓ ปี

ปีงบประมาณ ๒๕๕๙

รับจริง ๖๖,๔๐๕,๘๐๒.๕๘ บาท

จ่ายจริง ๕๘,๐๒๓,๔๐๖.๘๖ บาท

ปีงบประมาณ ๒๕๖๐

รับจริง ๖๑,๐๕๒,๐๑๐.๔๑ บาท

จ่ายจริง ๗๔,๐๘๐,๘๘๙.๑๖ บาท

ปีงบประมาณ ๒๕๖๑

รับจริง ๖๖,๓๒๗,๒๓๔.๗๖ บาท

จ่ายจริง ๗๑,๒๓๕,๖๖๒.๒๒ บาท

๙.๓ การจัดเก็บรายได้ของเทศบาลตำบลมวกเหล็ก

ภาษีโรงเรือนและที่ดิน

ปี ๒๕๕๙ ๒,๙๕๖,๕๔๑.๐๐ บาท

ปี ๒๕๖๐ ๓,๑๙๖,๗๙๐.๐๐ บาท

ปี ๒๕๖๑ ๓,๒๖๒,๖๕๙.๐๐ บาท

ภาษีบำรุงท้องที่

ปี ๒๕๕๙ ๒๒,๗๑๓.๕๕ บาท

ปี ๒๕๖๐ ๒๔,๕๓๓.๗๕ บาท

ปี ๒๕๖๑ ๒๔,๖๒๐.๒๐ บาท

ภาษีป้าย

ปี ๒๕๕๙ ๙๗๘,๓๒๗.๐๐ บาท

ปี ๒๕๖๐ ๑,๐๘๖,๘๗๖.๐๐ บาท

ปี ๒๕๖๑ ๑,๑๔๕,๓๔๐.๐๐ บาท

ส่วนที่ ๒
นโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมการท่องเที่ยว แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวจังหวัดสระบุรี

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของหลายประเทศทั่วโลก รัฐบาลของประเทศดังกล่าวจึงให้ความสำคัญในการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันเพื่อช่วงชิงส่วนแบ่งตลาดท่องเที่ยวโลก โดยเฉพาะประเทศในแถบเอเชียและอาเซียนต่างกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อดึงนักท่องเที่ยวทั่วโลกเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศตนเพิ่มมากขึ้น ภารกิจด้านการท่องเที่ยวจึงเป็นภารกิจที่ถูกผสานกลมกลืนไปกับการพัฒนาประเทศในทุกมิติ ดังนั้น การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาของประเทศต่างๆจึงได้มีการบูรณาการงานด้านการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งหากประเทศใดมีแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่ชัดเจน บนพื้นฐานของเศรษฐกิจที่เข้มแข็ง โครงสร้างพื้นฐานที่ดีทรัพยากรธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์ และบุคลากรภาคการท่องเที่ยวมีศักยภาพด้วยแล้ว จะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยผลักดันให้ประเทศนั้นๆ มีข้อได้เปรียบในการแข่งขันและสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวของตนให้เติบโตได้อย่างมั่นคง

ประเทศไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวในฐานะเป็นกลไกหลักในการช่วยรักษาเสถียรภาพและขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ โดยคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติได้จัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙ เพื่อเป็นแผนหลักในการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาถึงแม้จะประสบความสำเร็จในแง่ของจำนวนและรายได้จากการท่องเที่ยวแต่ในด้านการพัฒนาสินค้าและบริการพบว่ายังมีข้อจำกัดหลายประการที่ทำให้การดำเนินงานไม่บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ สะท้อนให้เห็นได้จากตัวชี้วัดการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวและการเดินทาง (Travel and Tourism Competitiveness Index) ของ World Economic Forum หรือ WEF โดยในปี ๒๕๕๖ ความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของไทยอยู่ในอันดับ ๔๓ จาก ๑๔๐ ประเทศทั่วโลกหรืออันดับ ๙ จาก ๒๕ ประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก โดยตัวชี้วัดด้านมาตรฐานการเดินทางและการท่องเที่ยวยังเป็นจุดอ่อนสำคัญของประเทศไทย รองลงมา คือ ความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งแวดล้อมของภาคธุรกิจ

ประเด็นสำคัญที่ควรจะมีการพิจารณา คือ การพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยเดินมาถูกทิศถูกทางแล้วหรือไม่ และจะสามารถเติบโตอย่างยั่งยืนได้อย่างไร ซึ่งที่ผ่านมาถึงแม้ประเทศไทยจะประสบภาวะวิกฤตที่ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์การท่องเที่ยวของประเทศ แต่เมื่อผ่านพ้นวิกฤตไปแล้วนักท่องเที่ยวก็ยังกลับมาเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แสดงถึงความเชื่อมั่นที่นักท่องเที่ยวมีต่อเมืองไทย ในขณะเดียวกันภาพลักษณ์การท่องเที่ยวไทยยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวราคาถูก การท่องเที่ยวไทยยังมีปัญหา

สะสมมาอย่างยาวนานที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในระยะยาว ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว การกระจุกตัวของนักท่องเที่ยว ความไม่พร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ทักษะและองค์ความรู้ของบุคลากรท่องเที่ยวขีดความสามารถในการรองรับของแหล่ง รวมถึงปัญหาการบริหารจัดการของภาครัฐและการบูรณาการเพื่อการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ ความล้าสมัยของกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย เป็นต้น ดังนั้น หากประเทศไทยยังจำเป็นต้องอาศัยรายได้จากการท่องเที่ยวเพื่อเป็นฐานเศรษฐกิจหลักให้กับประเทศ รวมถึงเป็นแหล่งกระจายรายได้และการจ้างงานเพื่อช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับชุมชนและสังคมไทยแล้วควรจะมีการทบทวนทิศทางการพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพข้อเท็จจริง ศักยภาพและโอกาสที่จะเกิดขึ้นและเพื่อเป้าหมายการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพอย่างยั่งยืน

นโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมการท่องเที่ยว

๑. ความเป็นมาของนโยบาย

จากนโยบายในการพัฒนาบริการและส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางแห่งการท่องเที่ยวเอเชีย (Tourism Capital of Asia) โดยกำหนดเป้าหมายหลักในการพัฒนาด้านสาธารณูปโภค ที่พัก สาธารณสุขพื้นฐาน การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว รูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลาย การเสนอวัฒนธรรมไทยที่เป็นเอกลักษณ์ การกำหนดมาตรฐานความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว และการต้อนรับด้วยอัธยาศัยไมตรี เป็นต้น ซึ่งเป้าหมายดังกล่าวมีความจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากทุกฝ่ายที่มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเพื่อส่งเสริมให้การท่องเที่ยวของไทยได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ และบรรลุเป้าหมายได้ประโยชน์ด้วยกันทุกฝ่ายอย่างเป็นธรรมและมีความยั่งยืน

นโยบายดังกล่าวมีความสำคัญต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวทุกระดับโดยเฉพาะในระดับท้องถิ่น ประกอบกับแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้กำหนดให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยถ่ายโอนภารกิจด้านการท่องเที่ยวให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวม ๓ ภารกิจ ได้แก่ การวางแผนการท่องเที่ยว การปรับปรุง ดูแล บำรุงรักษาสถานที่ท่องเที่ยว และการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ ซึ่งภารกิจดังกล่าวกำหนดถ่ายโอนให้เทศบาล เมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด และกรุงเทพมหานครฯ ในประเภทกลุ่มงานเลือกทำโดยอิสระ และนอกจากนี้งานด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวยังเป็นภารกิจตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามที่กฎหมายกำหนดดังนี้

- พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗

“**มาตรา ๖๘** ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบลอาจจัดทำกิจการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

(๑๒) การท่องเที่ยว”

- **พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖**

“**มาตรา ๕๖** ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลนครมีหน้าที่ต้องทำในเขตเทศบาลดังต่อไปนี้

(๘) การส่งเสริมกิจการการท่องเที่ยว”

- พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐

"**มาตรา ๔๕** องค์การบริหารส่วนจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจการภายในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด ดังต่อไปนี้

(๘) จัดทำกิจกรรมใดๆ อันเป็นอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่นอื่นที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด และกิจการนั้นเป็นการสมควรให้ราชการส่วนท้องถิ่นอื่นร่วมกันดำเนินการหรือให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดทำ ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง"

- กฎกระทรวง (พ.ศ.๒๕๔๑) ออกตามความในพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ กำหนดว่า

"ให้กิจการดังต่อไปนี้เป็นกิจการที่ราชการส่วนท้องถิ่นอื่นสมควรให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัดดำเนินการ หรือให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดทำ

(๑๖) ส่งเสริมการท่องเที่ยว"

- พระราชบัญญัติกำหนดแผนขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒

"**มาตรา ๑๖** ให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนท้องถิ่นของตนเอง ดังนี้

(๘) การส่งเสริมการท่องเที่ยว"

"**มาตรา ๑๗** ภายใต้บังคับมาตรา ๑๖ ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ดังนี้

(๑๔) การส่งเสริมการท่องเที่ยว"

ฉะนั้น จึงสมควรอย่างยิ่งที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวควรมีแนวทางในการดำเนินการเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชนและการท่องเที่ยวโดยรวมของประเทศ โดยยึดหลักการของการส่งเสริมการท่องเที่ยวในระบบการท่องเที่ยว (Tourism System) ตามที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยใช้เป็นแนวทางและแนวปฏิบัติในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยซึ่งมีองค์ประกอบหลักอยู่ ๓ ด้านได้แก่ ด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริการการท่องเที่ยวและด้านตลาดการท่องเที่ยว

เมื่อพิจารณาภารกิจที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการถ่ายโอนทั้ง ๓ ภารกิจและหลักการของการส่งเสริมการท่องเที่ยวในระบบการท่องเที่ยวทั้ง ๓ ด้าน สามารถนำมาใช้เป็นกรอบแนวทางในการปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม

ดังนั้น การกำหนดให้มีมาตรฐานการส่งเสริมการท่องเที่ยวสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงควรยึดหลักการดังกล่าวข้างต้นก่อนที่จะกำหนดรายละเอียดหรือตัวชี้วัดในแต่ละมาตรฐานเพื่อให้การส่งเสริมการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีทิศทางที่ชัดเจนและปฏิบัติได้ภายใต้กรอบของการถ่ายโอนภารกิจด้านการท่องเที่ยวและหากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการอย่างเต็มศักยภาพจะส่งผลดีต่อชุมชน ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม กล่าวคือ

๑. ด้านเศรษฐกิจชุมชน จะทำให้ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว ประชาชนมีอาชีพและเกิดการจ้างงาน รวมทั้งยังเป็นการกระตุ้นให้เกิดผลผลิตทางการเกษตรและอุตสาหกรรมในครัวเรือน

ตลอดจนสินค้าท้องถิ่นประเภทหัตถกรรมต่างๆ เพื่อตอบสนองนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการทำให้เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศดีขึ้น

๒. ด้านสังคม จะทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวมากขึ้น มีความภาคภูมิใจในท้องถิ่น มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ มีการบริหารจัดการและรับผิดชอบร่วมกัน นอกจากนั้นยังช่วยลดปัญหาการเคลื่อนย้ายไปหางานทำในเมืองของประชาชนในท้องถิ่นอีกด้วย

อย่างไรก็ดี สิ่งสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่จะต้องคำนึงถึงนอกจากผลดีทั้ง ๒ ด้านดังกล่าวแล้ว ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวนั้นต้องดำเนินการอย่างรอบคอบและคำนึงถึงผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้น ดังเช่น ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ผลกระทบต่อวิถีชีวิตที่ดีของประชาชน ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อให้การท่องเที่ยวไทยมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน

๒. ขอบเขตของมาตรฐานด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว

๒.๑ มาตรฐานด้านแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย

๑. มีเส้นทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

๒. มีสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

๓. มีระบบดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว

๒.๒ มาตรฐานด้านการบริการการท่องเที่ยว ประกอบด้วย

๑. มีบริการด้านความปลอดภัย

๒. มีบริการภัตตาคารและร้านอาหาร

๓. มีบริการสินค้าและของที่ระลึก

๔. มีบริการที่พักแรมสำหรับนักท่องเที่ยว

๕. มีบริการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์

๖. มีบริการด้านบันเทิง และนันทนาการ

๗. มีบริการด้านสารสนเทศ

๘. มีบริการด้านขนส่ง

๒.๓ มาตรฐานด้านการตลาดท่องเที่ยว ประกอบด้วย

๑. มีการกำหนดแผนการตลาดท่องเที่ยว

๒. มีการสร้างเส้นทางหรือกิจกรรมท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว

๓. จัดให้มีการโฆษณาไปยังกลุ่มนักท่องเที่ยว

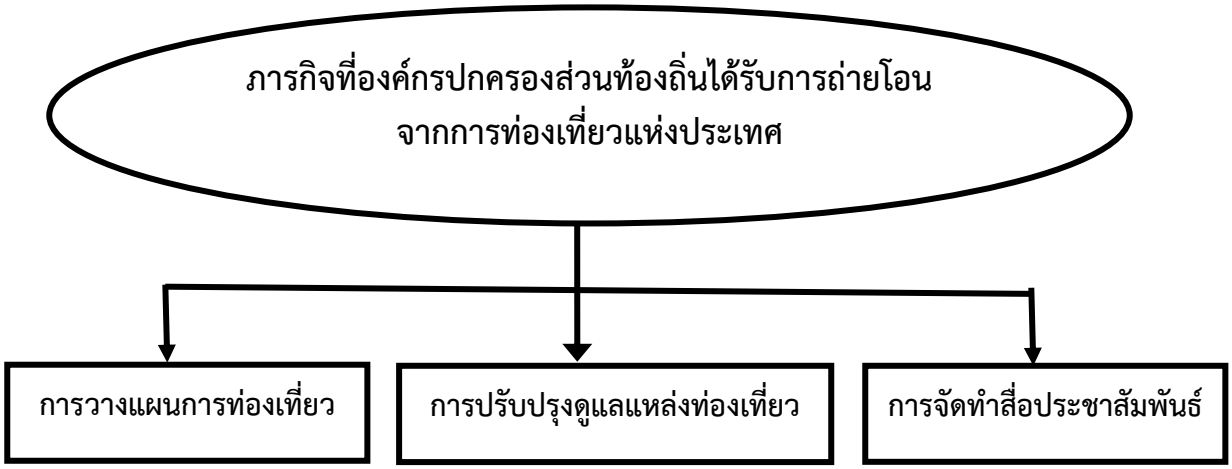
๓. วัตถุประสงค์

๓.๑ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีแหล่งท่องเที่ยวมีมาตรฐานและดัชนีชี้วัดมาตรฐานการส่งเสริมการท่องเที่ยว และขั้นตอนการปฏิบัติงานเพื่อการพัฒนาและปรับปรุงการท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน

๓.๒ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีแหล่งท่องเที่ยวสามารถดำเนินการด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว ตามอำนาจหน้าที่และภารกิจถ่ายโอน

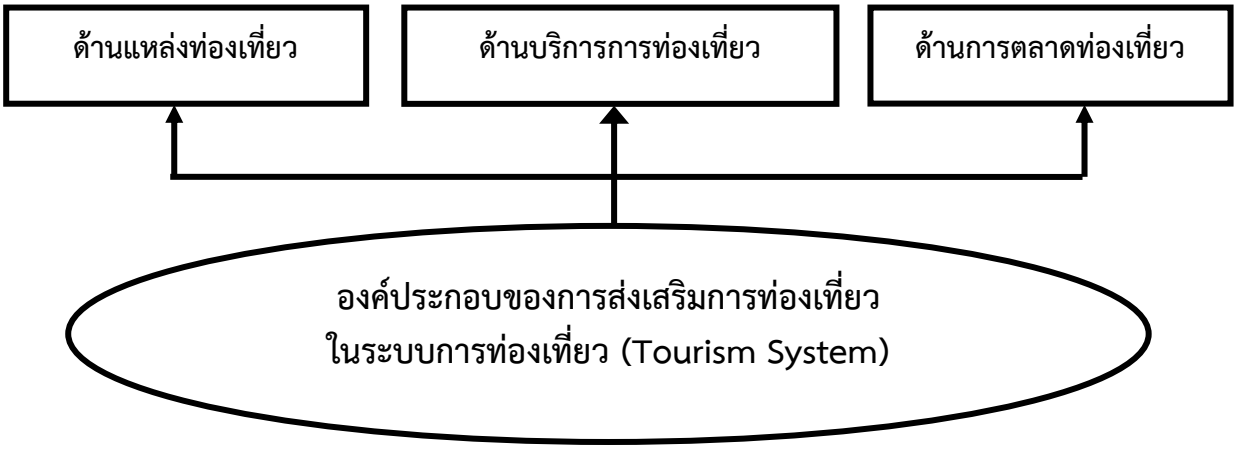
๔. กรอบแนวคิดการจัดทำมาตรฐานการส่งเสริมการท่องเที่ยว

การจัดทำมาตรฐานการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามภารกิจที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับถ่ายโอนจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยทั้ง ๓ ภารกิจดังกล่าวข้างต้นนั้น สามารถสรุปได้ดังตารางภาพที่ ๑ ดังนี้

ตารางภาพที่ ๑ ภารกิจที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการถ่ายโอน
จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

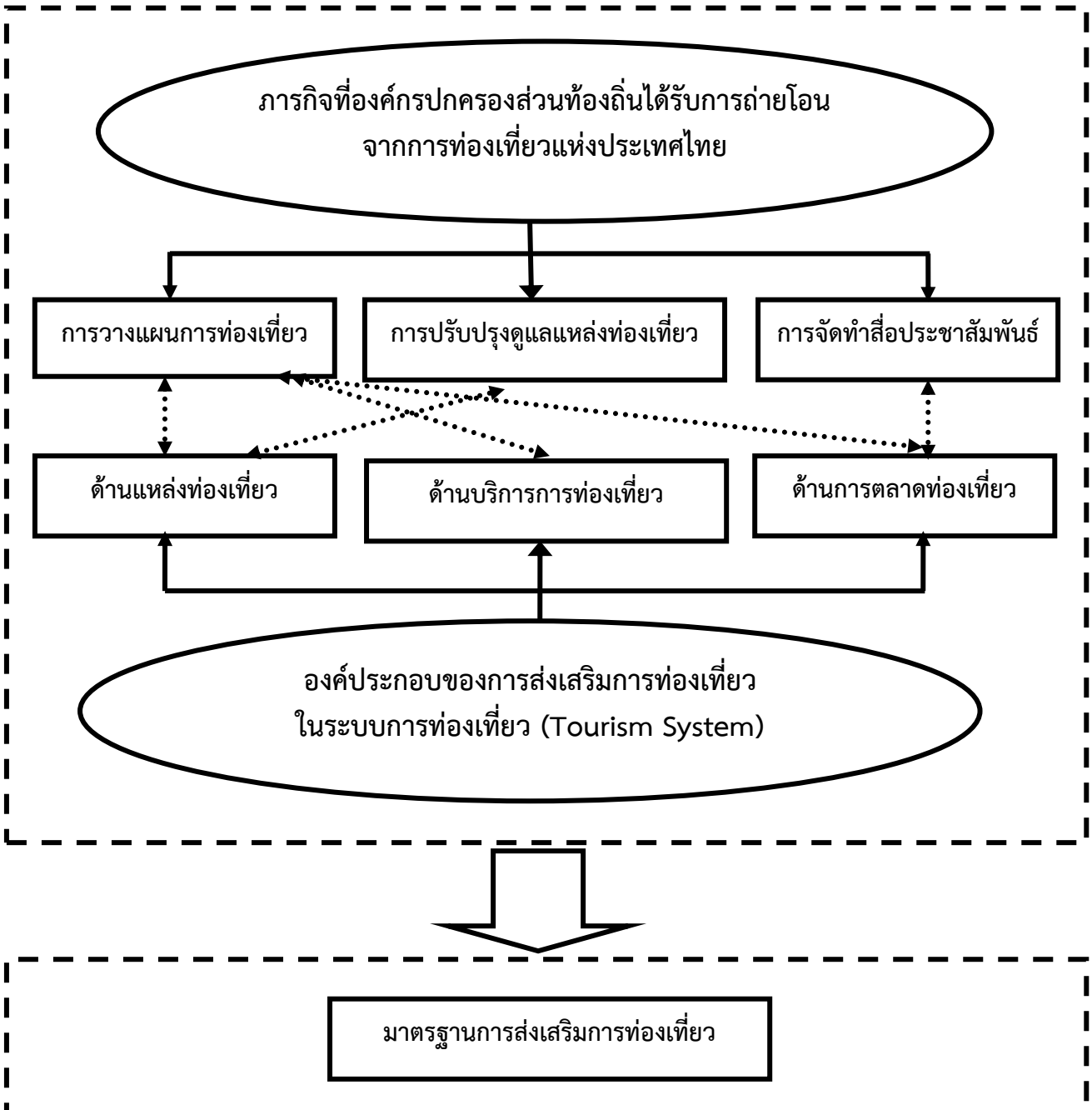
หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องการดำเนินภารกิจด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้ไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบของการส่งเสริมการท่องเที่ยวในระบบการท่องเที่ยว ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยใช้เป็นหลักในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว นั่นคือ ต้องมีการส่งเสริมด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริการการท่องเที่ยว และด้านการตลาดท่องเที่ยว ดังแสดงในตารางภาพที่ ๒

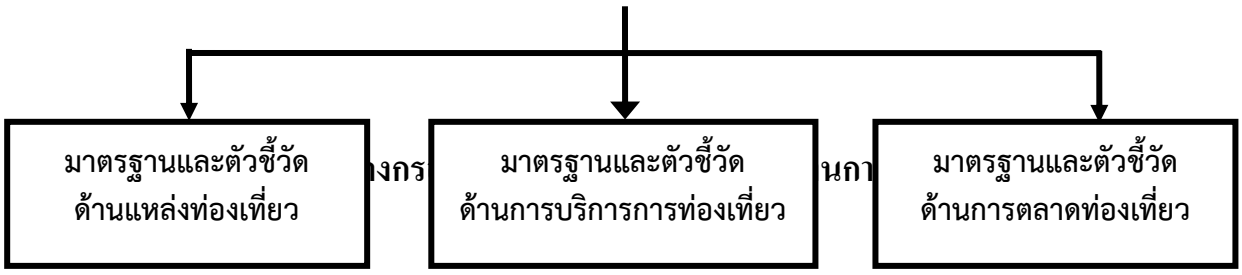

ตารางภาพที่ ๒ องค์ประกอบของการส่งเสริมการท่องเที่ยวในระบบการท่องเที่ยว

จากภารกิจที่ถ่ายโอนและองค์ประกอบของการส่งเสริมการท่องเที่ยวทำให้เกิดความเชื่อมโยงใน ๓ ส่วน คือ (๑) การวางแผนการท่องเที่ยวต้องทำทั้ง ๓ ด้าน คือ ด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริการการท่องเที่ยว และด้านการตลาดท่องเที่ยว (๒) การปรับปรุงดูแลแหล่งท่องเที่ยวจะเชื่อมโยงกับองค์ประกอบ

ด้านแหล่งท่องเที่ยว และการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ จะเชื่อมโยงกับองค์ประกอบด้านการตลาดท่องเที่ยว และจากความสัมพันธ์ดังกล่าวทำให้เกิดเป็นกรอบของการกำหนดมาตรฐานการส่งเสริมการท่องเที่ยวใน ๓ ด้าน คือ (๑) มาตรฐานและตัวชี้วัดด้านแหล่งท่องเที่ยว (๒) มาตรฐานและตัวชี้วัดด้านการบริการการท่องเที่ยว และ (๓) มาตรฐานและตัวชี้วัดด้านการตลาดท่องเที่ยว ดังแสดงในตารางภาพที่ ๓

การวางแผนส่งเสริมการท่องเที่ยวสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นนโยบายที่สำคัญของประเทศ เพราะการท่องเที่ยวก่อให้เกิดเป็นรายได้นำเงินตราเข้าประเทศเป็นจำนวนมหาศาล ซึ่งถือเป็นรายได้อันดับหนึ่งเมื่อเทียบกับรายได้จากสินค้าและบริการอื่น ๆ รายได้จากการท่องเที่ยวจะผลทวีคูณในการสร้างรายได้หมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น ซึ่งจะทำให้ผลผลิตส่วนรวมของประเทศมีค่าทวีคูณขึ้น นอกจากนี้การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการหมุนเวียนและกระจายรายได้สู่ภูมิภาค เมื่อมีการเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ตามภูมิภาคก่อให้เกิดการสร้างสรรค์การพัฒนาภูมิภาคต่อเนื่องกันไปเป็นลูกโซ่ อีกทั้งยังเป็นการสร้างงานใหม่ให้กับภูมิภาคเพื่อการสนับสนุนการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวมีบทบาทในการกระตุ้นให้เกิดการผลิตและการนำเอาทรัพยากร โดยเฉพาะทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเหมาะสม โดยอยู่ในรูปของสินค้าและบริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว นับได้ว่าการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ไม่สิ้นเปลืองวัตถุดิบ ผลผลิตสามารถจำหน่ายได้ทุกเวลาขึ้นอยู่กับความเหมาะสม และความสามารถในการจำหน่าย และยังช่วยกระตุ้นให้เกิดการผลิตเป็นวงจรหมุนเวียนภายในประเทศ ทำให้เกิดการสร้างงานสร้างอาชีพให้กับประชาชนทั้งทางตรงทางอ้อม เป็นการลดปัญหาการว่างงาน ประชากรมีรายได้ส่งผลให้รัฐบาลสามารถเก็บภาษีอากรได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย

นอกจากนั้น การท่องเที่ยวมีส่วนในการส่งเสริมความสัมพันธ์ของมนุษย์ชาติ สันติภาพ ความเป็นมิตรไมตรี ความเข้าใจอันดีระหว่างเจ้าบ้านและผู้มาเยือน การอนุรักษ์ฟื้นฟูมรดกทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ความภาคภูมิใจ ความสำนึกและตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมตลอดจนการรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ รู้สึกหวงแหนและรักผืนแผ่นดินที่อยู่อาศัยและที่สำคัญไปกว่านั้น การท่องเที่ยวช่วยให้ประชาชนในชนบทรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ รู้จักใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นมาประดิษฐ์ของใช้ในรูปสินค้าและบริการพื้นเมืองเพื่อรองรับการท่องเที่ยว ความสำคัญของการท่องเที่ยวดังกล่าว ทำให้การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวต้องมีทิศทางและแนวทางที่เหมาะสม ซึ่งต้องใช้กระบวนการในการวางแผนอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การกำหนดกำหนดนโยบายที่ชัดเจน มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์หรือแผนแม่บท จากนั้นนำแผนงานและโครงการไปสู่การปฏิบัติ โดยมีการอำนวยการและกำกับติดตามผลจนบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ สำหรับการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็เช่นเดียวกัน ต้องมีการวางแผนส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็เช่นเดียวกัน ต้องมีการวางแผนส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยมีคณะกรรมการหรือคณะทำงานเข้ามารับผิดชอบตั้งแต่การ

กำหนดนโยบาย การจัดทำแผนยุทธศาสตร์หรือแผนแม่บท แล้วนำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง ในการจัดทำแผนแม่บทด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการดำเนินงานด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยที่แผนดังกล่าวจะเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงแนวทางในการดำเนินงาน แผนงาน โครงการต่าง ๆ ที่จะตอบสนองตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยแผนแม่บทควรจะมีระยะเวลา ๓ – ๕ ปี ในส่วนของการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจดำเนินการ ๓ แนวทาง ได้แก่

๑. จัดจ้างสถาบันการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว ดำเนินการจัดทำแผนแม่บทเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว

๒. ส่งเจ้าหน้าที่เข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดทำแผนแม่บทด้านการท่องเที่ยวหรือการจัดการฝึกอบรมให้ความรู้ ในการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ให้แก่เจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถจัดทำแผนฯ ได้เอง

๓. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งภายในจังหวัดรวมกลุ่มกันเพื่อทำโครงการจัดทำแผนแม่บท เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยขอรับการสนับสนุนการดำเนินงานจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดเพื่อให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นผู้ประสานและอำนวยการในการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว

ซึ่งทั้ง ๓ แนวทาง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถเลือกดำเนินการได้ตามความเหมาะสม โดยยึดหลักของการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว

บทบาทและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต./เทศบาล)

คณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) คณะนายกเทศมนตรีและเทศมนตรีนับเป็นองค์กรอันดับที่สอง เป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบต่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญระบุหน้าที่ มาตรา ๒๘๙ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น มาตรา ๒๙๐ เพื่อส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายบัญญัติมีสาระสำคัญดังนี้

๑. การจัดการ บำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในเขตพื้นที่

๒. การเข้าไปมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่นอกพื้นที่ เฉพาะในกรณีที่อาจมีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ของตนสำหรับเทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และเทศบาลนครนั้น ย่อมมีหน้าที่ตามเทศบัญญัติ ในการ ดูแลบำรุง รักษา และพัฒนาการท่องเที่ยว คล้ายกับ อบต. แต่เป็นองค์กรที่มีขนาดใหญ่กว่า

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยว

การพัฒนาการท่องเที่ยวก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อชุมชนทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม คือ เกิดการสร้างงาน พัฒนาอาชีพที่เกี่ยวเนื่อง มีแหล่งรายได้ใหม่ ระบบสาธารณูปโภคได้รับการพัฒนาหรือปรับปรุงเนื่องจากระบบการท่องเที่ยว แต่ในขณะเดียวกันชุมชนจะได้รับผลกระทบด้านลบด้วย เช่น ชุมชนที่เติบโตเร็วเกินไป โครงสร้างของชุมชนอาจเปลี่ยนแปลงไป วัฒนธรรมเดิมและวิถีชีวิตของชุมชนถูกกลืนไปกับอิทธิพลของวัฒนธรรมจากภายนอก ที่ผ่านมาชุมชนแทบไม่ได้รับประโยชน์ที่แท้จริงจากการท่องเที่ยว เนื่องจากผู้มีโอกาสได้แสวงหาผลประโยชน์จากชุมชนและทรัพยากร โดยให้ประโยชน์ต่อชุมชนเพียงเล็กน้อย และสร้างผลกระทบทางลบไว้มาก การสร้างโอกาสและประโยชน์ที่แท้จริงแก่ชุมชนท้องถิ่นจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อชุมชนมีโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวเท่านั้น ดังนั้น การมีส่วนร่วมของชุมชนจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดองค์ประกอบหนึ่งของการท่องเที่ยวโดยเฉพาะอย่างยิ่งการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

การเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนโดยให้ชุมชนมีส่วนสำคัญในการกำกับดูแล ควบคุมการท่องเที่ยวให้มากขึ้น และสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีศักดิ์ศรี เนื่องจากเป็นเจ้าของท้องถิ่นเกิดความรักและหวงแหนทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม ช่วยกันดูแลความสะอาดเรียบร้อยความร่มรื่นของท้องถิ่น รวมทั้งมีส่วนร่วมในการดูแลความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัย และชุมชนสามารถให้บริการและให้ข้อมูลด้านความเป็นอยู่และวัฒนธรรมกับนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ดังนั้นจะต้องส่งเสริมให้ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม มีกิจกรรมในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

การเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนควรต้องมีส่วนร่วมตลอดกระบวนการ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น คือ การกระจายรายได้ ยกระดับคุณภาพชีวิต ได้รับผลตอบแทนมาบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยว และสามารถควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยว อย่างมีคุณภาพมีการรักษาระบบนิเวศที่ยั่งยืน สังคมมีการพัฒนาอย่างเหมาะสม มีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นด้วยการพัฒนาของท้องถิ่นเอง

ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงควรมีแนวทางในการเปิดโอกาสให้ชุมชน กลุ่มผู้นำชุมชน และองค์กรต่างๆ มีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งจบกระบวนการในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว โดยมีส่วนร่วมดังนี้

๑. สำรวจศักยภาพของชุมชน

๒. เตรียมความพร้อมของชุมชน

๒.๑ การจัดเวทีพบปะพูดคุย ประชุม ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้สนใจวิเคราะห์ ผลดีผลเสีย ของการจัดการท่องเที่ยวต่อท้องถิ่นและชุมชน

๒.๒ ให้ความรู้แก่ชุมชน ถึงกระบวนการจัดการการท่องเที่ยวที่อนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยการจัดอบรม ประชุมเชิงปฏิบัติการและศึกษาดูงาน

๒.๓ จัดกิจกรรม สนับสนุน และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

๒.๔ สร้างความเข้มแข็งในการทำงานร่วมกันซึ่งดำเนินการได้ในลักษณะต่างๆ คือ

- ใช้สื่อต่าง ๆ ช่วยในการเสนอข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน
- ใช้กระบวนการกิจกรรมกลุ่ม

- จัดอาสาสมัคร
- ปลูกฝังเยาวชนให้มีส่วนร่วมในการพิทักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว

๓. สำรวจข้อมูล ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว กำหนดพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย

๔. ประชาสัมพันธ์ จัดหานักท่องเที่ยวและวางแผนการตลาด

๕. พัฒนามัคคุเทศก์ ผู้ประสานงานและบุคลากร

๖. เตรียมความพร้อม และปฏิบัติการโครงการนำร่อง

๗. สรุปและประเมินผลหลังเสร็จสิ้นกิจกรรมนำร่อง

๘. พัฒนาปรับปรุงกระบวนการ โดยการวิเคราะห์กระบวนการในการจัดการท่องเที่ยวและองค์ประกอบต่างๆ

๙. เสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองท้องถิ่นกับหน่วยงานภายนอก

ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของจังหวัดสระบุรี

จังหวัดสระบุรี เป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายทั้งทางด้านสภาพภูมิประเทศ สภาพภูมิอากาศ ขนบธรรมเนียมวัฒนธรรม จึงส่งผลให้มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทั้งทางด้านการท่องเที่ยว จังหวัดสระบุรีมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ๖ ประเภท คือ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (Natural Attraction) แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์/โบราณสถาน (Historical Attraction) แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Cultural Attraction) แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) แหล่งท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ (Recreational Attraction) และแหล่งท่องเที่ยวขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม การละเล่นพื้นเมือง และงานประจาปีของจังหวัดสระบุรี อยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ สามารถเดินทางไปกลับได้ภายในวันเดียว และมีกิจกรรมท่องเที่ยวต่างๆผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันไปในแต่ละฤดู ทาให้สามารถเที่ยวได้ทั้งปี ปัจจุบันจึงมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวที่สระบุรีเป็นจานวนมาก เช่น วัดพระพุทธฉาย วัดพระพุทธบาทราชวรมหาวิหาร เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ น้าตกเจ็ดสาวน้อย ทุ่งทานตะวันจังหวัดสระบุรี และผลิตภัณฑ์ OTOP ที่สำคัญของจังหวัดสระบุรี คือ ผลิตภัณฑ์จักสานเชือกมัดฟาง ผลิตภัณฑ์ โคมไฟหินอ่อน ผลิตภัณฑ์เครื่องต้มยาอบแห้ง (ผ่าน อ.ย) และ ผลิตภัณฑ์ไวน์ ภูอมร ฯลฯ

ในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ มีรายได้จากการท่องเที่ยว จำนวน ๕๔๙๗.๗๔ ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา คิดเป็นร้อยละ ๓.๗๖ ชี้ให้เห็นว่าเศรษฐกิจด้านท่องเที่ยวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น สามารถพัฒนาต่อไปได้อีก ซึ่งจังหวัดสระบุรีได้มียุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมการค้าการลงทุนและการท่องเที่ยวในอุตสาหกรรมที่ไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สนับสนุนในเชิงนโยบายให้จังหวัด สามารถขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ให้บรรลุวิสัยทัศน์ และสอดคล้องกับรัฐบาลมีนโยบายให้จังหวัดปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิมให้มีโครงสร้างพื้นฐานรองรับนักท่องเที่ยวและเพิ่มกิจกรรมเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ในแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นโดยมีเป้าหมาย ดึงนักท่องเที่ยวมาเที่ยวในจังหวัดเพิ่มขึ้น เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติในกลุ่มอาเซียนที่จะเข้ามาเที่ยวในประเทศไทยมากขึ้น

สำหรับอำเภอมวกเหล็กนั้น มีความหลากหลายทางธรรมชาติ ด้วยพื้นที่เป็นภูเขาสลับกับทุ่งราบ มีภูเขา ป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ มีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับป่า ลำธารสายน้ำที่อุดมสมบูรณ์ และอาชีพพระราชทานการเลี้ยงโคนม...

ส่วนที่ ๓

เรื่องเล่าเก่าขานตำนานมวกเหล็ก และสถานที่ท่องเที่ยวในเขตเทศบาลตำบลมวกเหล็ก

เรื่องเก่าเล่าขานตำนานมวกเหล็ก

ทุกผู้คน ทุกสถานที่ล้วนมีตำนาน มีเรื่องราวต่างๆ ที่ถูกเล่าขานกันไว้มากมายในอดีต เรื่องราวพื้นๆ เหล่านี้ เมื่อถึงที่สุดก็ไปสู่จุดที่ถูกลืมเลือนแต่ความธรรมดาของเรื่องราว บางครั้งกลับมีคุณค่าที่น่าจดจำสำหรับผู้คนที่เกี่ยวข้อง ดุจเดียวกับ **"ตำนานมวกเหล็ก"** ที่กำลังถูกกล่าวถึงในตอนนี้

หากนับเวลาย้อน ถอยหลัง ไปในอดีตกาลนานหลายศตวรรษ มีหลักฐานปรากฏและชี้ชัดว่าพื้นที่ แถบถิ่น ที่เรียกว่า "มวกเหล็ก" นี้ เป็นเพียงเสี้ยวส่วนหนึ่งของดินแดนป่าดิบดงใหญ่ ในอดีตมีอาณาเขตนับพันหมื่นตารางกิโลเมตร รัศมีของป่าดงครอบคลุมเขตแดนหลายจังหวัด อันมี นครราชสีมา นครนายก ลพบุรี และสระบุรี เป็นต้น มันเป็นผืนป่าดงใหญ่เชื่อมโยงติดต่อกัน เป็นอาณาจักรของป่าใหญ่ไพรกว้างอย่างแท้จริง ทั่วทั้งผืนป่าใหญ่ดังกล่าวได้กลบฝังบดบัง เรื่องราวและเหตุการณ์ต่างๆ นาๆ ไว้นับร้อยพันเรื่อง แต่กาลเวลากลับกลั่นแกล้งผู้คน โดยปิดบังอำพรางซ่อนเร้นเรื่องราวเอาไว้ จนคล้ายกับเป็นความลึกลับมีอาถรรพ์ เนิ่นนานวันผ่านมา มีเพียงเรื่องราวที่หลุดรอดบอกให้เล่าสืบมาไม่มากเลย แต่หลายๆ ท่านก็คงจะเคยได้ยินคนเก่าๆ ท่านเล่าถึงดินแดนอาถรรพ์แห่งหนึ่งที่เรียกขานกันว่า...ดงพญาไฟ...กันมาบ้าง

ดงพญาไฟ...

นามนี้มีอำนาจ มีอิทธิพลและฝังรากหยั่งลึกในความรู้สึกของผู้คนจนเป็นที่กล่าวขวัญสืบต่อๆ กันของคนรุ่นเก่าก่อน ดงพญาไฟ เป็นความหมาย บอกถึงป่าดงดิบ ล้ำลึก กว้างใหญ่ ที่เต็มไปด้วยไข้ป่า ดุร้ายสัตว์เล็กสัตว์ใหญ่ เป็นป่าโบราณดึกดำบรรพ์ที่มีอันตรายรอบด้าน สำหรับผู้ที่เดินทางผ่านหรือเหยียบย่างเข้าไป นอกจากจะมีไข้ป่าชุกชุม สัตว์ป่าดุร้ายสารพัดสารพันแล้ว ยังมีภัยจากต้นไม้ จากพืชที่มีพิษและภัยธรรมชาติรอบด้าน ไม่ว่าจะเป็นน้ำป่า ไฟป่า หรือพายุฝน บวกกับความลึกลับซับซ้อนของทิวเขาสูงทะมึน เทือกยาวที่ทอดเป็นเงาสลัวเลือนราง ยาวเหยียดเหมือนยันอยู่กับขอบฟ้าเนินสูงต่ำ ที่ลาดชัน หุบเหว ลึกล้ำที่มีอยู่ทั่วไปในอาณาจักรของป่าดงดิบโบราณ ความดุร้าย น่ากลัวของมัน คือการกลืนชีวิตผู้คนสูญหายไปไม่ใช่น้อย ด้วยสาเหตุต่างๆ เหล่านี้ ดงพญาไฟ จึงเป็นที่โจษขานเลื่องลือถึงความดุร้ายน่ากลัวมายาวนานหลายศตวรรษ บนยอดเขาสูงชัน หุบเหวลึกล้ำ ป่าดงดิบดึกดำบรรพ์ส่วนมากมันมีกลิ่นอายอันศักดิ์สิทธิ์สิงสถิตอยู่ พืชพันธุ์สัตว์ป่าอันร้ายกาจล้วนก่อกำเนิดขึ้นมาเองตามธรรมชาติ ทุกสรรพสิ่งธรรมชาติเป็นผู้สร้าง กำหนดให้หักล้าง สะกดข่ม และสนับสนุนกันและกัน มันเป็นฝีมือของ **ธรรมชาติ...ยังจะมีผู้ใดมีความสามารถยิ่งใหญ่เทียบเท่าธรรมชาติ...**

อาถรรพ์...ของป่าดิบดงใหญ่แห่งนี้ ถูกบอกเล่าถ่ายทอดเป็นตำนานสืบต่อกันมา เล่ากันว่าในสมัยก่อนนั้นมีน้อยคนนักที่สามารถเดินทางผ่านดงพญาไฟได้โดยปลอดภัยผู้ที่บุกป่าฝ่าดง และหลงรอดชีวิตออกมาได้ ถ้าไม่เจ็บป่วยเพราะถูกไข้ป่าเล่นงานจนปางตาย ก็ต้องถูกสัตว์ป่าทำร้ายจนพิกลพิการ บ้างถูกอาเพศของผืนป่าทำให้วิปริตผิดธรรมดาไป มีบ้างบางคน ผมบนศีรษะถึงกับขาวโพลนไปหมด กว่าจะมี

ชีวิตรอดออกมาได้นั่นหมายถึงว่า เขาได้พบสิ่งที่น่ากลัวหรือเรื่องที่สร้างความหวาดหวั่นขวัญเสีย ได้รับความทุกข์ร้อนทรมานแสนสาหัสมาอย่างยาวนานประการหนึ่ง หรือเป็นเพราะเขาหลงป่ากระเซอะกระเซิงวนเวียนอยู่ในกงนั่นนานถึงครึ่งค่อนชีวิต จนผมหงอกขาวโพลนกว่าจะค้นพบเส้นทางออก **“ดงพญาไฟ”** จึงเป็นดงใหญ่ที่อันตรายและน่ากลัวสัตว์ต่างๆที่เคยพบเคยเห็นทั่วๆไป เมื่อเทียบกับสัตว์ป่าในดงพญาไฟมีข้อแตกต่างกันทั้งสีสันและขนาดรูปร่าง อย่างที่โบราณเคยบอกไว้ว่าป่าดงยิ่งลึก สัตว์ก็ยิ่งใหญ่โต แม้แต่มดหนอน แมลง สัตว์เลื้อยคลาน ก็มีสรรพิสดารแปลกตา และตัวใหญ่กว่าทั่วๆ ไป เช่น ไส้เดือนที่มีลำตัวเกือบเท่ามวนบุหรี่ยาวเป็นศอก หรือกิ้งกือตัวสีน้ำตาลไหม้จนดูดำคล้ำ ตัวยาวเป็นคืบๆ แม้แต่พวกต่อพวกแตนก็มีขนาดเกือบเท่านิ้วก้อยว่ากันว่า ถ้าถูกมันต่อยเข้าครั้งสองครั้งจะเป็นรอยไหม้ ทั้งปวดบวมหลายวัน แต่ถ้าถูกรุมต่อยหลายสิบตัวต้องล้มหมอนนอนเสื่อเป็นไข้เพ้อคลั่งบางคน แพ้พิษ ผมบนศีรษะถึงกับหลุดร่วง และบางคนหมดสติสลบไสล หรือเสียชีวิตเพราะพิษจากเหล็กในพวกมัน

สัตว์ป่าชนิดอื่นคงไม่ต้องกล่าวว่าจะมีความแปลกประหลาดพิสดารดุร้ายขนาดไหนโดยเฉพาะ สัตว์ใหญ่ๆ ความชุกชุมของสัตว์ป่ายิ่งไม่ต้องกล่าวถึง เฉพาะประชากร..ช้างเพียงอย่างเดียวไม่ใช่นับจำนวนร้อย แต่เป็นพันๆเชือก ทั้งโขลงเล็กประมาณสิบตัว และโขลงใหญ่สีห้าสิบตัว ที่ตระเวนท่องป่าหากินกันเป็นวงกว้างแทบจะครอบคลุมพื้นที่ป่า...ดงพญาไฟ

ช้างป่า...มีเส้นทางหากินของโขลงวกวน ทางเดินของโขลงช้างป่าเรียกกันว่า...ด่านช้าง ชาวบ้านชาวป่ามักใช้ด่านช้างในการเดินป่า เพราะสะดวก ไม่ต้องค้นหาทางเดินใหม่แต่สิ่งที่ต้องระมัดระวังคือการเดินไปประจันหน้ากับโขลงช้างโดยไม่รู้เนื้อรู้ตัว เพราะช้างปาออกหากินได้ทั้งกลางวัน และกลางคืน

ป่าดิบดงใหญ่ที่แท้จริงอย่างดงพญาไฟ เต็มไปด้วยสิ่งประหลาดลี้ลับและมี...อาถรรพ์บางอย่างพิสูจน์ไม่ได้ หาสาเหตุไม่พบว่าเกิดขึ้นจากอะไร มีเรื่องเล่ากันว่า พรานป่าพื้นบ้านขึ้นไปปลูกห้างสร้างเพิงบนต้นไม้ใหญ่เพื่อดักยิงสัตว์ ทันทีที่อาทิตย์ลับยอดไม้ ป่าใหญ่มันจะมืดลงอย่างฮวบฮาบ อากาศเปลี่ยนเป็นเย็นเยือกอย่างกะทันหัน นานเท่านานกับการรอคอยในความมืดที่เงียบวังเวง แว่วเสียงกิ่งไม้ใบแห้งดังกรอบแกรบขึ้น คาดว่ามีสัตว์ตัวใหญ่ผ่านเข้ามา และอีกชั่วครู่ก็เข้ามาใกล้ห้าง เมื่อคำนวณทิศทางจนแน่ใจ จึงฉายไฟส่องปราดลงไปยังต้นเสียงจริงดังคาด กวางใหญ่เขางามเงยหน้าขึ้นกลางแสงไฟระยะห่างไปสิบกว่าวา **“ปัง”** แรกยิงออกไปที่ซอกหน้าอกโคนลำคอ มันทะลึ่งขึ้นแล้วร่วงลงดินพราดในลำแสงไฟฉายที่ตามส่องมองเห็นถนัดตา ยิงกดซ้ำอีกนัดหนึ่งก็แน่นิ่ง มั่นใจว่ามันตายสนิทจึงนั่งลงเอนพิงห้างพักผ่อน รอเวลาเช้าครั้นใกล้รุ่งพอมองเห็นลายมือ กับพบว่าสิ่งที่ยิงล้มดิ้นแล้วยิงซ้ำจนนอนนิ่งอยู่กับที่เมื่อคืน เป็นเพียงพุ่มไม้ใบหนา มันเป็นเรื่องประหลาดสิ้นดี ถ้าหากพรานป่าตาฝาดเห็นพุ่มไม้เป็นกวางใหญ่เขางามไปแล้ว สิ่งที่เห็น เสียงดิ้นทุรนทุรายของมัน เสียงหายใจฝืดฝัดทีได้ยินเมื่อคืนมันคืออะไรกันแน่ !

อีกพรานหนึ่ง ขึ้นนั่งห้างใกล้หนองน้ำในระยะที่จะยิงๆ ได้อย่างแม่นยำในค่ำคืนกลางวิกาลก็พบกับเหตุการณ์ที่คล้ายคลึงกัน ท่ามกลางความสลัวลางในแสงนวลจางๆ จากดวงจันทร์ เสียงขุดคุ้ย ขบเคี้ยว ดึงทึ้งต้นหญ้าอาหารรากไม้ข้างหนองน้ำ เสียงดื่มน้ำดังมาได้ยินถนัด เขม้นมอง จ้องจนแน่ใจได้ว่ามันเป็นหมูป่า...จริงๆ เขายิงอย่างมั่นใจ ในเสียงร้อง มันล้มกลิ้ง ดิ้นรนอยู่ชั่วครู่ก็นิ่งไป ก็ได้แต่เฝ้ารออยู่บนห้างเช้านี้พอเห็นแสงตะวัน เจ้าหมูป่าที่ยิงล้มไว้เมื่อคืนที่แท้คือตอไม้ นั่งงงงันอยู่บนห้างครู่ใหญ่ แล้วก็เกิดความรู้สึกหวาดหวั่นพรั่นใจสุดระงับ จึงได้ไต่ลงจากห้างเดินทางกลับออกไป

อาถรรพ์...จากป่าหาคำตอบไม่ได้ หลายสิ่งหลายอย่างล้วนแล้วแต่เป็นความลึกลับบางอย่างเสียวทั่วสันหลังสร้างความหวาดหวั่นตื่นกลัวแทบเป็นบ้าเสียสติ ป่าใหญ่ในยามรัตติกาลน่าพรั่นใจ เสียงเรียกหาจากราวป่าในยามดึกเสียงขู่คำรามรอบๆ ห้างยามวิกาล ภาพสัตว์ใหญ่ดุร้ายเดินวนเวียนอยู่ใต้ห้าง เสียงตะกุยตะกายโคนต้นไม้ที่ผูกห้าง จู่ๆคล้ายห้างถูกเขย่าสั่นไหวอย่างรุนแรงราวจะหลุดร่วงลงไปเบื้องล่าง กลุ่มหมอกควันหนาทึบที่ก่อตัวเป็นรูปร่างคล้ายคนโบราณ หรือสัตว์ประหลาดลอยผ่านไปให้เห็นอย่างแช่มช้า หลายสิ่งหลายอย่างที่เกิดขึ้นล้วนเป็นประสบการณ์ที่พรานป่าหลายคนเคยผ่านพบมา โดยที่ปืนผาหน้าไม้ ไฟฉาย มีดพร้า ขวาน หรืออาวุธที่พกติดตัวช่วยอะไรไม่ได้นากจากการรอคอยเวลารุ่งเช้าและแสงตะวัน

นี่เป็นตำนานในหมู่พรานที่เล่าขานกันมานานหลายศตวรรษ ชาวป่าพรานป่าในแถบถิ่นนี้ที่ออกล่าสัตว์มาเป็นอาหาร หรือเพื่อนำไปขาย ไม่ว่าจะล่าโดยวิธีเดินสะกดตามรอยหรือนั่งห้าง ต่างมีประสบการณ์ และเชื่อถืออาถรรพ์ของป่าดงแทบทั้งนั้น เมื่อยามเดินป่าหรือค้างแรมในป่าจึงต่างยึดมั่นและปฏิบัติตามพิธีกรรมของพรานโบราณ ไสยเวทย์ต่างๆ ที่พรานรุ่นปู่ รุ่นทวดตกทอดมา คำสอน คำเตือน และข้อห้ามของพรานรุ่นเก่าๆเมื่อได้เรียนรู้และถือปฏิบัติสิ่งลึกลับหรืออุปทานที่เคยเกิดขึ้นกลับหายไป ไม่มีภาพหลอน ม่มีภาพลวงตาที่น่ากลัวมาให้เห็นอีก การถือเคล็ดแก้เคล็ด ท่องบ่นเวทย์มนต์ไสยดำ เพื่อยับยั้งอาถรรพ์ความวิปริตผิดอาเพศของป่ามีตกทอดมาแต่โบราณ พิธีเปิดป่า หักป่าหรือข่มป่า เพื่อให้มีตะบะอำนาจเหนือป่า การเซ่นไหว้ ขอลาภ ขอสมาลาโทษเจ้าป่าเจ้าเขารุกขเทวดาและนางไม้ ขอความคุ้มครองก่อนบุกบั่นเข้าไป ไม่ให้มีอันตรายใดๆมาแผ้วพาน การสะกดแก้อาถรรพ์สัตว์ที่ล่ามาได้ ป้องกันมิให้วิญญาณสัตว์เข้าสิงร่างหรือมารบกวน เพราะเชื่อกันว่าสัตว์ป่าทุกตัวมีสิ่งหนึ่งครอบงำสิงสถิตอยู่ โดยเฉพาะสัตว์ใหญ่หรือสัตว์ที่ดุร้าย เช่น ช้าง เสือ กระทิง เป็นต้น ป่าลึก ดงใหญ่ ไพรกว้าง เมื่อมีอาถรรพ์ สัตว์ในป่านั้นก็มีความพิเศษพิสดารตามไปด้วย ข้อห้ามบางอย่างที่รู้กันในหมู่พราน คือ การไม่ล่า หรือทำร้ายสัตว์ท้องแก่ แม่ลูกอ่อนโดยไม่จำเป็นนอกจากนั้นการนำเอาเขี้ยว เล็บ งา หนังหรือกระดูกสัตว์ บางชนิดมาเป็นเครื่องรางของขลังพกติดตัว เป็นการสร้างขวัญทำให้มีสติแน่วแน่ ไม่หวาดหวั่น เชื่อมั่นว่าเมื่อพบกับสัตว์ป่าดุร้ายอันตราย ก็สามารถล้มมันลงได้ ถ้าประสบภัยอันตรายก็สามารถปกป้องคุ้มครองให้คลาดแคล้วไปได้ เครื่องรางของขลังแม้มีอยู่มาก แต่ที่หายากและยอมรับนับถือในอานุภาพคุณวิเศษนั้นมีอยู่ไม่กี่อย่างสิ่งที่นับได้ว่าเป็นสุดยอดเครื่องรางของพรานป่าที่ว่า อาทิ เขี้ยว เล็บ หรือหนัง หน้าผากเสือ ยังมีงาช้างกำจัด คือ ปลายงาของช้างป่าที่หักฝังอยู่กับต้นไม้ ซอกหิน ดินโป่ง หรือจอมปลวก เครื่องรางของขลังที่ทำจากเขากระทิง หรือควายป่าอีกทั้ง เขี้ยวหมูตัน และช้องหมู พวกนี้ได้จากหมูป่า นัยว่าต้องเป็นหมูป่าโทนด้วย คือ หมูป่าที่แยกตัวออกจากฝูงหากินโดดเดี่ยวตามลำพัง ถ้าเข้าใกล้ถูกรบกวนก็ดุร้าย มีอันตรายไม่แพ้กระทิงโทนหรือกระทิงแม่ลูกอ่อนเลยทีเดียว

ช้องหมู...คือ ขนจากลำตัวจำนวนหนึ่งที่มันรวบรวมเก็บไว้ ว่ากันว่าเป็นขนเพชรของมัน ที่กัดเล็มออกจากตัวแล้วสะสมอมไว้ในปากตลอดเวลาพรานป่าที่เคยพบบอกว่า มันเป็นหมูป่าที่คงกระพัน ยิงไม่เข้าบ้าง ปืนด้านยิงไม่ออกบ้าง หรือยิงออกก็คลาดแคล้วไม่ถูกมัน เชื่อกันว่าเพราะมันมีช้องป้องกันตัวการจะได้ตัวมาจะต้องใช้เวลา ความอดทนและความพยายามอย่างยิ่งยวด แม้เมื่อพบตัว ก็ต้องการเวลา หรือพบตัวขณะที่มันกำลังกินอาหารเท่านั้น เพราะมันจะคายช้องไว้ข้างๆตัว ต้องยิงตอนนั้นจึงจะได้ผล ช้องหมูป่ามีลักษณะสานพันกันเป็นวงกลม อาจเป็นเพราะถูกอมอยู่ในปาก ถูกน้ำลายและลิ้นที่ดุนดันอยู่เสมอจึงเกาะเกี่ยวสานพันกันแน่น เป็นลักษณะนั้นก็เป็นได้

รัตนโกสินทร์ปีพุทธศักราช 2433-2439 ในรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ รัชการที่ 5 ทางรถไฟหลวงสายแรกของประเทศไทยได้ถูกสร้างขึ้น คือ เส้นทางระหว่างกรุงเทพฯ ถึง นครราชสีมา ทางรถไฟสายนี้ได้มีการสำรวจเส้นทางไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2431-2434 โดยชาวต่างประเทศ และเมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2434 พระบาทสมเด็จพระเจ้าพระเจ้าอยู่หัวฯรัชกาลที่ 5 พร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระบรมราชินีนาถได้เสด็จฯไปขุดดิน พระฤกษ์เริ่มวางรางรถไฟสายแรกของสยาม ช่วงแรกจากพระนคร ถึงอยุธยาเก่า

ครั้น...ถึงปีพุทธศักราช 2435 ทรงโปรดเกล้าฯให้นายช่างไทยและต่างประเทศ ลงมือสำรวจและวางรางรถไฟต่อไปให้ถึงนครราชสีมา โดยเส้นทางวางรางรถไฟแยกจากอยุธยาที่บ้านภาชี ไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ตัดตรงเข้าดงพญาไฟผ่านแก่งคอย มวกเหล็ก ปากช่อง ถึงนครราชสีมา มีเรื่องเล่ากันว่าตลอดแนวทางต้องเปิดป่า ผ่าดงตัดโค่นต้นไม้ใหญ่น้อย มาทำหมอนหนุนรองรางรถไฟไปตลอดทาง บรรดานายช่างวิศวกรซึ่งได้สำรวจเส้นทางล่วงหน้าไว้แล้วพบว่าบริเวณป่าบ้านทับกวางเป็นเทอกเขาสูง จุดที่เว้นทางผ่านช่วงหนึ่ง มีซะง่อนหินใหญ่มหึมายื่นชะโงกคร่อมเส้นทางอยู่ และผนังตีนเขาก็ยื่นล้ำออกขวางเส้นทาง จำเป็นต้องตัดแนวเขาส่วนที่ล้ำออกมา ความจริงจะวกออกอ้อมภูเขาหินนี้ไปด้านข้างก็พอทำได้ แต่เส้นทางจะคดโค้งลดเลี้ยวมาก จึงได้ระเบิดภูเขาแห่งนี้โดยไม่มีใครคาดฝันว่าจะเกิดเหตุร้าย เมื่อหินใหญ่มหึมาที่ชะโงกเงื้อมก้อนนี้ ได้หักครืนถล่มโครมลงมาอย่างสนั่นหวั่นไหวดุจแผ่นดินพิโรธ กระทบพื้นป่าริมทางรถไฟสะท้านสะเทือนไปทั่ว ขุนเขา แผ่นดินผืนป่าไหวเยือก หินบริวารน้อยใหญ่หลายสิบตันพากันพรั่งพรรว่งหล่น กระเด็นกระดอนตามลงมาจากหน้าผาสูงกลบเส้นทางและรางรถไฟที่วางไว้ สุมทับท่วมพื้นรอบหินใหญ่ก้อนนั้นเป็นบริเวณกว้าง ทับซ้อนกันสูงจนเกือบมิดส่วนบนของชะง่อนหินใหญ่ อาถรรพ์ความดุร้ายร้อนแรงของป่าดงพญาไฟเริ่มสำแดงเดชและในเวลาต่อมา ชีวิตผู้คนก็ถูกสังเวยล้มตายจากสัตว์ร้าย ไข้ป่าและอุบัติเหตุต่างๆตามมามากมาย การระเบิดหินเพื่อขนย้ายออกให้พ้นเส้นทางรถไฟ ยังดำเนินอยู่ต่อไปหลายครั้งหลายคราแต่ไม่เป็นผลสำเร็จ ระเบิดด้านบ้าง ไม่ระเบิดเลยบ้าง หรือบางครั้งเมื่อระเบิดขึ้นก็ไม่สามารถทำลายหินกองใหญ่ที่สุมอยู่ให้ทะลายราบลงมาได้ สร้างความ...หนักใจ...ให้กับบรรดา นายช่างทั้งหลายเป็นอย่างยิ่ง ในขณะนั้นมีผู้เฒ่าผู้แก่ที่อาศัยอยู่ในละแวกใกล้เคียงมาช้านาน ได้บอกกับนายช่างว่าภูผาป่าเขาแห่งนี้เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เป็นที่อยู่ของรุกขเทวดา เจ้าป่าเจ้าเขา เคยสำแดงอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ให้ปรากฏมาก่อน ชาวบ้านพรานป่าพบเห็นกันมามากแล้ว อย่าว่าแต่ทำลายเขาแห่งนี้เลย เพียงแต่ตัดโค่นทำสกปรกรดราดโคนต้นไม้ใหญ่ก็มีอันเป็นไปต่างๆนานๆแล้ว ต้องทำบัดพลีเช่นสรวงขอขมา บนบานศาลกล่าว ขออนุญาตสิ่งศักดิ์สิทธ์ เจ้าที่เจ้าทางจึงจะแก้ไข แค่คำเตือนเหล่านี้เสมือนหนึ่งลมพัดผ่าน ตอนนั้นไม่มีใครใส่ใจเห็นด้วย แต่ในเวลาต่อมา เมื่อมีผู้คนรวมทั้งนายช่างและคนงานเจ็บป่วย ประสบเหตุต่างๆ ล้มตายกันมากขึ้น บรรดานายช่างคนงานเหล่านั้น จึงเริ่มหวาดหวั่นลังเลกับสถานการณ์ที่กำลังประสบอยู่ เพื่อแก้ไขเหตุการณ์เฉพาะหน้า จึงหันมาพึ่งพาพิธีกรรมเก่าๆ ตามอย่างโบราณ จัดทำบัดพลี บายศรีและอื่นๆ เข้าทำนองขอทดลองดู ปรากฏว่า การระเบิดหินภูเขาก็ไม่เป็นผลสำเร็จอยู่ดี ยิ่งมีคนเจ็บคนป่วยตายมากขึ้นต่างก็เกิดความหวาดกลัว งดการระเบิดหินเตรียม...เลิกล้มการตัดเส้นทาง...ตรงนี้ไว้ชั่วคราวก่อน !

พุทธศักราช 2438 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวฯได้เสด็จประพาสมณฑลอีสาน ทรงทราบความเรื่องนี้ จึงได้เสด็จฯไปยังสถานที่แห่งนั้นพร้อมนำดวงตราแผ่นดินติดไปด้วย โปรดเกล้าฯให้สร้างศาลเพียงตาขึ้นบริเวณเงื้อมผา ห่างจากจุดที่หินถล่ม...ลงมาไม่มากนัก ทรงสำรวจกองหินที่ถมทับปิดเส้นทางรถไฟด้วยพระองค์เอง และถึงกับเสด็จฯขึ้นไปบนกองหินทอดพระเนตรหินใหญ่ที่โผล่ชะง่อน

อยู่หรือหมู่หินที่กองพะเนิน รอบด้านด้วยความสนพระทัยอย่างใกล้ชิด จากนั้นทรงตรัสสั่งให้จารึกพระปรมาภิไธยย่อ “จปร.” และ “ส.ผ.” สลักติดไว้ที่ชะง่อนหินก้อนนั้น

เล่ากันต่อมาว่า สมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง โปรดเกล้าฯให้นำตราแผ่นดินไปตีประทับที่โคนต้นไม้ใหญ่หลายต้นในบริเวณนั้น และทรงรับสั่งฝากให้นายช่างทำการระเบิดหินวางรางรถไฟต่อไป หลักจากการเสด็จฯไปทำพิธีดังกล่าวครั้งนั้นแล้ว การระเบิดหินดำเนินต่อไปโดยไม่ติดขัด หนกองมหึมาที่สุมทับกันอยู่ถูกระเบิดเป็นก้อนเล็กชิ้นน้อย แล้วถูกทยอยขนออกไปหมดสิ้น คงไว้เหลือแต่หินก้อนใหญ่มหึมาที่มีรอยจารึกพระปรมาภิไธยตั้งอยู่โดดเด่นเท่านั้น เมื่อขยับแนววางรางรถไฟเฉียงออกจากชะโงกหินบ้างเล็กน้อย ปรากฏว่าไม่มีเหตุการณ์น่าสะพรึงกลัวใดๆ เกิดขึ้นอีกเลย การสร้างทางรถไฟผ่านเทือกเขาช่วงนี้จึงเป็นประสบความสำเร็จสามารถวางรางรถไฟต่อไปได้ ส่วนต้นไม้ใหญ่ในบริเวณนี้ที่ถูกตะรางแผ่นดินตีประทับที่โคนต้นนั้น เล่าขานกันว่า ต้นไม้เหล่านั้นกิ่งใบเหี่ยวแห้ง แล้วยืนต้นเฉาตายไปเองเป็นที่น่าอัศจรรย์นัก ผู้คนในละแวกนั้นทั้งใกล้ไกลทราบข่าวการเสด็จฯมาทรงทำพิธีของพระองค์ต่างโจษขานร่ำลือกันไปไกล แล้วก็พากันเรียกเงื้อมผาที่ตั้งของชะง่อนหินใหญ่ซึ่งมีรอยจารึกพระปรมาภิไธยโดยนั้นว่า **“ผาเสด็จ”** สืบมา

ส่วนบริเวณเส้นทางรถไฟห่างจากจุดที่ยอดผาหินได้ถล่มลงมาประมาณสี่ห้าร้อยเมตร ก็ได้จัดสร้างสถานีรถไฟขึ้น โดยขนานนามว่า **“ผาเสด็จ”** ปัจจุบันเป็นสถานีรถไฟชั้นสอง

หลวงปู่โง่น โสรโย แห่งวัดพระพุทธบาลเขารวก ท่านเขียนไว้ในหนังมือย้อนรอยกรรมตำนานพระสุพรรณกัลยา.....ตอนหนึ่งว่า ส่วนมากต้นไม้ใหญ่ที่มีอายุตั้งแต่สามสิบปี ห้าสิบปี ร้อยปี มักเป็นที่อยู่เป็นวิมานของเทวดาที่เรียกว่า รุกขเทวดา เทวดาพวกนี้ดุร้ายอันต้นไม้ที่มีผี มีเทวดานั้นเป็นของมีจริงที่สิ่งอยู่ในต้นไม้.....ในตำนานดังกล่าวยังเล่าว่า มีต้นไม้มเหศักดิ์อยู่ต้นหนึ่ง ก็คือต้นประดู่นี่แหละแต่เป็นต้นประดู่ใหญ่ขนาดห้าถึงหกคนโอบที่เดียว ไม้ประดู่ต้นที่ตายแล้วตายด้วยถูกฟ้าผ่า และฟ้าผ่าลงไปในขณะที่กำลังมีคนมาตัดอยู่พอดีไม้ต้นนี้นักวิชาการพิสูจน์แล้วพบว่ามีอายุพันว่าปีขึ้นไป ความจริงมีคนคิดจะโค่นหลายครั้ง ก็มีอันเป็นไป คือจะเจ็บไข้ได้ป่วย ปวดหัว ปวดท้องขึ้นมาทันที สิ่งเหล่านี้เกิดจากอะไร แม้จะตั้งศาลให้เป็นสิบๆศาลที่โคนต้นไม้ ก็ยังโค่นลงมาไม่ได้

เส้นทางรถไฟหลวงช่วงต่อไปอีกช่วงหนึ่ง ซึ่งผ่านหมู่บ้านมวกเหล็กไปทางด้านตะวันออก บริเวณนี้เป็นลำคลองว่างกว้างสายหนึ่ง ที่จะต้องวางรางรถข้ามไปโดยสร้างสะพานเหล็กใหญ่คร่อมลำคลองที่เรียงกันว่าสะพานดำ แต่บริเวณริมคลองตรงจุดที่จะต้องสร้างสะพรานเหล็กนั้น มีต้นตะเคียนใหญ่ขนาดห้าถึงหกคนโอบต้นหนึ่งขวางเส้นทางอยู่พอดี ตะเคียนยักษ์ต้นนี้ ชาวบ้านที่บ้านมวกเหล็กไม่กล้ากรายเข้าไปใกล้ ด้วยเป็นไม้ใหญ่ที่มีตำนานบอกเล่ามาหลายชั่วคน ตั้งแต่รุ่นทวดถึงปู่ย่าตายาย ท่านห้ามปรามกำชับไว้ไม่ให้โค่นตัด หักกิ่ง หรือทำการลบหลู่ใดๆ ท่านว่าเจ้าแม่นางไม้ที่สถิตอยู่ จะทำให้เจ็บไข้ได้ป่วยเป็นอันตรายถึงอันตรายได้ อาถรรพ์ของป่าดงพญาไฟสำแดงขึ้นอีกเมื่องานสร้างทางรถไฟถึงบริเวณนี้ เพียงแค่การเริ่มต้นตัดโค่นตะเคียนยักษ์ ก็ยังทำให้คนงานจำนวนมากบาดเจ็บเป็นไข้ได้ป่วยประสบเหตุจากสัตว์ร้ายไข้ป่า บางคนล้มตายไปโดยไม่ทราบสาเหตุในชั่วข้ามคืน จากคำบอกเล่าของคนรุ่นก่อน ที่ตกทอดมาเล่าว่าพวกคนงานที่ระดมกันไปตัดโค่นตะเคียนยักษ์ต้นนี้ จะขึงผ้าสร้างเพิงพักอาศัยนอนกันอยู่ใกล้ๆ หุงหาอาหารทำกินกันตรงบริเวณต้นตะเคียน บรรดานายช่างวิศวกรก็กางเต็นท์ กางมุ้ง จุดตะเกียงก่อกองไฟอยู่ใกล้กัน ตกดึกยามวิกาลมีบางคนเห็นลูกไฟดวงใหญ่ขนาดเท่ากำปั้นดวงหนึ่ง ลอยวนเวียนอยู่ที่ต้นตะเคียนใหญ่ บางครั้งลัดเลาะไปตามเต็นท์ เพิงพักพวกตัดไม้ ครั้นรุ่งสาง ผู้คนที่เคยตัดต้นตะเคียน บางคนเจ็บป่วยไม่

สบาย บางคนก็กลายเป็นศพไปโดยไม่ทราบสาเหตุและไม่มีร่องรอยใดๆให้สืบเสาะ สร้างความหวาดหวั่นขวัญเสียเกิดความหวาดกลัวกันมาก

เช่นเดียวกับที่เคยเกิดขึ้นที่บ้านทับกวาง ไม่มีชาวบ้านคนงานคนใดกล้าเข้าใกล้ต้นตะเคียนยักษ์ต้นนี้อีก การก่อสร้างทางรถไฟจำต้องหยุดชะงักลงอีกครั้งสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง จึงได้เสด็จฯ มายังบ้านมวกเหล็กด้วยพระองค์เองทรงนำดวงตราแผ่นดินกดประทับที่โคนต้นตะเคียนนี้ ท่ามกลางสายตาของผู้คนต้นตะเคียนใหญ่สั่นไหว จะด้วยแรงลมหรืออำนาจใดก็ตาม เชื่อว่า ด้วยเดชะพระบารมีและอำนาจขององค์พระมหากษัตริย์แห่งสยาม ผู้ครองแผ่นดินพระองค์นี้ ประกอบกับดวงตราแผ่นดินอันศักดิ์สิทธิ์สูงส่ง ได้สะกดข่มขับไล่อำนาจลึกลับร้าย ที่สิงสถิตอยู่ในตะเคียนยักษ์ต้นนี้ ให้สูญสลายไปอย่างสิ้นเชิงอาถรรพ์ที่ครอบคลุมผืนป่าก็พลอยหมดสิ้นไปด้วยตะเคียนยักษ์ต้นนี้แม้ถูกโค่นล้มทิ้งไว้ในครั้งนั้น ไม่ได้นำออกไปปล่อยให้ตากแดดตากฝนจนอยู่ในคลองถูกกระแสน้ำซึมแรกสาดซัด กัดเซาะผุกร่อนไปกับวันเวลา ไม่มีผู้คนกล้าแตะต้องเข้าใกล้ มายาวนานมากกว่าหนึ่งศตวรรษ

จากเหตุการณ์ประหลาดที่เกิดขึ้นและถูกบันทึกไว้เป็นประวัติเป็นตำนาน ถึงการเสด็จฯมาประทับ ณ ที่นี้ การทำพิธีตั้งศาลเพียงตา ทรงจารึกพระปรมาภิไธย จปร. และ ส.ผ. ไว้ที่ชะง่อนหินใหญ่ตลอดจนการใช้งาน ดวงตราแผ่นดินกดประทับตามโคนต้นไม้ใหญ่ ขณะดำเนินการสร้างทางรถไฟ เมื่อปี พ.ศ. 2438 นั้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ ใช่ว่า...ทรงใช้พระบารมีของพระองค์และดวงตราแผ่นดิน มาล้างอาถรรพ์ของป่าดงดิบที่ได้ขึ้นชื่อว่า “ดงพญาไฟ” แห่งนี้หรือไม่?

ในเวลาต่อมา หลังจากที่พระองค์ได้เสด็จฯกลับไปไม่นาน นามของ “ดงพญาไฟ” ก็ถูกลบเลือนหายไป เปลี่ยนนามใหม่ให้เป็น...ดงพญาเย็น...เพื่อตัดอาถรรพ์ทั้งหลายให้สิ้นซาก มิให้หลงเหลือเป็นที่เดือดร้อนสร้างความหวาดหวั่นกับผู้ใดได้อีกต่อไป อย่างไรก็ตามหลังการเปิดเส้นทางเดินรถไปหลวงแล้ว บ้านมวกเหล็กก็ยังมีชาวต่างชาติที่เกี่ยวข้องกับการสร้างรถไฟสายนี้ได้เสียชีวิตลงอีก ร่างของเขาถูกกลบฝังและทำพิธีอย่างเรียบง่ายตามแบบคริสต์ศาสนา ทั้งได้ก่อสร้างเป็นสุสานอยู่เหนือหลุมฝังศพริมทางรถไฟใกล้ๆ สถานีรถไมวกเหล็ก ปัจจุบันสุสานแห่งนี้ยังคนอยู่ในสภาพที่ค่อนข้างสมบูรณ์ และก็คงเป็นแค่หลังฐาน ที่เหลือทิ้งไว้เป็นอนุสรณ์เท่านั้น ทางรถไฟหลวงวาประวัติศาสตร์จากพระนครถึงนครราชสีมาเส้นนี้ในหลวงราชการที่ 5 ได้เสด็จฯ เปิดเส้นทาง เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2439 ซึ่งถือเป็นวันสถาปนากิจการรถไฟของประเทศไทยครั้งแรก

เมื่อกาลเวลาได้ชักนำผู้คน และสิ่งที่แปลกใหม่เข้าไปแทนที่สัตว์ป่าผืนป่า และอาถรรพ์ของป่าถูกกีดกันบั่นทอนให้ลดน้อยลงไม่มีพลังงานอำนาจเพียงพอที่จะสำแดงอานุภาพได้เหมือนเดิม ถูกรุกล้ำ เบียดถอยเข้าไปในส่วนลึกของป่าใหญ่ อาณาจักรของดงพญาไฟค่อยๆ ลดน้อยลง ประดุจฟันของคนชราที่ถูกกาลเวลากัดกร่อนมาเนิ่นนานทั้งชีวิต

ในอาณาจักรของดงพญาไฟหลายแห่ง สะท้อนให้เห็นถึงสภาพความดุร้ายมีอาถรรพ์ เช่น บ้านแก่งคอย ปัจจุบันคืออำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ในอดีตกาลโบราณเรียกว่า “**บ้านแร้งคอย**” เล่ากันว่าป่าบริเวณนี้“ **เต็มไปด้วยแร้งกาที่มาชุมนุมรอกินซากศพ** ” มนุษย์หรือสัตว์ที่หลงรอดประเสือกกระสนออกมา จากป่าใหญ่ในสภาพใกล้ตายและที่ราบลุ่มเชิงเขาใหญ่ซึกตะวันออกเฉียงเหนือ ขึ้นไป คือตำบลลาดบัวขาว จังหวัดนครราชสีมา ชื่อเดิมในอดีตคือ “**ราดบัวขาว**” กล่าวกันว่าผู้คนที่เดินมาฝ่าดงจากด้านหนึ่งของดงพญาไฟเพื่อไปยังอีกด้านหนึ่งต้องเผชิญกับความลำบากยากเข็ญอย่างยาวนานกว่าจะผ่าน

ทะลุปากช่องทางไปถึงที่ลาดเชิงเขาแห่งนี้บางคนถึงกับผมเผ้าหมอกขาวไปเลยที่เดียว ใครเดินผ่านป่าดงพญาไฟมาถึงได้นับเป็นเหลือล้น ผู้คนที่ใช้ชีวิตอยู่ในป่าต่างๆทราบดีว่า อาถรรพ์ของป่ายังคงมีอยู่และถูกถ่ายทอดออกมาเป็นครั้งคราว **ดงพญาไฟในความเป็นดงพญาเย็น** ยังเป็นป่าใหญ่ต่อมาอีกเนิ่นนาน อาถรรพ์ของป่าดงไม่ได้หายไปโดยสิ้นเชิง ปกติเรื่องราวบางอย่างหากไม่เห็นกับตา คนเมืองส่วนใหญ่ยากยิ่งจะเชื่อถือ แต่บางสิ่งบางอย่างก็สามารถทราบได้ และยอมรับโดยไม่ต้องเห็นด้วยตาตนเองเลย เรื่องประหลาดพิสดาร และอาถรรพ์ต่างๆ จะยังคงหลงเหลืออยู่หรือไม่ สุดแต่ว่าใครจะมีโอกาสได้มาสัมผัสพบเห็นด้วยตาตนเอง สิ่งที่ชาวบ้าน พรานป่าได้พบเห็น ก็ได้แต่เพียงบอกเล่ากล่าวเตือนสู่กันในหมู่ญาติมิตรและพวกพ้องเท่านั้น

พุทธศักราช 2450 สมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ได้บันทึกไว้ในพระนิพนธ์นิทานโบราณคดี ตอนหนึ่งว่า มีเหตุร้ายเกิดขึ้นเป็นที่สุดเมื่อ พ.ศ.2450 ในเวลาสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงเสด็จฯไปยุโรปครั้งหลัง คืนวันหนึ่งมีช้างเถื่อนในทุ่งหลวงตัวหนึ่ง เห็นจะเป็นเวลาตกน้ำมัน ขึ้นไปยืนอยู่บนทางรถไฟที่ย่านเชียงราก พอรถไฟบรรทุกสินค้าแล่นขึ้นไป ก็ตรงเข้าชนรถไฟ ช้างก็ตายรถไฟก็ตกรางทั้งสายพอฉันรู้ก็ขึ้นไปดูแต่ช้าไปไม่ทันเห็นตัวช้า เพราะมีคนแร่เนื้อเถือหนังไป และฝังโครงกระดูกเสียหมดแล้ว เห็นแต่รถไฟนอนกลิ้งอยู่ในท้องนา เนื่องจากเหตุครั้งนั้น จึงต้องกวาดต้อนช้างเถื่อนในทุ่งหลวงให้ไปอยู่เสียในป่าทางเชิงเขาใหญ่ในแขวงจังหวัดนครนายกหมด เพียงประมาณกึ่งศตวรรษให้หลัง ความดุร้ายของป่าใหญ่ยิ่งผ่อนคลายลง ดงพญาไฟกลายเป็นเพียงอดีตที่เล่าลือกัน หลังจากที่มันถูกเปลี่ยนนามใหม่ ซึ่งแท้จริงแล้วทุกสิ่งทุกอย่างเมื่อถึงที่สุดย่อมต้องเปลี่ยนไปตามกาลเวลา... กาลเวลา สามารถพลิกประวัติศาสตร์ขึ้นมาใหม่ กาลเวลาจึงมักเป็นสาเหตุเปลี่ยนแปลงทุกสรรพสิ่งทั่วพิภพจบแดนมีแต่ “**กาลเวลา**” เท่านั้นที่ไม่เปลี่ยนแปรไป เพราะบุคคลใดหรือเรื่องราวใดเด็ดขาดแต่กลับสามารถเปลี่ยนแปลงเรื่องราวมากมาย กระทั่งยังสามารถเปลี่ยนแปรงทุกสรรพสิ่งได้ แต่ก่อนหน้านี้มีป่าลึกดงใหญ่ที่เต็มไปด้วยเภทภัยและอันตราย รอบด้านที่ชื่อว่า **“ดงพญาไฟ”**

ครั้นเวลาล่วงผ่านไปถึงกลับกลายเป็น....ดงพญาเย็น. ดงที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ นี้เป็นเรื่องราวอันเป็นตำนานดั้งเดิม ที่เกือบจะจากหายจากความรู้สุกนึกคิดและความทรงจำของผู้คนที่แล้ว

ดังได้เกริ่นไว้ในเบื้องต้นว่า มวกเหล็กนั้นเป็นพื้นที่เพียงเสี้ยวส่วนหนึ่งของดงพญาเย็นหรือพญาไฟในอดีต คำว่า “**มวกเหล็ก**” นี้ ไม่มีหลักฐาน ไม่มีเอกสารหรือประวัติความเป็นมาเป็นไปแต่อย่างใด แต่เหตุโฉจึงได้เรียกว่า **“มวกเหล็ก”** มันเป็นปริศนาจากคำศัพท์ที่ค้นคิดยาก และไม่มีการยืนยันในการตั้งพื้นที่แห่งนี้ กับคำถามว่า ทำไมจึงไม่เหล็ก **“หมวกเหล็ก”** ซึ่งจะดูมีความหมายชัดเจนใกล้เคียงกับเนื้อหาในตำนาน และข้อสันนิษฐานบางข้อซึ่งจะได้นำมาให้ท่านอ่านได้วิเคราะห์หาสาเหตุ และคำตอบในลำดับต่อไป

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตย์สถาน พ.ศ. 2525 เนื่องในงานสมโภชกรุงรัตน์โกสินทร์ 200 ปี ซึ่งเป็นฉบับปรับปรุงจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 ได้ให้ความหมายว่า.....

มวก ชื่อไม้เถาชนิด PARAMEIA BARBATA SCHUM ในวงศ์ APOCYNACEAE มียางเหนียวคล้ายกาวใช้ทำยาได้

มวกเหล็ก ต้นไม้ชนิดหนึ่งที่ใช้ทำยา

จากคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่รุ่นคุณทวด หรือรุ่นปู่ย่าตายายที่ท่านได้กรุณารื้อฟื้นความทรงจำ ถ่ายทอดเรื่องราวที่เป็นตำนานหรือข้อสันนิษฐาน ความเป็นที่มาของ **“มวกเหล็ก”**เท่าที่รวบรวมได้ดังต่อไปนี้

ข้อสันนิษฐานหนึ่ง กล่าวว่า พื้นที่ป่าบริเวณที่เรียกว่า **“มวกเหล็ก”** นั้นเป็นการตามชื่อของต้นไม้ชนิดหนึ่ง ซึ่งมีขึ้นอยู่อยู่ทั่วไปทั้งแถบนี้ เป็นต้นไม้ยืนต้นใบเล็กขนาดใบของต้นดอกแก้ว ตามกิ่งก้านมีหนามขึ้นอยู่ห่างๆ ลักษณะผลคล้ายลูกลำไย แต่เล็กกว่าประมาณเท่าตัว มีสีเหลืองเหมือนมะปราง รสขมจัดเป็นต้นสมุนไพรยืนต้นขนาดกลาง พรานป่ารุ่นเก่าบางคนว่า ต้นมันคล้ายต้นมะนาว มะกรูดนี่แหละแต่เป็นยาทั้งต้นตั้งแต่รากยันยอด รากใช้แก้ไข้เรื้อรัง เปลือก ต้น กิ่งก้าน นำไปหั่นเป็นท่อนสั้นๆ ต้มกับน้ำมีรสขมใช้ดื่มเป็นยาแก้ไข้จับสั่น (ไข้ป่าหรือมาลาเรีย) ใบใช้รักษาอาการฟกช้ำ บวม ลำต้นหรือเนื้อไม้นี้พวกที่ชอบสูบกัญชามักจะมักทำเป็นเชียงรองเท้าหั่นกัญชา แล้วขูดเนื้อไม้ผสมลงไปด้วยกล่าวกันว่ามีฤทธิ์กัดเสมหะในลำคอได้ดีมาก ชาวบ้านพรานป่าเรียกต้นไม้นี้ว่า “ต้นไม้มวกเหล็ก” มีชื่อเรียกเต็มๆว่า “พญามวกเหล็ก” มีบ้างเรียกว่า “พญามูลเหล็ก”

ปัจจุบันไม่ค่อยพบเห็นแล้ว ต้นพญามวกเหล็กหรือพญามูลเหล็ก ยังมีชื่อเรียกแปลกแยกออกไปตามภูมิภาคอื่นอีก แถบนครราชสีมาเรียกว่า “พญาหมื่นเหล็ก” ทางจังหวัดกระบี่เรียก “พญามือเหล็ก” พรรณไม้นี้มีถิ่นกำเนิดอยู่ในประเทศฟิลิปปินส์ และประเทศไทยในบางพื้นที่ที่เคยเป็นป่าใหญ่ หรือเคยเป็นป่าดงดิบมาก่อน เช่น ป่าดงพญาเย็น หรือป่าดงพญาไฟในอดีต เป็นต้น

ในประเทศไทยสมัยก่อนต้นพญามวกเหล็ก หรือพญามูลเหล็กมีมากที่จังหวัดสระบุรีนี่เองเป็นไม้สมุนไพร คู่ป่าดงพญาไฟมาตั้งแต่ครั้งอดีต และนับแต่โบราณกาลต้นไม้นี้ไม่ทราบว่าได้ช่วยชีวิตผู้คนมามากมายเท่าใด ดังนั้นที่มาของคำว่า “มวกเหล็ก” จึงน่าจะมาจากสาเหตุนี้ เนื่องจากเป็นแหล่งของต้นไม้ชนิดนี้ ก็นับว่าเป็นข้อสันนิษฐาน ที่น่าคิดและน่าจะเป็นไปได้เช่นกัน

ข้อสันนิษฐานที่สองว่ากันว่า ในสมัยของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชพระองค์ใดได้เสด็จฯนำทัพเดินทางมาจากทางนครราชศรีมา รอนแรงผ่านป่าเขาในเส้นทางกลางดงพญาไฟ โดยไม่หวั่นเกรงอันตรายใดๆ และในที่สุดเสื่อทรงหยุดทัพตั้งค่ายพักบริเวณที่ราบเชิงเขาแห่งหนึ่ง ซึ่งก็คือบริเวณวัดผ่านศึกอนุกูลตำบลกลางดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ในปัจจุบันนั่นเอง มีเรื่องเล่าต่อๆ กันมาว่าตลอดทางจากนครราชสีมา กว่าจะถึงบริเวณดังกล่าวทหารในกองทัพของพระนเรศวรมหาราช ได้เจ็บป่วยล้มตายด้วยในป่าเป็นจำนวนมาก ดังนั้นก่อนจะออกเดินทางต่อไปจึงจำต้องสละอาวุธ ทิ้งเครื่องมืออุปกรณ์ของผู้เสียชีวิต เช่น มีด ดาบต่างๆ เกลื่อนอยู่ในลำธาร ครั้นต่อมาเมื่อมีผู้พบเห็นสิ่งของเหล่านี้ จึงเรียกพื้นที่บริเวณป่าแถวนั้นว่า “มวกเหล็ก” เพราะคำว่า “มวก” นั้นเป็นภาษาท้องถิ่นที่มีความหมายว่า แอ่งน้ำหรือหนองน้ำ ความหมายนี้ไม่มีระบุไว้ในพจนานุกรมฯ อาจเป็นเพราะว่าคำคำนี้ เป็นภาษาท้องถิ่นใช้เฉพาะชาวบ้านแถบนี้ก็เป็นได้

ในบริเวณด้านหน้าของวัดผ่านศึกอนุกูล ใกล้ๆ พระอุโบสถในปัจจุบันมีพลับพลาหลังนี้หนึ่ง นามว่า “พลับพลาพระมหาราชเชษฐา-อนุชาธิราช” อันเป็นสถานที่ประดิษฐานพระบรมรูปหล่อด้วยโลหะ ขนาดเท่าพระองค์จริงของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช สมเด็จพระเอกาทศรถและสมเด็จพระพี่นางสุพรรณกัลยา

อีกตำนานหนึ่งของคำว่า “มวก” เล่ากันว่า พื้นที่ป่าแห่งนี้แม้จะเป็นที่ราบสูงต่ำตามแนวเขาน้อยใหญ่ที่แวดล้อม แต่ก็มีลำห้วยหรือคลองธรรมชาติไหลผ่านหลายสาย ไม่ว่าจะเป็นลำคลองมวกเหล็ก ลำห้อยทองหลวง คลองไทร ห้วยสายชนวน คลองม่วง คลองลำพญากลาง และลำห้วยสวนมะเดื่อ นอกเหนือจากนี้ยังมีแหล่งน้ำซับอยู่ทั่วไป แต่ที่มาเป็นตำนานนี้ก็เนื่องจากว่า ในสมัยก่อนเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2492 มีผู้คนบุกบั่นฟันป่าฝ่าดงเข้าไปหักร้างถางพงเพื่อทำไร่ แล้วไปพบแหล่งน้ำแห่งหนึ่งที่ไม่ใช้ลำคลอง ลำห้วยและไม่ใช้แหล่งน้ำซับที่ซึมจากใต้ดิน แต่เป็นแหล่งน้ำที่ไหลรินออกมาจากแท่นหินประหลาด มีลักษณะคล้ายอวัยวะเพศหญิง ผู้คนเหล่านั้นเข้าใจว่าที่นี้เป็นแหล่งน้ำ “มวก” และคงเป็นน้ำสกปรก จึงเรียกกันง่า “มวกเหล็ก” ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

ส่วนคำว่า “หมวกเหล็ก” นั้น มีตำนานมีข้อสันนิษฐานราน่ารู้อยู่หลายอย่าง ฟังมาว่าจาลักษณะภูมิประเทศอันเป็นที่ราบสูงเชิงเขา พื้นที่กว้างขวางล้อมรอบด้วยทิวเขาสูงต่ำสลับซับซ้นคล้ายแอ่งกระทะ ประกอบกับบริเวณพื้นที่ป่าแห่งนี้มีภูเขาหิน ลักษณะเหมือนหมวกแก๊ป และหมวกแก๊ปนั้นเมื่อเปรียบเทียบรูปร่าง ก็คล้ายกันกระทะเหล็ก จึงเรียกขานกันตามลักษณะภูมิประเทศ และภูเขาหินลูกนั้นว่า “หมวกเหล็ก”ภูเขาลูกนี้ อยู่ที่เทือกเขาสีเสียดอ้า ซึ่งอยู่ใกล้กับวัดถ้ำสองพี่น้อง ตำบลพญาเย็น อันเป็นรอยต่อเขตแดนจังหวัดสระบุรี กับอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ในปัจจุบัน

นอกจากนี้ยังมีสาเหตุซึ่งท่านผู้รู้อีกท่านหนึ่งเล่าว่า ในกาลก่อนโน้นมีผู้คนเดินป่าแล้วไปพบหมวกเหล็ก ลักษณะเป็นหมวกของทหารพร้อมกับ อาวุธดาบปลายปืนที่เชิงเขากลางป่าแห่งหนึ่ง จึงได้ตั้งหมู่บ้านขึ้น แล้วเรียกกันว่า “บ้านหมวกเหล็ก” ต่อมาในช่วงสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลที่ 5 พระองค์ท่านโปรดเกล้าฯให้สร้างทางรถไฟผ่านพื้นที่บริเวณหมู่บ้านนี้ และน่าจะเป็นหลักฐานยืนยันสนับสนุนได้ว่า“มวกเหล็ก” นั้นเดิมชื่อว่า “หมวกเหล็ก” เรื่องราวทั้งหลายอยู่ที่ป้ายชื่อสถานีรถไฟ ซึ่งเป็นแผ่นไม้แกะสลักอักษรเป็นตัวนูนติดกับพื้นไม้ใช้คำว่า “หมวกเหล็ก” แต่กาลเวลาผ่านไปไม่ทราบว่าอักษรหรือพยัญชนะ “ห” บนป้ายชื่อสถานีรถไฟชำรุดและหลุดหายไปตั้งตี่เมื่อไหร่ แล้วยังถูกปล่อยทิ้งไว้อย่างนั้น โดยไม่ได้รับการซ่อมแซมดังเดิมป้ายชื่อสถานีรถไฟจึงเหลือตัวอักษรเพียงคำว่า “มวกเหล็ก”

ข้อสันนิษฐานประการสุดท้าย มีลักษณะคล้ายๆกันคือเป็นเรื่องของป้ายชื่อ ซึ่งแต่เดิมนั้นอำเภอมวกเหล็กเป็นเพียงตำบลหนึ่ง ที่ขึ้นอยู่กับอำเภอแก่งคอย ด้วยว่าอำเภอแก่งคอยนั้น นับเป็นอำเภอแม่ ที่มีพื้นที่กว้างขวางมากที่สุด(1,543 ตารางกิโลเมตร) มีตำบล หมู่บ้าน มากถึง 15 ตำบล 130 หมู่บ้าน มีกำนันเป็นผู้ดูแลปกครอง ในสมัยนั้นที่ทำงานของกำนันมีป้ายชื่อเขียนไว้ว่า “ที่ทำการกำนันตำบลหมวกเหล็ก” จะเป็นเพราะความบังเอิญหรือเพราะเหตุประจวบเหมาะใดก็ไม่ทราบได้ เมื่อเวลาผ่านไป ไม่ทราบว่า “ห” หายไปไหนน่าแปลกใจที่ทั้งสองกรณี มีสาเหตุมาจากแผ่นป้ายเหมือนกัน และทำไมจำเพาะตัวอักษรตัวอักษรที่หายต้องเป็น “ห” ดังนั้นผู้คนทั้งหลายตลอดจนทางราชการ จึงได้เรียก...มวกเหล็ก...ติดปากตามกันตลอดมาจนถึงบัดนี้ ทุกตำนาน ทุกเรื่องราวในโลกนานไปก็เจือจางลง...แม้กระทั่งความทรงจำ เรื่องราวที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนี้ล้วนเป็นประสบการณ์ ที่ได้รับฟังจากการบอกเล่าและข้อสันนิษฐานของคนรุ่นก่อนแต่ไม่ว่าจะเป็น**...มวกเหล็ก...**หรือ**...หมวกเหล็ก...**คำบอกกล่าวเล่าขานที่เป็นตำนานตกทอดมาทั้งหมดนี้คงจะมีผู้คนรุ่นหลังรำลึกจดจำได้บ้าง มวกเหล็กยังจะต้องเปลี่ยนไปเหมือนที่เคยเปลี่ยน และอีกไม่นานมวกเหล็กก็จะต้องเปลี่ยนไปอีก

“มวกเหล็กในกาลเบื้องหน้า ถนนจะเหมือนริ้วปลา ผืนป่าเหมือนตาหมากรุก” นี่คือคำทำนายทายทักที่เคยมีมาแต่ครั้งอดีตโบราณ แต่กลับเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงๆ และนับวันคำทำนายนี้กลับปรากฏชัดเจนขึ้นทุกขณะความจริงดูไปคล้ายเป็นไปไม่ได้ ไม่น่าจะเกิดขึ้นแต่พาลเกิดขึ้น กรณีการเปลี่ยนนามของดงพญาไฟ การเกิดขึ้นของเส้นทางรถไฟหลวงที่ตัดผ่านหมู่บ้านมวกเหล็กและอื่นๆ ในโลกมีเรื่องหลายประการเป็นเช่นนี้ อยู่ที่กาลเวลาช้าหรือเร็วเท่านั้นอนาคตข้างหน้าถนนหนทางจะถูกตัดผ่านผืนป่าเป็นส่วนๆ เหมือนริ้วปลาหรือไม่? ผืนป่าใหญ่จะกลายเป็นแปลงกันแบ่งเหมือนตาหมากรุกหรือไม่ ไม่ว่าผู้ใดก็ตามก็ไม่มีปัญญามาคาดคำนวณ นับวันโลกใบนี้ก็ยิ่งมีเรื่องราวมีเหตุการณ์ต่างๆ เกิดขึ้นมากายดุจสายฝน จะมีผู้คนใดสามารถระบุได้ว่า ฝนหยดสุดท้ายจะตกลงเมื่อไหร่ ฉันใดก็ฉันนั้น

ในที่สุดแห่ง **ตำนานมวกเหล็ก** มวกเหล็กยังคงเป็นมวกเหล็กไม่ว่าในอดีตจะเคยเป็นป่าดงดิบดุร้าย ลึกลับ มีอาถรรพ์จริงหรือไม่ แต่ไหนเลยจะทนทานต่อเวลาที่บีบคั้นกัดกร่อนได้ ในอนาคตมวกเหล็กอาจเปลี่ยนไป และคงจะเปลี่ยนแปลงต่อไปอย่างไม่มีจุดยุติ การเกิดขึ้นของเรื่องราวอันเป็นตำนานทั้งที่เป็นรูปธรรม เป็นเรื่องไม่ง่ายนัก เรื่องราวที่เป็นความจริงหรือใกล้ความจริง ในรูปของตำนานนี้ ส่วนใหญ่ เกือบจะหายไปจากความทรงจำของผู้คน จึงกล่าวได้ว่า

อดีตคล้ายหมอกควัน ยิ่งนานวันยิ่งเจือจาง... จริงๆ

สถานที่แหล่งท่องเที่ยวในเขตเทศบาลตำบลมวกเหล็ก

น้ำตกมวกเหล็ก

สวนรุกขชาติมวกเหล็ก จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๗ เพื่อเป็นแหล่งอนุรักษ์สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และพรรณไม้ป่าที่มีคุณค่าหายากในบริเวณป่าสงวนแห่งชาติป่าดงพญาเย็น ซึ่งมีพื้นที่ประมาณ ๓๐๐ ไร่ ในเขตตำบลมิตรภาพ อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี และตำบลพญาเย็น อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา โดยมีลำธารน้ำตกมวกเหล็กซึ่งมีแหล่งกำเนิดมาจากป่าในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เป็นแนวแบ่งเขตตามธรรมชาติ ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางข้ามไปมาได้ด้วยสะพานแขวนที่มีอยู่ ๒ แห่ง ปัจจุบันสวนรุกขชาติมวกเหล็กเป็นแหล่งรวบรวมและศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับพรรณไม้ยืนต้นที่สำคัญของประเทศ ทั้งพรรณไม้ที่มีค่าทางเศรษฐกิจและความสำคัญในด้านต่างๆ เช่น พรรณไม้ในวรรณคดี พรรณไม้ในพุทธประวัติ พืชสมุนไพร และพรรณไม้ที่มีคุณค่าหายากนานาชนิด ความร่มรื่นสวยงามของพรรณไม้และน้ำตกมวกเหล็กทำให้สวนรุกขชาติมวกเหล็กเป็นที่รู้จักและเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวจนได้รับการประกาศให้เป็นแหล่งธรรมชาติอันควรอนุรักษ์ให้เป็นมรดกท้องถิ่นลำดับที่ ๖๓ ในจำนวน ๒๓๖ แห่ง ในพื้นที่ ๖๒ จังหวัดทั่วประเทศ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๒

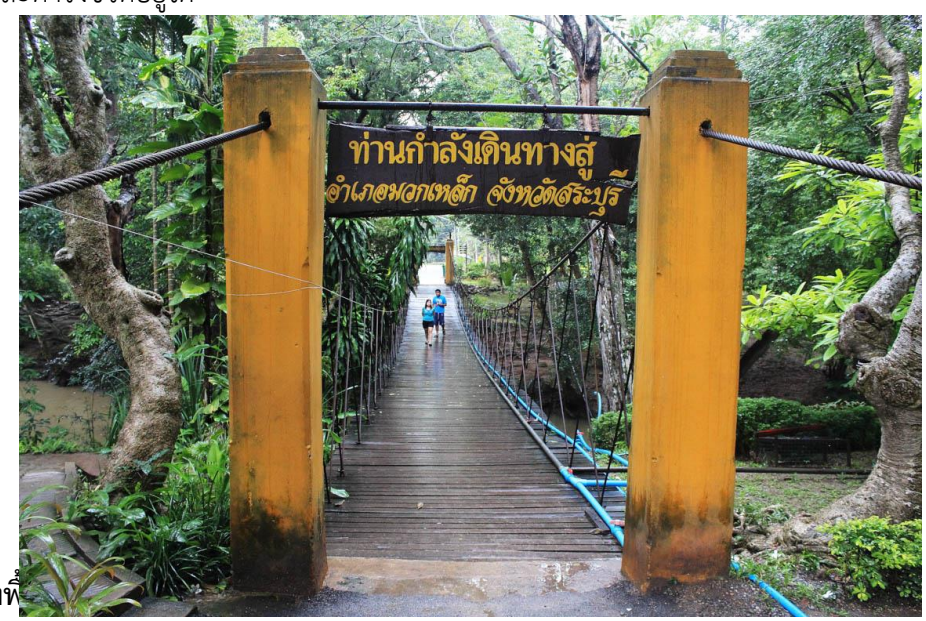
น้ำตกมวกเหล็ก อยู่ในสวนรุกขชาติมวกเหล็ก มีสภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบริมลำห้วยมวกเหล็ก ทั้งสองฝั่งมีน้ำไหลตลอดปี โดยมีแหล่งต้นน้ำมาจากอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ไหลผ่านลงสู่แม่น้ำป่าสัก ซึ่งเป็นเส้นกั้นเขตระหว่างอำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี และอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ก่อให้เกิดเป็นน้ำตกหินตะกอนขนาดกลางและดินร่วนปนทราย มีชั้นหน้าดินตื้น ในลำธารมีแก่งหินลดหลั่น เป็นน้ำตกชั้นเล็กๆ บริเวณโดยรอบร่มรื่น มีสะพานแขวนข้ามลำธาร และมีพรรณไม้ต่างๆ มากมาย

สวนรุกขชาติมวกเหล็ก อยู่ห่างจากสระบุรีประมาณ ๓๘ กิโลเมตร ไปตามถนนมิตรภาพ ทางเข้าซ้ายมือตรงข้ามกับร้านขายผลิตภัณฑ์ขององค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่ง ประเทศไทย (อ.ส.ค.) สวนรุกขชาตินี้มีเนื้อที่ ๓๗๕ ไร่ ครอบคลุมพื้นที่ระหว่างอำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี กับอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีลำธารซึ่งมาจากต้นน้ำในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ไหลผ่านลงสู่แม่น้ำป่าสัก ซึ่งเป็นเส้นกั้นเขตระหว่างสองจังหวัดดังกล่าว ในลำธารมีแก่งหินลดหลั่น เป็นน้ำตกชั้นเล็กๆ บริเวณสองฟากของลำธารมีสะพานแขวน และพันธุ์ไม้ดอก ไม้ประดับต่างๆ

ภายในยังมีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ได้แก่ น้ำตกมวกเหล็ก ตั้งอยู่บริเวณตอนกลางของพื้นที่ เป็นน้ำตกที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั่วไป บริเวณสองฝั่งลำธารมีพรรณไม้นานาชนิดขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก สามารถนั่งพักผ่อนชมน้ำตกหรือลงเล่นน้ำได้ตลอดทั้งวัน, สะพานมวกเหล็ก-ปากช่อง เป็นสะพานแขวนข้ามลำธารมวกเหล็กเชื่อมอำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี กับอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา นักท่องเที่ยวสามารถชมธรรมชาติและถ่ายภาพของน้ำตกมวกเหล็กจากสะพานได้อย่างสวยงาม สวนสักทอง มีอายุกว่า ๕๐ ปี และประติมากรรมรากไม้ เป็นการสร้างสรรค์ของธรรมชาติที่ทำให้ต้นไม้ต้องปรับตัวและสร้างความมั่นคงแข็งแรงให้กับตัวเองในภาวะที่ต้องขึ้น อยู่ริมน้ำที่เปราะบางต่อการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ และต้องสร้างระบบรากที่แผ่ขยายเพื่อยึดเกาะดินที่อ่อนนุ่มไม่แข็งแรงให้สามารถทรงตัวและดำรงชีวิตอยู่ได้

ลักษณะเด่นของพื้

น้ำตกขนาดเล็กที่มีความสวยงาม เป็นน้ำตกชั้นเดียว สูงประมาณ ๕ เมตร มีลักษณะเป็นชั้นหินลดหลั่นกันไม่สูงมากนัก ด้านบนของน้ำตกเป็นแอ่งน้ำขนาดใหญ่ ธารน้ำตกไหลตามชั้นหินลงมาสู่แอ่งน้ำเบื้องล่างอีกชั้นหนึ่ง เหมาะแก่การลงเล่นน้ำ มีพื้นที่ใช้นั่งข้างๆน้ำตก และโขดหินขนาดใหญ่ เหมาะสำหรับการนั่งปิคนิคทานอาหารริมน้ำตกชมธรรมชาติ

ลักษณะปัจจัยแวดล้อมทางกาย

ชั้นหินที่สำคัญในแนวนี้ประกอบด้วย หินทราย

ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบ บริเวณด้านบนของน้ำตก มีเขาปางสวอง และเขาตาแป้น ทำให้เกิดเส้นทางน้ำสู่น้ำตกมวกเหล็ก น้ำมีน้ำไหลตลอดปี

ลักษณะปัจจัยแวดล้อมทางชีวภาพ

พืชพรรณ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่อยู่ในสวนรุกขชาติมวกเหล็กซึ่งเป็นแหล่งรวบรวมและศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับพรรณไม้ยืนต้นที่สำคัญของประเทศ ทั้งพรรณไม้ที่มีค่าทางเศรษฐกิจและความสำคัญในด้านต่างๆ เช่น พรรณไม้ในวรรณคดี พรรณไม้ในพุทธประวัติ พืชสมุนไพร และพรรณไม้ที่มีคุณค่าหายากนานาชนิด

สัตว์ป่า

สัตว์ป่าที่สามารถพบเห็นได้ในบริเวณนี้เป็นสัตว์ขนาดเล็ก เช่น หนู สัตว์เลื้อยคลานในท้องถิ่น และนกชนิดต่างๆ

ประเภทการใช้ประโยชน์ แหล่งธรรมชาติประเภทน้ำตก

การใช้ประโยชน์ส่วนใหญ่เพื่อการท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ และการศึกษาวิจัยในพื้นที่

๑. เพื่ออนุรักษ์พรรณไม้ สภาพแวดล้อมและความสวยงาม

๒. เป็นแหล่งปลูกรวบรวมและจัดแสดงตัวอย่างพรรณไม้ที่มีเนื้อไม้ (woody plants)

๓. เป็นแหล่งศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพรรณไม้

๔. เป็นสถานที่สำหรับเรียนรู้เกี่ยวกับพรรณไม้

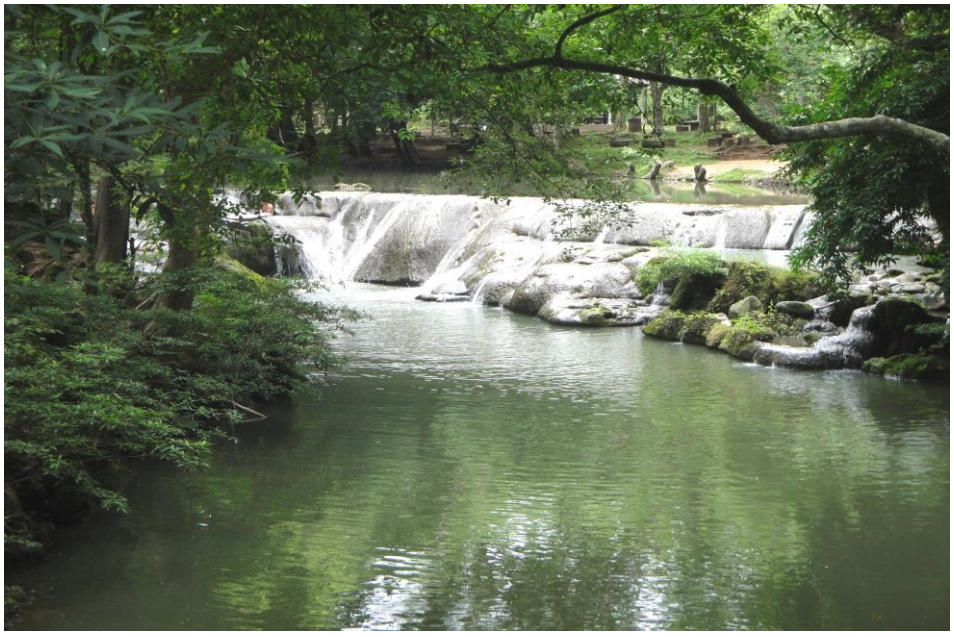
๕. เป็นสถานที่สำหรับพักผ่อนหย่อนใจ

การเดินทาง

น้ำตกมวกเหล็ก ตั้งอยู่ที่ตำบลมวกเหล็ก อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี อยู่ห่างจากตัวเมืองสระบุรีประมาณ ๓๘ กิโลเมตร

- ทางรถยนต์ ถ้ามาจากกรุงเทพฯ ระยะทางประมาณ ๑๔๕ กิโลเมตร ไปตามถนนมิตรภาพ ถึงแยกทางเข้ามวกเหล็กแยกเข้าไปประมาณ ๕๐๐ เมตร
- ทางรถไฟ จากสถานีหัวลำโพง มีรถไฟผ่านสระบุรีไปทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งสามารถลงได้ที่สถานีรถไฟมวกเหล็ก

ทุ่งทานตะวัน

เมื่อเข้าสู่ช่วงปลายฝนต้นหนาวระหว่างเดือนพฤศจิกายน – ธันวาคม ของทุกปี ฤดูกาลท่องเที่ยว **ทุ่งทานตะวัน** จังหวัดสระบุรี ริมฝั่งถนนจะสะพรั่งไปด้วยสีเหลืองของดอกทานตะวัน เป็นที่สะดุดตาแก่ผู้ผ่านมาบริเวณนี้เป็นอย่างมากจนกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัด และในทุกปีจังหวัดสระบุรีจะ จัด **เทศกาลทุ่งทานตะวันบาน** ในทุกปี สลับหมุนเวียนไปในแต่ละอำเภอ/พื้นที่ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เข้าไป ชื่นชมและถ่ายภาพเป็นที่ระลึก ตลอดจนการ ให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการปลูกดอกทานตะวัน การนำเอาผลผลิตจาก เมล็ดทานตะวันไปใช้ประโยชน์ในการอุปโภคบริโภครวมทั้งการเลือกซื้ออาหารเพื่อสุขภาพ เช่น เมล็ดทานตะวัน คั่วสดๆ จากไร่ หรือหาซื้อน้ำผึ้งทานตะวันเป็นของฝากจังหวัดสระบุรีมีพื้นที่ปลูกทานตะวันนับหลายหมื่นไร่ บริเวณ เขตติดต่อระหว่างจังหวัดลพบุรี และสระบุรี ตามเส้นทางสายพัฒนานิคม-วังม่วง มีการทำไร่ทานตะวันกันมาก รวมทั้งในอีกหลายอำเภอของสระบุรี เช่น อำเภอพระพุทธบาทแก่งคอย หนองโดน หนองแค และมวกเหล็ก แต่ที่อำเภอวังม่วงจะมีพื้นที่ปลูกมากที่สุด

ทุ่งทานตะวัน เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดสระบุรี สองฝากถนนจะบานสะพรั่งไปด้วยสีเหลืองของดอกทานตะวัน เป็นที่สะดุดตาแก่ผู้ผ่านมาบริเวณนี้เป็นอย่างมากจนกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดสระบุรี ซึ่งในทุกปีจะสลับหมุนเวียนไปในแต่ละอำเภอ/พื้นที่ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เข้าไปชื่นชมและถ่ายภาพเป็นที่ระลึก

นอกจากนี้ยังมีร้านค้าในทุ่งทานตะวันแล้ว ยังมีร้านค้าในชุมชนที่จำหน่ายสินค้าที่ทำจากดอกทานตะวัน ซึ่งผลิตภัณฑ์แปรรูปจากทานตะวันมีอยู่หลายอย่างจำหน่าย เช่น เมล็ดทานตะวันอบแห้ง คุกกี้ทานตะวัน ข้าวเกรียบ ข้าวตังทานตะวัน น้ำผึ้งดอกทานตะวัน เกสรผึ้ง นมผึ้ง และเครื่องจักสานใบลานที่ขึ้นชื่อ เป็นต้น

การเดินทาง

ทุ่งทานตะวัน ปลูกอยู่บริเวณพื้นที่ตำบลมวกเหล็ก อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี อยู่ห่างจากตัวเมืองสระบุรีประมาณ ๓๘ กิโลเมตร

- ทางรถยนต์ ถ้ามาจากกรุงเทพฯ ระยะทางประมาณ ๑๔๕ กิโลเมตร ไปตามถนนมิตรภาพ ถึงแยกถนนบายพาสเลี้ยวซ้ายทางเข้าวิทยาลัยเทคนิคมวกเหล็ก ข้ามไปประมาณ ๑ กิโลเมตร
- ทางรถไฟ จากสถานีหัวลำโพง มีรถไฟผ่านสระบุรีไปทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งสามารถลงได้ที่สถานีรถไฟมวกเหล็ก

ส่วนที่ ๔
แผนส่งเสริมการท่องเที่ยวเทศบาลตำบลมวกเหล็ก
(พ.ศ.๒๕๖๓ - ๒๕๖๕)

รายละเอียดโครงการพัฒนา
แผนพัฒนาท้องถิ่น(พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๕)
สำหรับ โครงการที่เกินศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
เทศบาลตำบลมวกเหล็ก

ก. ยุทธศาสตร์จังหวัดที่ ๑ ส่งเสริมการค้าการลงทุนและการท่องเที่ยวในอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
ข. ยุทธศาสตร์การพัฒนาของ อปท.ในเขตจังหวัดที่ ๕ การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว
๑. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวและทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๑.๑ แผนงานบริหารงานทั่วไป

ที่	โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย (ผลผลิตโครงการ)	งบประมาณ					ตัวชี้วัด (KPI)	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก
				๒๕๖๑ (บาท)	๒๕๖๒ (บาท)	๒๕๖๓ (บาท)	๒๕๖๔ (บาท)	๒๕๖๕ (บาท)			
๑.	โครงการติดตั้งป้ายประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเส้นทางท่องเที่ยวในเขตอำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี	- เพื่อให้บริการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว ฯลฯ ให้แก่นักท่องเที่ยว เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มปริมาณนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น	- ก่อสร้างป้ายประชาสัมพันธ์จอแสดงภาพ LED FullScreen System ขนาดกว้างไม่น้อยกว่า ๕.๗๖ เมตร ยาวไม่น้อยกว่า ๙.๖๐ เมตร ภายในเขตเทศบาลตำบลมวกเหล็ก จำนวน ๓ แห่ง	๕๖,๐๒๒,๐๐๐ (งบอุดหนุน)	๕๖,๐๒๒,๐๐๐ (งบอุดหนุน)	๕๖,๐๒๒,๐๐๐ (งบอุดหนุน)	๕๖,๐๒๒,๐๐๐ (งบอุดหนุน)	-	- ร้อยละ ๘๐ ของประชาชนและนักท่องเที่ยวได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารการประชาสัมพันธ์	- ทำให้การบริการนักท่องเที่ยวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มปริมาณนักท่องเที่ยวมากขึ้น	กองวิชาการฯ ทต.มวกเหล็ก โดยขอรับการสนับสนุนจาก จังหวัด.หรือหน่วยงานอื่น

ที่	โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย (ผลผลิตโครงการ)	งบประมาณ					ตัวชี้วัด (KPI)	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก
				๒๕๖๑ (บาท)	๒๕๖๒ (บาท)	๒๕๖๓ (บาท)	๒๕๖๔ (บาท)	๒๕๖๕ (บาท)			
๒.	โครงการจ้างเหมาติดตั้งป้ายประชาสัมพันธ์จอแสดงภาพ LED SCREEN SYSTEM บริเวณที่ราชพัสดุทะเบียนที่ สบ ๓๕๕ (บางส่วน) หมู่ที่ ๙ ตำบลมิตรภาพ อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี	- เพื่อให้บริการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวให้แก่ประชาชนและนักท่องเที่ยว เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มปริมาณนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น	- ก่อสร้างโครงสร้างสำหรับติดตั้งจอแสดงภาพ LED ขนาดจอแสดงภาพไม่น้อยกว่า ๕.๕๐ x ๓.๕๐ เมตร พื้นที่ของจอแสดงภาพไม่น้อยกว่า ๑๙.๐๐ ตารางเมตร และติดตั้งระบบไฟฟ้าที่เกี่ยวข้อง พร้อมจัดซื้อครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์ และ Software ที่เกี่ยวข้อง	-	๒,๗๑๒,๐๐๐ (งบอุดหนุน)	๒,๗๑๒,๐๐๐ (งบอุดหนุน)	๒,๗๑๒,๐๐๐ (งบอุดหนุน)	๒,๗๑๒,๐๐๐ (งบอุดหนุน)	- ร้อยละ ๘๐ ของประชาชนและนักท่องเที่ยวได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารการประชาสัมพันธ์	- สามารถให้บริการด้านข้อมูลข่าวสารให้แก่ประชาชนและนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มปริมาณนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น ทำให้ประชาชนในชุมชนและข้างเคียงมีอาชีพและรายได้เพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยว	กองวิชาการฯ ทต.มวกเหล็ก โดยขอรับการสนับสนุนจากจังหวัด.หรือหน่วยงานอื่น

รายละเอียดโครงการพัฒนา

แผนพัฒนาท้องถิ่น(พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๕)

สำหรับ โครงการที่เกินศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เทศบาลตำบลมวกเหล็ก

ก. ยุทธศาสตร์จังหวัดที่ ๑ ส่งเสริมการค้าการลงทุนและการท่องเที่ยวในอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ข. ยุทธศาสตร์การพัฒนาของ อปท. ในเขตจังหวัดที่ ๕ การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว

๑. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวและทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑.๒ แผนงานสาธารณสุข

ที่	โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย (ผลผลิตของโครงการ)	งบประมาณ					ตัวชี้วัด (KPI)	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก
				๒๕๖๑ (บาท)	๒๕๖๒ (บาท)	๒๕๖๓ (บาท)	๒๕๖๔ (บาท)	๒๕๖๕ (บาท)			
๑.	โครงการก่อสร้างอาคารและระบบสาธารณูปโภคภายในบริเวณศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตำบลมิตรภาพ อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี	- เพื่อมีอาคารศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์ อาคารอาคารประกอบและระบบสาธารณูปโภคสำหรับปฏิบัติงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง	๑. ก่อสร้างอาคารผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ชนิดคอนกรีตเสริมเหล็ก ขนาดกว้าง ๑๒.๐๐ เมตร ยาว ๑๖.๐๐ เมตร หรือพื้นที่ดำเนินการไม่น้อยกว่า ๑๙๒.๐๐ เมตร พร้อมระบบประกอบอาคารที่เกี่ยวข้อง ๒. อาคารเก็บพัสดุชนิด คสล. ๒ ชั้น ขนาดกว้าง ๙.๐๐ เมตร ยาว ๒๐.๐๐ เมตร สูงประมาณ ๖.๐๐ เมตร หรือพื้นที่ดำเนินการไม่น้อยกว่า ๓๙๐.๐๐ ตารางเมตร พร้อมงานระบบประกอบอาคารที่เกี่ยวข้อง ๓. ก่อสร้างท่อระบายน้ำขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๐.๖๐ เมตร ยาว ๒๕๐.๐๐ เมตร มีบ่อพักทุกระยะท่อ ไม่เกิน ๑๐ ท่อน หรือทุกมุมเลี้ยวและทางแยกพร้อมรางวีหลังท่อและฝาปิดบ่อพักชนิด ๔. ฯลฯ	-	๕,๒๕๐,๐๐๐ (งบอุดหนุน)	๕,๒๕๐,๐๐๐ (งบอุดหนุน)	๕,๒๕๐,๐๐๐ (งบอุดหนุน)	-	- ร้อยละ ๘๐ ของขยะอินทรีย์ได้รับการกำจัดโดยการนำมาผลิตปุ๋ยอินทรีย์	- ทำให้ปริมาณขยะอินทรีย์ประเภทกิ่งไม้ ใบไม้ ในเขตเทศบาลฯ ลดลง	กองสาธารณสุขฯ โดยขอรับการสนับสนุนจากอบจ.หรือหน่วยงานอื่น

ผ.๐๒/๑

รายละเอียดโครงการพัฒนา

แผนพัฒนาท้องถิ่น(พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๕)

สำหรับ โครงการที่เกินศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เทศบาลตำบลมวกเหล็ก

ก. ยุทธศาสตร์จังหวัดที่ ๑ ส่งเสริมการค้าการลงทุนและการท่องเที่ยวในอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ข. ยุทธศาสตร์การพัฒนาของ อปท.ในเขตจังหวัดที่ ๕ การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว

๑. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวและทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑.๓ แผนงานเคหะและชุมชน

ที่	โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย (ผลผลิตของโครงการ)	งบประมาณ					ตัวชี้วัด(KPI)	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก
				๒๕๖๑ (บาท)	๒๕๖๒ (บาท)	๒๕๖๓ (บาท)	๒๕๖๔ (บาท)	๒๕๖๕ (บาท)			
๑.	โครงการปรับปรุงถนนแอสฟัลท์ติกคอนกรีตพร้อมวางท่อระบายน้ำคอนกรีตเสริมเหล็กถนนสายเทศบาล ๑ (บริเวณหอนาฬิกาถึงแยกเข้าถนนอดิเรกสาร) หมู่ที่ ๑ ตำบลมิตรภาพ อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี	- เพื่อให้เกิดความสะดวกและความปลอดภัยแก่ผู้อยู่อาศัยและสัญจรผ่านบริเวณโครงการ - เพื่อแก้ไขปัญหาการระบายน้ำจากลำรางสาธารณะและผิวถนนในช่วงฤดูฝน - เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมของชุมชนให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยสวยงาม	- ปรับปรุงถนนแอสฟัลท์ติกคอนกรีตพร้อมวางท่อระบายน้ำคอนกรีตเสริมเหล็ก ถนนเทศบาล ๑ (บริเวณหอนาฬิกาถึงแยกเข้าถนนอดิเรกสาร) โดยทำการรื้อถนนแอสฟัลท์ติก คอนกรีตเดิม และก่อสร้างใหม่ความกว้างเฉลี่ย ๑๐.๐๐ เมตร ความยาวประมาณ ๕๙๐.๐๐ เมตร หนา ๐.๐๕ เมตร หรือมีพื้นที่ผิวจราจรรวมฝาบ่อพักไม่น้อยกว่า ๙,๗๒๗ ตารางเมตร พร้อมวางท่อระบายน้ำคอนกรีตเสริมเหล็ก ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๐.๖๐ เมตร พร้อมบ่อพักไม่น้อยกว่า ๗ บ่อ หรือความยาวท่อรวมบ่อพักไม่น้อยกว่า ๗๗.๐๐ เมตร	๕,๖๙๘,๐๐๐ (งบอุดหนุน)	๕,๖๙๘,๐๐๐ (งบอุดหนุน)	-	-		ร้อยละ ๘๐ ของผู้ใช้เส้นทาง ได้รับความสะดวกและปลอดภัยในการสัญจร	- ประชาชนผู้อยู่อาศัยและสัญจรผ่านบริเวณโครงการได้รับความสะดวกและปลอดภัย ในการใช้ถนนบริเวณโครงการ - ถนนบริเวณโครงการ ไม่เกิดน้ำท่วมขัง ในช่วงฤดูฝน - สภาพแวดล้อมของชุมชนมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย	กองช่าง โดยขอรับการสนับสนุนจาก อบจ.หรือหน่วยงานอื่น

ที่	โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย (ผลผลิตของโครงการ)	งบประมาณ					ตัวชี้วัด (KPI)	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก
				๒๕๖๑ (บาท)	๒๕๖๒ (บาท)	๒๕๖๓ (บาท)	๒๕๖๔ (บาท)	๒๕๖๕ (บาท)			
๒.	โครงการปรับปรุงถนนคอนกรีตเสริมเหล็กและถนนแอสฟัลท์ติกคอนกรีต พร้อมท่อระบายน้ำชนิดท่อเหลี่ยมคอนกรีตเสริมเหล็กบริเวณถนนเทศบาล ๑ เชื่อมกับถนนเทศบาล ๓ หมู่ที่ ๓ ตำบลมวกเหล็ก อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี	- เพื่อให้เกิดความสะดวกและความปลอดภัยแก่ผู้อยู่อาศัยและสัญจรผ่านบริเวณโครงการ - เพื่อแก้ไขปัญหาการระบายน้ำจากลำรางสาธารณะและผิวถนน ในช่วงฤดูฝน - เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมของชุมชน ให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยสวยงาม	ปรับปรุงถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก ขนาดผิวจราจรกว้าง ๖.๐๐ เมตร ยาว ๓๑๓.๐๐ เมตร หนา ๐.๑๕ เมตร หรือพื้นที่ไม่น้อยกว่า ๑,๘๗๘.๐๐ ตารางเมตร และปรับปรุงถนนแอสฟัลท์ติกคอนกรีต ขนาดผิวจราจร กว้าง ๘.๐๐ เมตร ยาว ๑๔๒.๐๐ เมตร หนา ๐.๐๕ เมตร หรือพื้นที่ ไม่น้อยกว่า ๑,๑๓๖.๐๐ ตารางเมตร พร้อมก่อสร้างท่อระบายน้ำชนิดท่อเหลี่ยมคอนกรีตเสริมเหล็ก ขนาด ๑.๒๐ x ๑.๒๐X ๑.๐๐ เมตร ยาวรวมไม่น้อยกว่า ๔๗๕.๐๐ เมตร มีฝาบ่อพักทุกระยะไม่เกิน ๑๕.๐๐ เมตร	๖,๔๙๕,๐๐๐ (งบอุดหนุน)	๖,๔๙๕,๐๐๐ (งบอุดหนุน)	-	-	-	ร้อยละ ๘๐ ของผู้ใช้เส้นทางได้รับความสะดวกและปลอดภัยในการสัญจร	- ประชาชนผู้อยู่อาศัยและสัญจรผ่านบริเวณโครงการ ได้รับความสะดวกและปลอดภัยในการใช้ถนนบริเวณโครงการ - ถนนบริเวณโครงการไม่เกิดน้ำท่วมขังในช่วงฤดูฝน - สภาพแวดล้อมของชุมชนมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย	กองช่าง โดยขอรับการสนับสนุนจาก อบจ.หรือหน่วยงานอื่น

ที่	โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย (ผลผลิตโครงการ)	งบประมาณ					ตัวชี้วัด (KPI)	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก
				๒๕๖๑ (บาท)	๒๕๖๒ (บาท)	๒๕๖๓ (บาท)	๒๕๖๔ (บาท)	๒๕๖๕ (บาท)			
๓.	โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์สวนสาธารณะพร้อมก่อสร้างรูปประติมากรรม (ระยะที่ ๒) บริเวณสวนสาธารณะเทศบาลตำบลมวกเหล็ก ถนนเทศบาล ๑ ตำบลมิตรภาพ อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี	- เพื่อให้ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลมวกเหล็กและพื้นที่ใกล้เคียงได้ใช้พื้นที่ในการพักผ่อนหย่อนใจ และออกกำลังกาย - เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลมวกเหล็กและพื้นที่ใกล้เคียงรวมทั้งนักท่องเที่ยวในการติดต่อราชการ - เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ดี เป็นระเบียบเรียบร้อย สวยงาม ให้แก่บริเวณพื้นที่ทางเข้าสู่เขตเทศบาลตำบลมวกเหล็ก ส่งเสริมการท่องเที่ยวให้แก่พื้นที่เขตเทศบาลตำบลมวกเหล็กและพื้นที่ใกล้เคียง	- ปรับปรุงภูมิทัศน์สวนสาธารณะพร้อมก่อสร้างรูปประติมากรรม โดยมีการปรับปรุงพื้นที่ปูบล็อกพื้นสำเร็จรูปทางเดินขนย้ายต้นไม้เดิมปลูกที่ใหม่ จัดทำสวนต้นไม้ยืนต้นไม้พุ่มและปลูกหญ้าใหม่ ติดตั้งรูปประติมากรรมพร้อมโครงสร้าง ติดตั้งเฟอร์นิเจอร์สนาม จัดทำระบบไฟฟ้าแสงสว่างในสวน พร้อมปรับปรุงพื้นที่รับน้ำ - ติดตั้งเสาไฟฟ้าประติมากรรม พร้อมชุดโคมไฟแอลอีดี - ก่อสร้างซุ้มประตูทางเข้า	-	-	๑๐,๐๐๐,๐๐๐ (งบอุดหนุน)	-	-	- ร้อยละ ๘๐ ของประชาชนและนักท่องเที่ยวมีสถานพักผ่อนหย่อนใจและออกกำลังกาย	- ประชาชนในเขเทศบาลตำบลมวกเหล็กและพื้นที่ใกล้เคียงได้ใช้พื้นที่ในการพักผ่อนหย่อนใจ ออกกำลังกายตลอดจนประกอบกิจกรรมอื่นๆที่เกี่ยวข้อง - ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลมวกเหล็กและพื้นที่ใกล้เคียงรวมทั้งนักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกในการติดต่อราชการ - บริเวณพื้นที่ทางเข้าสู่เขตเทศบาลตำบลมวกเหล็กมีสภาพแวดล้อมที่ดี เป็นระเบียบเรียบร้อย สวยงาม สามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวให้แก่พื้นที่เขตเทศบาลตำบลมวกเหล็กและพื้นที่ใกล้เคียง	กองช่าง โดยขอรับการสนับสนุนจาก อบจ.หรือหน่วยงานอื่น

ที่	โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย (ผลผลิตโครงการ)	งบประมาณ					ตัวชี้วัด (KPI)	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก
				๒๕๖๑ (บาท)	๒๕๖๒ (บาท)	๒๕๖๓ (บาท)	๒๕๖๔ (บาท)	๒๕๖๕ (บาท)			
๔.	โครงการปรับปรุงถนนพร้อมวางท่อระบายน้ำและบ่อพักพร้อมติดตั้งระบบไฟฟ้าแสงสว่างถนนสายเทศบาล ๑ ซอย ๒, เทศบาล ๑ ซอย ๔ , เทศบาล ๑ ซอย ๖ และ เทศบาล ๑ ซอย ๘ หมู่ที่ ๑ ตำบลมิตรภาพ อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี	- เพื่อให้เกิดความสะดวกและความปลอดภัยแก่ผู้อยู่อาศัยและสัญจรผ่านบริเวณโครงการ - เพื่อแก้ไขปัญหาระบายน้ำจากลำรางสาธารณะและผิวถนนในช่วงฤดูฝน	- ปรับปรุงถนนคอนกรีตเสริมเหล็กและถนนแอสฟัลท์ติก-คอนกรีตขนาดพื้นที่รวมไม่น้อยกว่า ๑๑,๙๙๐.๐๐ ตารางเมตร พร้อมวางท่อระบายน้ำคอนกรีตเสริมเหล็กพร้อมบ่อพักตีเส้นจราจรและติดตั้งไฟฟ้าส่องสว่าง	-	๙,๓๘๖,๐๐๐ (งบอุดหนุน)	๙,๓๘๖,๐๐๐ (งบอุดหนุน)	๙,๓๘๖,๐๐๐ (งบอุดหนุน)	-	- ร้อยละ ๘๐ ของประชาชน นักท่องเที่ยว และ ผู้ใช้เส้นทาง ได้รับความสะดวกและปลอดภัยในการสัญจร	- ประชาชนผู้อยู่อาศัยและสัญจรผ่านบริเวณโครงการ ได้รับความสะดวกและปลอดภัยในการใช้ถนนบริเวณโครงการ - ทำให้น้ำไม่ท่วมขังในช่วงฤดูฝน	กองช่าง ทต.มวกเหล็ก โดยขอรับการสนับสนุนจากจังหวัด.หรือหน่วยงานอื่น
๕.	โครงการขุดลอกลำรางสาธารณะประโยชน์และก่อสร้างกำแพงกันดินคอนกรีตเสรมเหล็ก บริเวณลำรางสาธารณะประโยชน์ ราชพัสดุทะเบียนที่ สบ ๓๕๕ (บางส่วน) หมู่ที่ ๙ ตำบลมิตรภาพ อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี	- เพื่อป้องกันน้ำกัดเซาะริมตลิ่ง ลำรางสาธารณะประโยชน์และเพื่อให้เกิดความเรียบร้อยสวยงาม	- ขุดลอกลำรางสาธารณะประโยชน์พร้อมแต่งลาดคันคลอง ระยะทางไม่น้อยกว่า ๔๕๐.๐๐ เมตร หรือปริมาณดินขุดลอกไม่น้อยกว่า ๓,๗๑๒.๕๐ ลูกบาศก์เมตร - ก่อสร้างกำแพงกันดินคอนกรีตเสริมเหล็ก ความสูงเฉลี่ย ๓.๐๐ เมตร ระยะทางไม่น้อยกว่า ๔๕๐.๐๐ เมตร	-	๗,๗๔๐,๐๐๐ (งบอุดหนุน)	๗,๗๔๐,๐๐๐ (งบอุดหนุน)	๗,๗๔๐,๐๐๐ (งบอุดหนุน)	-	- ร้อยละ ๘๐ ของลำรางสาธารณะประโยชน์บริเวณโครงการไม่ถูกน้ำกัดเซาะ	- สามารถป้องกันน้ำกัดเซาะริมตลิ่งลำรางสาธารณะประโยชน์ได้และสภาพแวดล้อมเกิดความเรียบร้อยสวยงาม	กองช่าง ทต.มวกเหล็ก โดยขอรับการสนับสนุนจากจังหวัด.หรือหน่วยงานอื่น

ที่	โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย (ผลผลิตของโครงการ)	งบประมาณ					ตัวชี้วัด (KPI)	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก
				๒๕๖๑ (บาท)	๒๕๖๒ (บาท)	๒๕๖๓ (บาท)	๒๕๖๔ (บาท)	๒๕๖๕ (บาท)			
๖.	โครงการก่อสร้างปรับปรุงถนนทางเท้าบริเวณถนนทางเข้าเขตเทศบาลและถนนเทศบาล 1 หมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 9 ตำบลมิตรภาพ อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี	- เพื่อให้เกิดความสะดวกและความปลอดภัยแก่ผู้อยู่อาศัยและสัญจรผ่านบริเวณโครงการ	- ก่อสร้างปรับปรุงถนนทางเท้าบริเวณถนนทางเข้าเขตเทศบาลตำบลมวกเหล็ก - ปรับปรุงถนนและทางเท้าบริเวณถนนเทศบาล 1 - ฯลฯ	-	๒,๙๔๖,๐๐๐ (งบอุดหนุน)	๒,๙๔๖,๐๐๐ (งบอุดหนุน)	๒,๙๔๖,๐๐๐ (งบอุดหนุน)	-	ร้อยละ ๘๐ ของผู้ใช้เส้นทางได้รับความสะดวกและปลอดภัยในการสัญจร	-ทำให้เกิดความสะดวกและความปลอดภัยแก่ผู้อยู่อาศัยและสัญจรผ่านบริเวณโครงการ	กองช่าง ทต.มวกเหล็ก โดยขอรับการสนับสนุนจากจังหวัด.หรือหน่วยงานอื่น
๗.	โครงการก่อสร้างกำแพงกันดินคอนกรีตเสริมเหล็ก บริเวณลำรางสาธารณะประโยชน์ ที่ราชพัสดุทะเบียนที่ สบ ๓๕๕ (บางส่วน) หมู่ที่ ๙ ตำบลมิตรภาพ อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี	- เพื่อป้องกันน้ำกัดเซาะริมตลิ่ง ลำรางสาธารณะประโยชน์และเพื่อให้เกิดความเรียบร้อยสวยงาม	ก่อสร้างกำแพงกันดินคอนกรีตเสริมเหล็ก ความสูงเฉลี่ย ๓.๐๐ เมตร ระยะทางไม่น้อยกว่า ๔๕ ๐.๐๐เมตร	-	๖,๘๐๙,๐๐๐ (งบอุดหนุน)	๖,๘๐๙,๐๐๐ (งบอุดหนุน)	๖,๘๐๙,๐๐๐ (งบอุดหนุน)	-	- ร้อยละ ๘๐ ของลำรางสาธารณะประโยชน์บริเวณโครงการไม่ถูกน้ำกัดเซาะ	- สามารถป้องกันน้ำกัดเซาะริมตลิ่งลำรางสาธารณะประโยชน์ได้และสภาพแวดล้อมเกิดความเรียบร้อยสวยงาม	กองช่าง ทต.มวกเหล็ก โดยขอรับการสนับสนุนจากจังหวัด.หรือหน่วยงานอื่น

ที่	โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย (ผลผลิตของโครงการ)	งบประมาณ					ตัวชี้วัด (KPI)	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก
				๒๕๖๑ (บาท)	๒๕๖๒ (บาท)	๒๕๖๓ (บาท)	๒๕๖๔ (บาท)	๒๕๖๕ (บาท)			
๘.	โครงการปรับปรุงถนนคอนกรีตเสริมเหล็กและถนนแอสฟัลท์ติกคอนกรีต ถนนเทศบาล ๑ (บางช่วง) และถนนเทศบาล ๒ หมู่ที่ ๑ หมู่ที่ ๙ ตำบลมิตรภาพ และหมู่ที่ ๓ ตำบลมวกเหล็ก อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี	- เพื่อให้เกิดความสะดวกและความปลอดภัยแก่ผู้อยู่อาศัยและสัญจรผ่านบริเวณโครงการ - เพื่อแก้ไขปัญหาการระบายน้ำจากลำรางสาธารณะในช่วงฤดูฝน - เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมของชุมชนให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยสวยงาม	- ปรับปรุงถนนโดยการปูแอสฟัลท์ติกบริเวณตั้งแต่ถนนใต้สะพานรถวิ่งถนนมิตรภาพถึงบริเวณหน้าสวนรถขชาติมวกเหล็ก และถนนรอบเกาะกลาง (เกาะช้าง) ความกว้าง ๑๗.๐๐ - ๒๒.๐๐ เมตร ยาว ๖๗๕.๐๐ เมตร หรือพื้นที่ไม่น้อยกว่า ๑๓,๑๖๒.๕๐ ตารางเมตร และถนนรอบเกาะกลาง (เกาะช้าง) ความกว้างเฉลี่ย ๑๑.๐๐ เมตร ยาว ๑๓๘.๐๐ เมตร หรือพื้นที่ไม่น้อยกว่า ๔๑๘.๐๐ ตารางเมตร รวมเป็นพื้นที่ไม่น้อยกว่า ๙,๘๖๘.๐๐ ตารางเมตร พร้อมทาสีตีเส้นจราจร - ปรับปรุงถนนโดยการปูแอสฟัลท์ติกบริเวณถนนทางแยกจากถนนมิตรภาพถึงจุดเชื่อมกับถนนเทศบาล กว้างเฉลี่ย ๗.๐๐ เมตร เป็นระยะทาง ๒๔๕.๐๐ เมตร หรือพื้นที่ไม่น้อยกว่า ๑,๗๑๕.๐๐ ตารางเมตร พร้อมทาสีตีเส้นจราจร - ปรับปรุงถนนโดยการปูแอสฟัลท์ติกบริเวณถนนทางออกสู่ถนนมิตรภาพถึงจุดเชื่อมกับถนนเทศบาล ๑ ความกว้างเฉลี่ย ๗.๐๐ เมตร เป็นระยะทาง ๒๕๐.๐๐ เมตร หรือพื้นที่ไม่น้อยกว่า	-	๖,๕๔๕,๐๐๐ (งบอุดหนุน)	๖,๕๔๕,๐๐๐ (งบอุดหนุน)	๖,๕๔๕,๐๐๐ (งบอุดหนุน)	-	ร้อยละ ๘๐ ของผู้ใช้เส้นทางได้รับความสะดวกและปลอดภัยในการสัญจร	-ทำให้เกิดความสะดวกและความปลอดภัยแก่ผู้อยู่อาศัยและสัญจรผ่านบริเวณโครงการ - ทำให้ปัญหาการระบายน้ำจากลำรางสาธารณะในช่วงฤดูฝนดีขึ้น - ทำให้สภาพแวดล้อมของชุมชนให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยสวยงาม	กองช่าง ทต.มวกเหล็ก โดยขอรับการสนับสนุนจากจังหวัด.หรือหน่วยงานอื่น

			๑,๗๕๐.๐๐ ตารางเมตร พร้อมทาสีตีเส้นจราจร								

ที่	โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย (ผลผลิตโครงการ)	งบประมาณ					ตัวชี้วัด (KPI)	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก
				๒๕๖๑ (บาท)	๒๕๖๒ (บาท)	๒๕๖๓ (บาท)	๒๕๖๔ (บาท)	๒๕๖๕ (บาท)			
๙.	โครงการก่อสร้างห้องน้ำสาธารณะ (แบบมาตรฐานกรมการท่องเที่ยว แบบที่ ๒) บริเวณที่ราชพัสดุ ทะเบียนที่ สบ ๓๕๕ (บางส่วน) หมู่ที่ ๙ ตำบลมิตรภาพ อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี	- เพื่อพัฒนาบริเวณโครงการให้เป็นพื้นที่กิจกรรมที่สมบูรณ์ สามารถให้บริการนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มปริมาณนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น	- ก่อสร้างอาคารห้องน้ำสาธารณะ (แบบมาตรฐานกรมการท่องเที่ยว แบบที่ ๒) จำนวน ๑ หลัง	-	-	๒,๑๗๘,๐๐๐ (งบอุดหนุน)	๒,๑๗๘,๐๐๐ (งบอุดหนุน)	-	- ร้อยละ ๘๐ ของประชาชนและนักท่องเที่ยวได้รับความสะดวก	- มีสถานที่ที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างเพียงพอดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น ทำให้ประชาชนในชุมชนและข้างเคียงมีอาชีพและรายได้เพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยว	กองช่าง ทต.มวกเหล็ก โดยขอรับการสนับสนุนจากจังหวัด.หรือหน่วยงานอื่น
๑๐.	โครงการก่อสร้างและปรับปรุงสถานที่บริเวณทางเข้าเขตเทศบาลตำบลมวกเหล็ก บริเวณถนนทางเข้าเขตเทศบาลและถนนเทศบาล ๑ หมู่ที่ ๑ และหมู่ที่ ๙ ตำบลมิตรภาพ อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของอำเภอมวกเหล็ก	- เพื่อให้บริเวณพื้นที่ทางเข้าเขตเทศบาลตำบลมวกเหล็กเกิดความเรียบร้อยสวยงาม มีอัตลักษณ์ของท้องถิ่นเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มปริมาณนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น	๑. ก่อสร้างอาคารคาวบอย โครงสร้างเหล็ก กรุด้วยแผ่นไฟเบอร์ซีเมนต์บอร์ด ๒. ปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณ ๒ ฝั่งถนนเทศบาล ๑ ๓. ติดตั้งระบบไฟฟ้าแสงสว่างและอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ฯลฯ	-	-	๒,๕๐๐,๐๐๐ (งบอุดหนุน)	๒,๕๐๐,๐๐๐ (งบอุดหนุน)	-	- ร้อยละ ๘๐ ของประชาชนและนักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ ในอัตลักษณ์ และความสวยงามเรียบร้อย	- บริเวณทางเข้าเขตเทศบาลตำบลมวกเหล็ก มีอัตลักษณ์ เรียบร้อยสวยงาม สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น ทำให้ประชาชนมีอาชีพและรายได้เพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยว	กองช่าง ทต.มวกเหล็ก โดยขอรับการสนับสนุนจากจังหวัด.หรือหน่วยงานอื่น

ที่	โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย (ผลผลิตโครงการ)	งบประมาณ					ตัวชี้วัด (KPI)	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก
				๒๕๖๑ (บาท)	๒๕๖๒ (บาท)	๒๕๖๓ (บาท)	๒๕๖๔ (บาท)	๒๕๖๕ (บาท)			
๑๑.	โครงการก่อสร้างจุดแวะพักนักท่องเที่ยวชมของดีเมืองคาวบอยมวกเหล็ก	-เพื่อให้เกิดความสะดวกแก่ประชาชนและนักท่องเที่ยวที่เข้าใช้พื้นบริเวณโครงการ -เพื่อพัฒนาแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ/แหล่งท่องเที่ยว ให้เกิดการใช้ประโยชน์พื้นที่สูงสุด -เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมของชุมชนให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยสวยงาม	- ก่อสร้างน้ำตกจำลองโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก พร้อมงานระบบที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๑ จุด - ก่อสร้างลานคอนกรีตเสริมเหล็กขนาดพื้นที่ไม่น้อยกว่า ๑,๒๕๐ ตารางเมตร วางท่อระบายน้ำคอนกรีตเสริมเหล็ก ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๑.๒๐ เมตร มีบ่อพักระยะท่อ ๑๐ ท่อน หรือทุกมุมเลี้ยวและทางแยก - ก่อสร้างอาคารบริการนักท่องเที่ยวโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก ขนาดไม่น้อยกว่า ๑๐๐.๐๐ ตารางเมตร พร้อมงานระบบที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๑ หลัง - ปรับปรุงภูมิทัศน์บึงรับน้ำ โดยการเรียงหินใหญ่บริเวณรอบ และอื่นๆที่เกี่ยวข้อง	-	๑๐,๐๐๐,๐๐๐ (งบอุดหนุน)	๑๐,๐๐๐,๐๐๐ (งบอุดหนุน)	๑๐,๐๐๐,๐๐๐ (งบอุดหนุน)	-	- ร้อยละ ๘๐ ของประชาชนและนักท่องเที่ยวผู้ใช้เส้นทางได้รับความสะดวกและปลอดภัย	- ประชาชนและนักท่องเที่ยวที่เข้าใช้บริเวณโครงการได้รับความสะดวกและปลอดภัย - สร้างรายได้จากการท่องเที่ยวให้กับประชาชนในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง - สภาพแวดล้อมของชุมชนมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยและสามารถสร้างอัตลักษณ์ให้กับชุมชนอย่างชัดเจน	กองช่าง ทต.มวกเหล็ก โดยขอรับการสนับสนุนจากจังหวัด.หรือหน่วยงานอื่น

ที่	โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย (ผลผลิตโครงการ)	งบประมาณ					ตัวชี้วัด (KPI)	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก
				๒๕๖๑ (บาท)	๒๕๖๒ (บาท)	๒๕๖๓ (บาท)	๒๕๖๔ (บาท)	๒๕๖๕ (บาท)			
๑๒.	โครงการก่อสร้างและปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว	- เพื่อพัฒนาบริเวณโครงการให้เป็นพื้นที่กิจกรรมที่สมบูรณ์สามารถให้บริการนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มปริมาณนักท่องเที่ยว	๑. ก่อสร้างอาคารบริการนักท่องเที่ยว โครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก ขนาดไม่น้อยกว่า ๑๐๐ ตารางเมตร พร้อมงานระบบที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๑ หลัง ๒. ก่อสร้างน้ำตกจำลอง จำนวน ๑ แห่ง ๓. ก่อสร้างลานคอนกรีตเสริมเหล็ก ขนาดพื้นที่ไม่น้อยกว่า ๑,๒๕๐ ตร.ม. ๔. ปรับปรุงภูมิทัศน์บึงรับน้ำ จำนวน ๑ แห่ง ๕. ติดตั้งเสาไฟประติมากรรมพร้อมเชื่อมต่อระบบไฟฟ้าที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๑๐๐ ต้น ๖. ก่อสร้างซุ้มทางเข้าเมืองคาวบอย ขนาดกว้าง ๘.๐๐ เมตร สูง ๘.๐๐ เมตร จำนวน ๑ ซุ้ม บริเวณถนนหน้าตึกวัชระทางเข้าเมืองคาวบอย ๗. ติดตั้งส่วนประกอบเมืองคาวบอย เช่น รถม้า เกวียนบ่อน้ำจำลอง กังหัน กระโจม หรืออื่นๆที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๓๐ จุด ๘. ติดตั้งเสาไฟฟ้าส่องสว่าง (HIGHMAST) ความสูง ๒๐ เมตร พร้อมฐานราก จำนวน ๖ ต้นและติดตั้งโคมไฟฟ้า หลอด LED ขนาด ๓๐๐ W จำนวน ๘ ชุด/ต้น พร้อมอุปกรณ์ควบคุม	๒๒,๘๓๓,๒๗๕ (งบอุดหนุน)	๒๒,๘๓๓,๒๗๕ (งบอุดหนุน)	๒๒,๘๓๓,๒๗๕ (งบอุดหนุน)	๒๒,๘๓๓,๒๗๕ (งบอุดหนุน)	-	- ร้อยละ ๘๐ ของประชาชนและนักท่องเที่ยวได้รับบริการด้านการท่องเที่ยว	- สามารถพัฒนาบริเวณโครงการให้เป็นพื้นที่กิจกรรมให้เป็นพื้นที่กิจกรรมที่สมบูรณ์ สามารถให้บริการนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มปริมาณนักท่องเที่ยวมากขึ้น	กองช่าง ทต ,มวกเหล็ก โดยขอรับการสนับสนุนจากจังหวัดหรือหน่วยงานอื่น

			การเปิด - ปิด บริเวณภายในเมือง คาวบอย								

ที่	โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย (ผลผลิตโครงการ)	งบประมาณ					ตัวชี้วัด (KPI)	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก
				๒๕๖๑ (บาท)	๒๕๖๒ (บาท)	๒๕๖๓ (บาท)	๒๕๖๔ (บาท)	๒๕๖๕ (บาท)			
๑๓.	โครงการก่อสร้างห้องน้ำสาธารณะ (แบบมาตรฐานกรมการท่องเที่ยว แบบที่ ๒)	- เพื่อพัฒนาบริเวณโครงการให้เป็นพื้นที่กิจกรรมที่สมบูรณ์ สามารถให้บริการนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มปริมาณนักท่องเที่ยว	- ก่อสร้างห้องน้ำสาธารณะ (แบบมาตรฐานกรมการท่องเที่ยว แบบที่ ๒) บริเวณเมืองคาวบอย หมู่ที่ ๑ ตำบลมิตรภาพ	๒,๑๗๘,๐๐๐ (งบอุดหนุน)	๒,๑๗๘,๐๐๐ (งบอุดหนุน)	๒,๑๗๘,๐๐๐ (งบอุดหนุน)	๒,๑๗๘,๐๐๐ (งบอุดหนุน)	-	- ร้อยละ ๘๐ ของประชาชนและนักท่องเที่ยวได้รับบริการด้านการท่องเที่ยวอย่างสะดวก	- ทำให้มีห้องน้ำไว้บริการนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มปริมาณนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น	กองช่าง ทต.มวกเหล็ก โดยขอรับการสนับสนุนจากจังหวัด หรือหน่วยงานอื่น
๑๔.	โครงการติดตั้งโคมไฟฟ้าแสงสว่างแอลอีดี ถนนเทศบาล ๑ เพื่อรักษาความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว	- เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจ เรื่องความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการส่งสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มปริมาณนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น	- ติดตั้งโคมไฟฟ้าแสงสว่างแอลอีดี ขนาดม่น้อยกว่า ๑๐๐ วัตต์ จำนวนไม่น้อยกว่า ๑๒๐ โคม พร้อมอุปกรณ์ครบชุดและเชื่อมต่อระบบไฟฟ้าจนใช้งานได้ดีบริเวณถนนเทศบาล ๑ พร้อมอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง	๑,๔๔๐,๐๐๐ (งบอุดหนุน)	๑,๔๔๐,๐๐๐ (งบอุดหนุน)	๑,๔๔๐,๐๐๐ (งบอุดหนุน)	๑,๔๔๐,๐๐๐ (งบอุดหนุน)	-	- ร้อยละ ๘๐ ของประชาชนและนักท่องเที่ยวได้รับบริการด้านการท่องเที่ยวอย่างสะดวก	- สร้างความมั่นใจเรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้กับชุมชน ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น - ชุมชนมีความปลอดภัย อัตราการเกิดอาชญากรรมลดลง	กองช่าง ทต.มวกเหล็ก โดยขอรับการสนับสนุนจากจังหวัด หรือหน่วยงานอื่น
๑๕.	โครงการก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก บริเวณถนนเทศบาล ๑ ซอย ๒ หมู่ที่ ๑ ชุมชนศาลเจ้าพ่อมวกเหล็ก	- เพื่อให้เกิดความสะดวกและความปลอดภัยแก่ผู้อยู่อาศัยและสัญจรผ่านบริเวณโครงการ	- ก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก ขนาดกว้าง ๖.๐๐ เมตร ยาว ๒๓๐.๐๐ เมตร หนา ๐.๑๕ เมตร หรือพื้นที่ดำเนินการไม่น้อยกว่า ๑,๓๘๐ ตารางเมตร พร้อมลงลูกรังปิดไหล่ทางตามสภาพทางทั้งสองด้าน	๙๙๗,๔๐๐ (งบอุดหนุน)	๙๙๗,๔๐๐ (งบอุดหนุน)	๙๙๗,๔๐๐ (งบอุดหนุน)	๙๙๗,๔๐๐ (งบอุดหนุน)	-	- ร้อยละ ๘๐ ของประชาชนได้รับความสะดวก	- ทำให้มีประชาชนและผู้อยู่อาศัยและสัญจรผ่านบริเวณโครงการได้ใช้เส้นทางที่ปลอดภัยได้มาตรฐาน	กองช่าง ทต.มวกเหล็ก โดยขอรับการสนับสนุนจากจังหวัด หรือหน่วยงานอื่น

ที่	โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย (ผลผลิตของโครงการ)	งบประมาณ					ตัวชี้วัด (KPI)	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก
				๒๕๖๑ (บาท)	๒๕๖๒ (บาท)	๒๕๖๓ (บาท)	๒๕๖๔ (บาท)	๒๕๖๕ (บาท)			
๑๖	โครงการก่อสร้างฝายชะลอน้ำ (ฝายผสมผสานแบบกระสอบ) บริเวณลำราง สาธารณประโยชน์ หมู่ที่ ๙ ตำบลมิตรภาพ หมู่ที่ ๓ ตำบลมวกเหล็ก อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี	- เพื่อชะลอน้ำและกักเก็บน้ำ สำหรับใช้ประโยชน์ในฤดูแล้ง สำหรับชุมชน	๑. ก่อสร้างฝายชะลอน้ำ จุดที่ ๑,๒,๓,๔ บริเวณลำราง สาธารณประโยชน์ หมู่ที่ ๙ ชุมชนนกแซงแซว หมู่ที่ ๙ ตำบลมิตรภาพ ขนาดกว้าง ๑.๕๐ เมตร สูง ๑.๒๐ เมตร ยาวไม่น้อยกว่า ๖.๐๐ เมตร ๒. ก่อสร้างฝายชะลอน้ำ จุดที่ ๕ บริเวณใกล้สะพานข้ามลำรางสาธารณะประโยชน์ ตรงข้ามตลาดสีทองคำ ชุมชนข้างโรงพัก หมู่ที่ ๓ ตำบลมวกเหล็ก ขนาดกว้าง ๑.๕๐ เมตร สูง ๑.๐๕ เมตร ยาวไม่น้อยกว่า ๕.๐๐ เมตร ๓. ก่อสร้างฝายชะลอน้ำ จุดที่ ๖ บริเวณใกล้สะพานข้ามลำรางสาธารณะประโยชน์ใกล้ร้านเอกภาพ ชุมชนหน้าอำเภอ หมู่ที่ ๓ ตำบลมวกเหล็ก ขนาดกว้าง ๑.๕๐ เมตร สูง ๑.๐๕ เมตร ยาวไม่น้อยกว่า ๕.๐๐ เมตร ๔. ก่อสร้างฝายชะลอน้ำ จุดที่ ๗ บริเวณใกล้สะพานข้ามลำรางสาธารณะประโยชน์ใกล้ร้านก๋วยเตี๋ยวเรือผักไห่ ชุมชนหน้าอำเภอ หมู่ที่ ๓ ตำบลมวกเหล็ก ขนาดกว้าง ๑.๕๐ เมตร สูง ๑.๐๕ เมตร ยาวไม่น้อยกว่า ๕.๐๐ เมตร	-	๘๕๐,๐๐๐ (งบอุดหนุน)	-	-	-	- ฝายชะลอน้ำ จำนวน ๗ ฝาย	-ทำให้สามารถชะลอน้ำและกักเก็บน้ำไว้ใช้ ประโยชน์ในฤดูแล้งได้อย่างเพียงพอ	กองช่าง ทต.มวกเหล็ก โดยขอรับการสนับสนุนจากจังหวัด หรือหน่วยงานอื่น

ส่วนที่ ๕
การวิเคราะห์ศักยภาพและเป้าหมายการท่องเที่ยว

นโยบายด้านการท่องเที่ยว

ภาคการท่องเที่ยว การบริการ และการกีฬา

การพัฒนาการท่องเที่ยว

(๑) ส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่สนับสนุนการท่องเที่ยวและเร่งรัดการปรับปรุงมาตรฐานในเรื่องสิ่งอานวยความสะดวกความปลอดภัย และสุขอนามัย โดยคำนึง การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวของผู้พิการและผู้สูงอายุ

(๒) พัฒนา บูรณะ และฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมเดิมที่มีอยู่แล้ว ส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ในเชิงกลุ่มพื้นที่ที่มีศักยภาพสามารถเชื่อมโยงธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชน

(๓) ยกระดับและรักษามาตรฐานบริการด้านการท่องเที่ยว

(๔) ส่งเสริม สนับสนุนตลาดนักท่องเที่ยวคุณภาพ ทั้งจากต่างประเทศและในประเทศ

(๕) ส่งเสริมกิจกรรมและรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อสร้างคุณค่า และมูลค่าเพิ่มทางการท่องเที่ยว

(๖) ผลักดันความร่วมมือของหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้บริการนักท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ

(๗) พัฒนาด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์ส่งเสริมบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย กลยุทธ์ด้านการตลาด และการประชาสัมพันธ์เพื่อยกระดับแหล่งท่องเที่ยวของไทยให้เป็นที่รู้จักทั่วโลก

สภาพทั่วไปของจังหวัดสระบุรี

สระบุรี เป็นเมืองสำคัญเมืองหนึ่งแต่โบราณสันนิษฐานว่าตั้งขึ้นประมาณ พ.ศ. ๒๐๙๒ ในรัชสมัยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ์ การตั้งเมืองนี้ สันนิษฐานว่าพระองค์โปรดเกล้าฯ ให้แบ่งพื้นที่เขตเมืองลพบุรีกับเมืองนครนายก บางส่วนมารวมกัน ตั้งขึ้นเป็นเมืองสระบุรี ทั้งนี้เพื่อต้องการให้เป็นศูนย์ระดมพลเมืองในยามศึกสงคราม เพราะฉะนั้นตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นต้นมา จึงมักพบเรื่องราวของจังหวัดสระบุรีเกี่ยวกับการศึกสงครามอยู่เสมอ สำหรับที่มาของคำว่า “สระบุรี” สันนิษฐานว่า เพราะเหตุที่ทำเลที่ตั้งครั้งแรกมีบึงอยู่ใกล้ คือ “บึงหนองโง้ง” เมื่อตั้งเมืองขึ้นจึงได้นำเอาคำว่า “สระ” มารวมเข้ากันกับคำว่า “บุรี” เป็นชื่อเมือง “สระบุรี” แบ่งการปกครองออกเป็น ๑๓ อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง หนองแซง เสาไห้ บ้านหมอ พระพุทธบาท หนองโดน วังม่วงแก่งคอย มวกเหล็ก วิหารแดง หนองแค ดอนพุด และเฉลิมพระเกียรติ มีพื้นที่ทั้งสิ้นประมาณ ๓,๕๗๖ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๒,๒๓๕,๓๐๔ ไร่

จังหวัดสระบุรี เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคกลาง ที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญในด้านโบราณสถานทางพุทธศาสนา ประวัติศาสตร์ ประเพณี และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติอยู่เป็นจำนวนมาก

โดยเฉพาะที่อำเภอมวกเหล็ก อีกทั้งยังเป็นเส้นทางที่ผู้สัญจรผ่านไปมาทางภาคอีสานซึ่งต้องผ่าน และอำเภอมวกเหล็กห่างจากกรุงเทพมหานครฯ เพียง ๑๔๕ กิโลเมตร ท่านสามารถเดินทางไปกลับได้ภายในวันเดียว สระบุรีจึงเป็นจังหวัดหนึ่งที่น่าท่องเที่ยวและศึกษาหาความรู้

โดยเฉพาะที่อำเภอมวกเหล็ก มีสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติมากมาย อำเภอมวกเหล็กถือเป็นอำเภอที่เต็มไปด้วยความหลากหลายด้านการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างแท้จริง ทั้งภูเขา น้ำตกต่างๆ เช่น น้ำตกมวกเหล็ก น้ำตกเจ็ดสาวน้อย น้ำตกไร่กุสุมา ฯลฯ ไม้ดอกนานาพันธุ์ ป่าเบญจพรรณที่แสนอุดมสมบูรณ์ ฟาร์มโคนมอันเลื่องชื่อ ทุ่งดอกทานตะวันที่เหลืองอร่ามยามอาทิตย์ส่อง และไร่องุ่นพันธุ์ดี นอกจากนี้ยังเป็นเมืองแห่งค่ายลูกเสือ ความสุขท่ามกลางธรรมชาติเกิดขึ้นที่นี่ อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี

เพราะฉะนั้นแล้วความสำเร็จของจังหวัดสระบุรี อำเภอมวกเหล็ก และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะเทศบาลตำบลมวกเหล็ก คนในชุมชนต้องร่วมกันวางแผนและกำหนดทิศทางการพัฒนาศักยภาพของการท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งสำคัญ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งของคนในชุมชนท้องถิ่นที่ร่วมมือกันส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้ทางด้านการท่องเที่ยว ภายใต้แนวคิดหลักที่มุ่งเน้นให้ชุมชนมีชีวิตที่มั่นคง มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ตลอดจนดำรงรักษาวิถีชีวิตเป็นอยู่แบบชุมชนไทยที่เข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน และมุ่งให้ชุมชนท้องถิ่นเป็นแกนนำและมีส่วนร่วมกับภาครัฐ และเอกชนในการขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

กลยุทธ์และแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลตำบลมวกเหล็ก

เทศบาลตำบลมวกเหล็ก มีกลยุทธ์ในการดำเนินการส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อให้ครอบคลุมด้านต่างๆ ในการดำเนินการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ดังนี้

กลยุทธ์	แนวทางการพัฒนา	โครงการพัฒนา
1. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	- จัดหาซ่อมแซมสิ่งสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และสิ่งอำนวยความสะดวกให้เพียงพอและได้มาตรฐาน - บูรณะฟื้นฟูและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว	- โครงการก่อสร้างเมืองคาวบอย - โครงการสร้างสวนสาธารณะ - โครงการปลูกต้นไม้ ปลูกดอกไม้ประดับ ในเขตเทศบาลฯ

	ต่างๆ ให้มีสภาพสมบูรณ์พร้อมรับนักท่องเที่ยว - ค้นหาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ ทั้งแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมประเพณี	- โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์สวนสาธารณะพร้อมก่อสร้างรูปประติมากรรม - โครงการก่อสร้างถนนสายต่างๆ ภายในเขตเทศบาลฯ และเส้นทางท่องเที่ยว

กลยุทธ์	แนวทางการพัฒนา	โครงการพัฒนา
2. การอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว	- ส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะการดูแลรักษาความสะอาดความเป็นระเบียบเรียบร้อยและการรักษาสภาพ แวดล้อมทางธรรมชาติที่มีอยู่ - ส่งเสริมให้มีการสร้างจิตสำนึกและเพิ่มความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว จัดตั้งองค์กรเพื่ออนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวและสนับสนุนกิจกรรมขององค์กรฯ โดยเน้นการรวมกลุ่มของประชาชนเป็นหลัก - สำรวจและประกาศให้บริการโดยรอบแหล่งท่องเที่ยวเป็นเขตอนุรักษ์	- โครงการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์บริเวณทางเข้าน้ำตกมวกเหล็ก - โครงการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ภายในเขตเทศบาลฯ - โครงการรณรงค์สร้างจิตสำนึกรักสิ่งแวดล้อม - โครงการถนนปลอดขยะ - โครงการคลองสวยน้ำใส - โครงการธนาคารขยะ

กลยุทธ์	แนวทางการพัฒนา	โครงการพัฒนา
3. การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยว	- ส่งเสริมการท่องเที่ยวในรูป Package tour และเน้นการรองรับการท่องเที่ยวที่มีรูปแบบเป็น Group tour - ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ธรรมชาติศึกษา - ฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีที่สำคัญและนำเอกลักษณ์ของท้องถิ่นเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น	- โครงการท่องเที่ยวมวกเหล็กสัมผัสวิถีชีวิตเมืองคาวบอย - โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบ Package tour - โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา - โครงการสร้างพิพิธภัณฑ์ภาพเก่าเล่าขานตำนานมวกเหล็ก - โครงการส่งเสริมและฟื้นฟูเส้นทางท่องเที่ยว - โครงการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น - โครงการส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือนักท่องเที่ยว

กลยุทธ์	แนวทางการพัฒนา	โครงการพัฒนา
4. การประสานงานระหว่าง ภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคราชการส่วนท้องถิ่น	- ส่งเสริมให้ภาคธุรกิจเอกชน องค์กรประชาชน ประสานงานกับภาครัฐในการลงทุนกิจการ - ส่งเสริมให้ธุรกิจเอกชน และองค์กรประชาชนดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยวแทนภาครัฐ - ส่งเสริมให้องค์กรประชาชนเป็นองค์กรหลักในการรณรงค์ให้ประชาชนในพื้นที่ปรับปรุงพัฒนาที่อยู่และสภาพแวดล้อมของชุมชนที่สะท้อนถึงชีวิตของท้องถิ่นให้มีความสะอาดเรียบร้อยสร้างความประทับใจแก่ผู้มาเยี่ยมเยือน	- โครงการส่งเสริมการจัดตั้งบริษัทธุรกิจท่องเที่ยว - โครงการส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์รวมจำหน่ายสินค้าของที่ระลึกของฝาก - โครงการส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยว - โครงการจัดตั้งกลุ่มอาสาสมัครอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว - โครงการส่งเสริมจัดตั้งศูนย์แสดงสินค้าและผลิตภัณฑ์ - โครงการส่งเสริมการผลิตสินค้าที่ระลึกและอาหารเพื่อการท่องเที่ยว - โครงการติดตั้งป้ายประชาสัมพันธ์ดิจิตอล
กลยุทธ์	แนวทางการพัฒนา	โครงการพัฒนา
5. การสร้างและปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก	- จัดให้มีรถบริการนำเที่ยว มัคคุเทศก์ บริษัทนำเที่ยว สำหรับการท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ - ขยายและพัฒนาระบบสื่อสารโทรคมนาคมตามแหล่งท่องเที่ยวให้เพียงพอและเป็นระบบที่ทันสมัย - ปรับปรุงสถานีขนส่ง สถานีรถไฟให้ได้ตามมาตรฐาน และมีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว	- โครงการพัฒนาปรับปรุงการจราจรภายในเขตเทศบาล - โครงการก่อสร้างซุ้มทางเข้าเทศบาลตำบลมวกเหล็ก - โครงการส่งเสริมการจัดการบริการท่องเที่ยว - โครงการก่อสร้างห้องน้ำสาธารณะเพื่อบริการแก่นักท่องเที่ยว - โครงการติดตั้งกล้องวงจรปิดภายในเขตเทศบาลฯ และแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ - โครงการจัดระบบขนส่งภายในเขตเทศบาลฯ

กลยุทธ์	แนวทางการพัฒนา	โครงการพัฒนา
6. การคุ้มครองนักท่องเที่ยว	- กำหนดมาตรฐานการคุ้มครองสวัสดิภาพนักท่องเที่ยวและจัดวางกำลังเจ้าหน้าที่ให้ความคุ้มครองดูแลอย่าง	- โครงการจัดหน่วยรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว - โครงการส่งเสริมการจัดตั้งหน่วย

	ทั่วถึง - สนับสนุนให้มีหน่วยอาสาสมัครช่วยดูแลป้องกันอาชญากรรมและหน่วยกู้ภัยตามแหล่งท่องเที่ยว - กำหนดมาตรการป้องกันอุบัติเหตุและจัดให้มีการแจ้งเตือน	อาสาสมัครดูแลช่วยเหลือนักท่องเที่ยว - โครงการอบรมการป้องกันอุบัติเหตุ - โครงการตรวจสอบความปลอดภัยของสิ่งอำนวยความสะดวกตามแหล่งท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์และแผนกลยุทธ์ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์	แผนกลยุทธ์
1. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	1. การยกระดับแหล่งที่เป็น Brand ให้เป็นแหล่งระดับชาติ 2. การเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นเส้นทางท่องเที่ยว 3. การบริหารจัดการแหล่ง 4. การสร้างกิจกรรมในแหล่ง 5. การอนุรักษ์แหล่ง
2. การพัฒนาการบริการ	1. การสร้างมาตรฐานการบริการ 2. การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก 3. การสร้างมาตรฐานความปลอดภัย 4. การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อบริการในแหล่งท่องเที่ยว 5. การพัฒนาสินค้าของที่ระลึก
3. การพัฒนาการตลาดและการประชาสัมพันธ์	1. การสร้างจุดขาย(Branding) 2. การพัฒนาสารสนเทศเพื่อการตลาด 3. การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว 4. การยกระดับจุดขาย 5. การสร้างกิจกรรมทางการตลาด
4. การพัฒนาบุคลากร	1. การพัฒนาบุคลากรด้านการสร้างผลิตภัณฑ์OTOPเสริมการท่องเที่ยว 2. การพัฒนาผู้บริหารแหล่ง ผู้ให้บริการในแหล่ง 3. การพัฒนามาตรฐานอาชีพบริการท่องเที่ยว 4. การพัฒนาผู้ประกอบการ SME ในธุรกิจท่องเที่ยว 5. การส่งเสริมให้บุคลากรด้านการท่องเที่ยวใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

5. การบูรณาการ	1. การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับอุตสาหกรรม 2. การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการเกษตร 3. การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับพัฒนาชุมชน
6. การเชื่อมโยงกลุ่มจังหวัด	1. การเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยว 2. การส่งเสริมการตลาดร่วมกัน 2. การพัฒนาบุคลากรร่วมกัน

สรุป

การส่งเสริมการท่องเที่ยว เป็นภารกิจสำคัญที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทศบาลตำบลมวกเหล็กต้องดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ โดยมีหลักการทำงานที่ได้มีการวางแผนการท่องเที่ยว การปรับปรุง ดูแล บำรุงรักษาสถานที่ท่องเที่ยว การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ และนอกจากนี้งานด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวยังเป็นภารกิจ ตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามกฎหมายด้วย

การจัดทำแผนส่งเสริมการท่องเที่ยว เทศบาลตำบลมวกเหล็ก เป็นกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชน โดยเริ่มจากการกระตุ้นจิตสำนึกและความรับผิดชอบของประชาชนในชุมชนให้มีจิตสาธารณะ แล้วร่วมกันคิด ร่วมกันจัดหา ร่วมกันเรียนรู้/วิเคราะห์ เพื่อให้รู้และเข้าใจตนเองโดยใช้กระบวนการชุมชน คือ การสำรวจข้อมูลปัญหาและศักยภาพของชุมชน การวิเคราะห์สาเหตุ/แนวทางแก้ไข แล้วกำหนดอนาคตและทิศทางการพัฒนาตนเอง/หมู่บ้านและชุมชนในลักษณะจากชุมชนโดยชุมชนและเพื่อชุมชน ซึ่งเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งและพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชน

ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอมวกเหล็กอยู่ในเกณฑ์ขั้นพัฒนาที่ดี ภาครัฐได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนอยู่เสมอ แต่ชุมชนท้องถิ่นไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการเข้ามาร่วมกิจกรรมเท่าที่ควร ในด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ อยู่ในระดับที่ดีแต่ก็ยังมีบางสิ่งที่ยังต้องแก้ไข ปรับปรุงอยู่พอสมควร การเปลี่ยนแปลง ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ที่เป็นผลมาจากการท่องเที่ยวทำให้ชุมชนท้องถิ่นมีอยู่ มีกินที่ดีขึ้นจากการทำธุรกิจด้านการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็น ร้านขายของ ผู้ประกอบการต่างๆ ที่ให้บริการ เช่น ที่พัก ยานพาหนะ เป็นต้น ปัญหาและอุปสรรคในเรื่องนี้ ต้องอาศัยความร่วมมือของชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา การเอาใจใส่ในแหล่งท่องเที่ยวของตนมากขึ้น การรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวควรหวงแหนให้เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องรักษาเอาไว้ เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของรุ่นลูก รุ่นหลานในชุมชน และนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

สถานการณ์การท่องเที่ยวของอำเภอมวกเหล็กขณะนี้ อยู่ในขั้นการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยการเข้ามาจัดการของภาครัฐในด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจอยู่ในเกณฑ์ที่ดี แต่อยากให้ภาครัฐเข้ามามีส่วนร่วมในด้านการลงทุน งบประมาณ การฝึกอบรม อาชีพ การพัฒนาต่างๆ ใน

การรองรับและสร้างความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยว และเพื่อที่จะได้ช่วยส่งเสริมในด้านการท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักให้มากขึ้น ควรมีการขยายโอกาสด้านการค้าให้มากกว่านี้

การท่องเที่ยวของอำเภอมวกเหล็กมีพัฒนาการไปในทางที่ดีอย่างต่อเนื่อง แต่ชุมชนท้องถิ่นไม่ได้เข้าไปบริหารจัดการมากนัก เพราะเห็นว่าเป็นหน้าที่ของรัฐในการเข้ามาบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ชาวชุมชนเห็นว่ารายได้จากการท่องเที่ยวควรจะนำมาพัฒนาส่งเสริมให้กับชาวชุมชนได้เรียนรู้การส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนให้มากกว่านี้ ควรมีการวางแผนให้ชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการให้มากยิ่งขึ้น ควรมีการจัดตั้งกลุ่มอาสาสมัครเพื่อเป็นมัคคุเทศก์ ในการให้ความรู้ในการบริการแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนเพราะจะเป็นการสร้างความสำนึกรักในแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ในชุมชนต่อไป